

DIAGNOZA LOKALNYCH ZAGROŻEŃ SPOŁECZNYCH

MIASTO LUBAWA
2025

SPIS TREŚCI

WSTĘP	4
DANE DEMOGRAFICZNE.....	5
DZIAŁALNOŚĆ MIEJSKIEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ	7
PROCEDURA NIEBIESKIEJ KARTY.....	8
RYNEK ALKOHOŁOWY	10
DZIAŁALNOŚĆ MIEJSKIEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOŁOWYCH	11
MIEJSKI PUNKT POMOCY RODZINIE – PUNKT KONSULTACYJNY.....	12
PRZESTĘPCZOŚĆ	13
DANE Z POWIATOWEGO URZĘDU PRACY DLA GMINY MIEJSKIEJ LUBAWA.....	16
LOKALNE ZAGROŻENIA SPOŁECZNE W GRUPIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW	17
GRUPA BADANA.....	17
CEL BADANIA	18
PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII MIESZKAŃCÓW W KONTEKŚCIE UZALEŻNIEŃ	19
PRZEMOC DOMOWA	21
SPOŻYWANIE ALKOHOŁU ORAZ ZWIĄZANE Z NIM INNE PROBLEMY SPOŁECZNE	23
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NIKOTYNA.....	27
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE	28
UZALEŻNIENIA BEHAVIORALNE: UZALEŻNIENIE OD GIER HAZARDOWYCH	30
UZALEŻNIENIA BEHAVIORALNE: ZABURZENIA ODŻYWIANIA.....	33
POTRZEBA REALIZACJI DZIAŁAŃ PROFILAKTYKI UZALEŻNIEŃ W OPINII MIESZKAŃCÓW MIASTA LUBAWA.....	34
BADANIA SPRZEDAWCÓW NAPOJÓW ALKOHOŁOWYCH.....	36
GRUPA BADANA.....	36
CEL BADANIA	36
WYNIKI BADAŃ	37
PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY	44
METODOLOGIA	44
CEL BADANIA	44
CHARAKTERYSTYKA GRUPY BADANEJ	44
WYNIKI	45
RELACJE Z RODZICAMI, NAUCZYCIELAMI ORAZ RÓWIEŚNIKAMI.....	45
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: ALKOHOŁ.....	48
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: PAPIEROSY	53
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE	55
SPOŻYWANIE NAPOJÓW ENERGETYZUJĄCYCH PRZEZ DZIECI I MŁODZIEŻ	58
UZALEŻNIENIA BEHAVIORALNE: INTERNET, SMARTFON, HAZARD	60
PRZEMOC ORAZ CYBERPRZEMOC.....	66
CZAS WOLNY	71
WYBRANE ZAGADNIENIA Z ESPAD-U. PORÓWNANIE WYNIKÓW BADANIA UCZNIÓW SZKÓŁ Z MIASTA LUBAWA Z WYNIKAMI PRÓBY OGÓLNOPOLSKIEJ Z 2024 ROKU.....	72
METODOLOGIA	72
CEL BADANIA.....	72
GRUPA BADANA.....	73
WYNIKI	74
ALKOHOŁ.....	74
PAPIEROSY I E-PAPIEROSY	79
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE I DOPALACZE	81
KORZYSTANIE Z MEDIÓW SPOŁECZNOŚCIOWYCH I GIER.....	85
GRY HAZARDOWE	87
ESPAD – PODSUMOWANIE	90
PODSUMOWANIE	91

WSTĘP

Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych w Mieście Lubawa jest istotnym krokiem w identyfikacji i przeciwdziałaniu problemom społecznym, które dotyczą zarówno dorosłych mieszkańców, jak i dzieci oraz młodzież. W obliczu dynamicznych przemian społeczno-kulturowych, lokalna społeczność staje przed wyzwaniami, które wymagają szczególnej uwagi i systemowego podejścia. Dokument ten stanowi kompleksową analizę skali i charakteru problemów związanych z uzależnieniami od substancji psychoaktywnych (alkohol, papierosy, narkotyki, dopalacze), uzależnieniami behawioralnymi oraz zjawiskami towarzyszącymi, takimi jak przemoc domowa czy cyberprzemoc.

Podstawowym celem niniejszej diagnozy jest dostarczenie rzetelnych danych, które umożliwią skuteczne planowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych oraz wsparcia dla osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień. Badania oparte na opinii mieszkańców oraz analizie statystycznej pozwalają lepiej zrozumieć potrzeby społeczności lokalnej i wskazać obszary, w których interwencje są najbardziej potrzebne.

Miasto Lubawa jako odpowiedzialna jednostka samorządowa, stawia na holistyczne podejście do problemów uzależnień, angażując różnorodne instytucje i zasoby w celu budowania zdrowego i świadomego społeczeństwa. Niniejszy dokument będzie stanowił fundament dla tworzenia programów i strategii, które nie tylko przeciwdziałają uzależnieniom, ale również promują zdrowy styl życia oraz rozwój potencjału lokalnej społeczności.

Dokument ten ma na celu przedstawienie wyników badań ankietowych przeprowadzonych w drugim kwartale 2025 roku. Obejmuje on podstawowe problemy społeczne związane z nadużywaniem alkoholu, nikotyny, dopalaczy i narkotyków, uzależnieniami behawioralnymi a także postawami społecznymi wobec powyższych zjawisk. Dane dotyczące lokalnych zagrożeń społecznych uzyskane zostały w drodze anonimowych badań ankietowych przeprowadzonych w Mieście Lubawa wśród trzech grup respondentów: dorośli mieszkańcy, sprzedawcy napojów alkoholowych oraz dzieci i młodzież szkolna.

DANE DEMOGRAFICZNE

Szczegółowe dane demograficzne pozyskane z Urzędu Stanu Cywilnego w Mieście Lubawa na dzień 31.12.2024 roku prezentuje poniższe zestawienie:

1. Liczba mieszkańców Gminy:

a. 2022: **10015**

- w tym kobiet: **5161**
- w tym mężczyzn: **4854**

b. 2023: **9963**

- w tym kobiet: **5149**
- w tym mężczyzn: **4814**

c. 2024: **10007**

- w tym kobiet: **5186**
- w tym mężczyzn: **4821**

2. Liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym (31.12.2024): **2151**

a. w tym kobiet: **1005**

b. w tym mężczyzn: **1146**

3. Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym (31.12.2024): **5804**

a. w tym kobiet: **2800**

b. w tym mężczyzn: **3004**

4. Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym (31.12.2024): **2052**

a. w tym kobiet: **1381**

b. w tym mężczyzn: **671**

5. Liczba urodzeń żywych w roku 2024: **93**

a. w tym chłopcy: **52**

b. w tym dziewczynki: **41**

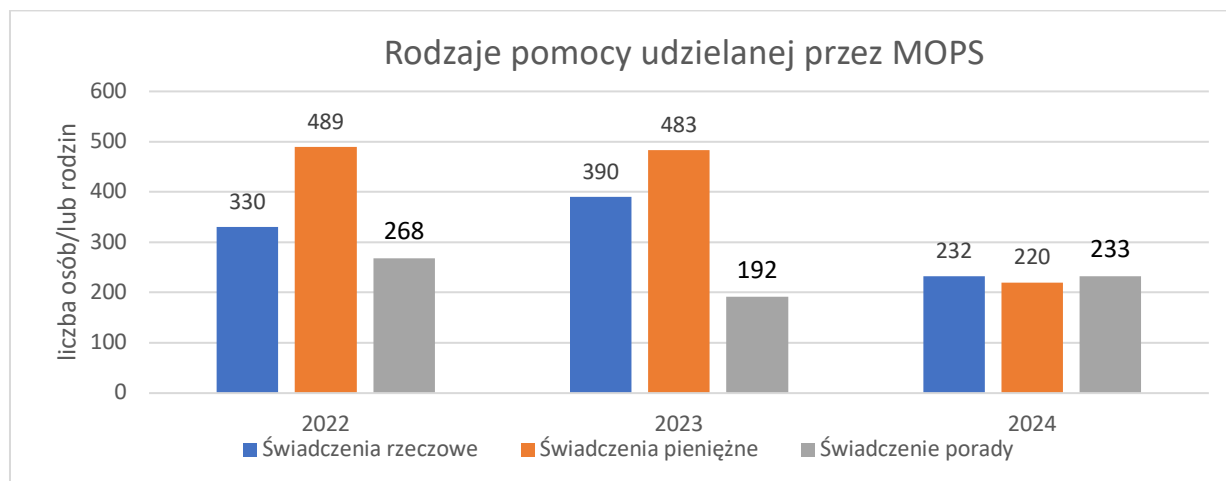
6. Liczba urodzeń żywych w roku 2023: **52**

- a. w tym chłopcy: **27**
 - b. w tym dziewczynki: **25**
7. Liczba urodzeń żywych w roku 2022: **106**
- a. w tym chłopcy: **59**
 - b. w tym dziewczynki: **47**
8. Liczba zgonów w roku 2024: **111**
- a. w tym mężczyźni: **61**
 - b. w tym kobiety: **50**
9. Liczba zgonów w roku 2023: **93**
- a. w tym mężczyźni: **42**
 - b. w tym kobiety: **51**
10. Liczba zgonów w roku 2022: **104**
- a. w tym mężczyźni: **58**
 - b. w tym kobiety: **46**

W latach 2022–2024 liczba mieszkańców Miasta Lubawa pozostawała stabilna, przy niewielkich wahaniach – od 10 015 osób w 2022 roku, przez spadek do 9963 osób w 2023 roku, aż do ponownego wzrostu do 10 007 osób w 2024 roku. Struktura demograficzna w 2024 roku pokazuje dominację mieszkańców w wieku produkcyjnym (5804 osoby), ale jednocześnie znaczny udział osób w wieku poprodukcyjnym (2052 osoby), co wskazuje na możliwe wyzwania związane ze starzeniem się społeczeństwa w przyszłości. W 2024 roku zanotowano wzrost liczby urodzeń (93 dzieci) w porównaniu z 2023 rokiem (52 dzieci), jednak liczba zgonów (111 osób) przewyższyła liczbę narodzin, co może sugerować naturalny ubytek ludności. Warto również zauważyć, że liczba mężczyzn w każdej grupie wiekowej jest nieco niższa niż liczba kobiet, zwłaszcza w populacji osób w wieku poprodukcyjnym. Ogólnie dane wskazują na stosunkowo stabilną sytuację demograficzną Miasta Lubawa, choć z widocznymi oznakami zmian związanych ze strukturą wiekową mieszkańców.

DZIAŁALNOŚĆ MIEJSKIEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

<i>Pomoc Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej</i>			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Liczba rodzin ogółem	494	498	543
W tym rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień	35	23	21

<i>Powody przyznawania pomocy społecznej</i>			
	(liczba osób)		
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Niepełnosprawność	50	56	66
Bezrobocie	93	97	87
Osoby dotknięte klęską żywiołową	2	0	0
Ubóstwo	173	171	138
Bezradność opiekuńczo-wychowawcza	71	75	63
Osoby dotknięte długotrwałą chorobą	174	183	131
Alkoholizm	35	23	19

W 2024 roku pomocą Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej objęto 543 rodziny, co oznacza wzrost w porównaniu do lat poprzednich. Z pomocy z powodu problemów uzależnień korzystało 21 rodzin, co potwierdza tendencję spadkową obserwowaną od 2022 roku. Najczęstszymi powodami przyznawania świadczeń były długotrwała choroba (131 osób) oraz ubóstwo (138 osób), choć liczba osób dotkniętych ubóstwem zmniejszyła się względem 2022

i 2023 roku. Bezrobocie pozostaje stałym problemem i dotyczyło 87 osób, jednak widać niewielki spadek w stosunku do roku 2023. Zmniejszyła się także liczba świadczeń przyznawanych z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej (63 osoby) oraz z powodu alkoholizmu (19 osób). Pomoc rzeczowa i finansowa była udzielana na niższym poziomie niż w poprzednich latach, natomiast liczba udzielonych porad utrzymała się na stabilnym poziomie.

PROCEDURA NIEBIESKIEJ KARTY

Liczba założonych Niebieskich Kart			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Ogółem NK	18	18	36

Instytucje zakładające Niebieskie Karty w 2023 roku:	
Nazwa instytucji:	Liczba kart:
Ośrodek Pomocy Społecznej	8
Policja	8
Służba Zdrowia	0
Placówki edukacyjne	2

Liczba incydentów związanych z przemocą domową zgłoszonych w latach:			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Ogółem	18	18	36
Liczba osób doznających przemocy domowej, którym udzielono pomocy:			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Ogółem	96	58	105
Kobiety	29	18	33
Mężczyźni	27	4	17
Dzieci (do 18 r.ż.)	40	36	55
Liczba osób stosujących przemoc domową, wobec których podjęto działania:			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.

Ogółem	18	20	39
Kobiety	2	2	6
Mężczyźni	16	18	33
Liczba interwencji Zespołu Interdyscyplinarnego w związku z przemocą domową:			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Ogółem	18	18	36
Liczba rodzin objętych wsparciem Zespołu Interdyscyplinarnego z powodu przemocy domowej:			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Ogółem	18	18	36
Liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego:			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Ogółem	5	6	7

W 2024 roku w Mieście Lubawa założono 36 Niebieskich Kart, co oznacza podwojenie liczby w porównaniu do lat 2022 i 2023, kiedy to odnotowano po 18 kart rocznie. W 2023 roku najwięcej Niebieskich Kart zakładały Ośrodek Pomocy Społecznej oraz Policja – po 8 przypadków każda, podczas gdy placówki edukacyjne zgłosiły 2 przypadki, a służba zdrowia nie zgłosiła żadnego.

Liczba incydentów przemocy domowej w 2024 roku wzrosła do 36, a liczba osób doznających przemocy, którym udzielono pomocy, wyniosła 105, z czego 33 stanowiły kobiety, 17 mężczyzn, a aż 55 dzieci. Równocześnie podjęto działania wobec 39 osób stosujących przemoc, w tym 33 mężczyzn i 6 kobiet, co oznacza wzrost w stosunku do lat poprzednich. Liczba interwencji Zespołu Interdyscyplinarnego oraz liczba rodzin objętych wsparciem wzrosła do 36 w 2024 roku, a liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego wzrosła z 5 w 2022 roku, do 7 w 2024 roku.

RYNEK ALKOHOLOWY

Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Ogółem:	50	50	50
do spożycia poza miejscem sprzedaży:			
do 4,5%	25	31	27
od 4,5% do 18%	27	30	29
powyżej 18%	25	27	26
do spożycia w miejscu sprzedaży:			
do 4,5%	3	3	6
od 4,5% do 18%	3	3	3
powyżej 18%	3	3	4

W latach 2022–2024 liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w Mieście Lubawa utrzymywała się na stałym poziomie 50 miejsc. W sprzedaży poza miejscem konsumpcji najwięcej było punktów oferujących napoje o zawartości alkoholu od 4,5% do 18% – w 2024 roku działały 29 takie punkty, co oznacza niewielki spadek względem 30 punktów w 2023 roku. Liczba punktów sprzedających napoje o zawartości alkoholu powyżej 18% również nieznacznie zmniejszyła się z 27 w 2023 roku do 26 w 2024 roku.

W przypadku sprzedaży napojów alkoholowych do spożycia na miejscu odnotowano wzrost liczby punktów sprzedających napoje do 4,5% – z 3 punktów w latach 2022 i 2023 do 6 punktów w 2024 roku. Liczba punktów oferujących alkohol od 4,5% do 18% pozostawała stabilna i wynosiła 3 we wszystkich trzech analizowanych latach. Natomiast liczba punktów sprzedaży napojów o zawartości powyżej 18% wzrosła z 3 do 4 w 2024 roku.

DZIAŁALNOŚĆ MIEJSKIEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

GKRPA			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Ogólne posiedzenia	12	13	12
Posiedzenie podkomisji interwencyjno-motywującej	12	13	12
Przeprowadzono rozmowy z osobami uzależnionymi w celu motywowania do leczenia	19	26	38
Kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych	5	4	2
Post. opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów	13	20	14

W 2024 roku Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Mieście Lubawa odbyła 12 ogólnych posiedzeń, co stanowi liczbę zbliżoną do lat poprzednich. Podkomisja interwencyjno-motywująca również spotkała się 12 razy, utrzymując poziom z 2022 roku. Znacząco wzrosła natomiast liczba rozmów przeprowadzonych z osobami uzależnionymi – w 2024 roku przeprowadzono ich 38, podczas gdy w 2022 roku było ich 19, a w 2023 roku – 26.

Liczba kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych systematycznie malała – z 5 w 2022 roku do zaledwie 2 w 2024 roku. Liczba postępowań opiniujących lokalizację nowych punktów sprzedaży również uległa zmniejszeniu w porównaniu do 2023 roku (z 20 do 14).

MIEJSKI PUNKT POMOCY RODZINIE – PUNKT KONSULTACYJNY

W ramach działalności Miejskiego Punktu Pomocy Rodzinie – Punktu Konsultacyjnego w Mieście Lubawa zatrudniono specjalistów oferujących szeroki zakres wsparcia. Pomoc świadczą psycholog, radca prawny oraz specjalista terapii uzależnień. Zakres działań obejmuje wsparcie psychologiczne, doradztwo prawne oraz pomoc terapeutyczną osobom uzależnionym i ich rodzinom.

PRZESTĘPCZOŚĆ

Poniższa tabela przedstawia dane pozyskane od Policji dotyczące problemów społecznych związanych z nadużywaniem alkoholu.

<i>Przestępstwa/wykroczenia popełnione pod wpływem alkoholu</i>			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Liczba interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu i narkotyków	1460	1107	871
Liczba nałożonych mandatów na sprawców wykroczeń popełnionych przeciwko przepisom ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi	281	137	147
Liczba pouczeń za wykroczenia związane z ustawą o wychowaniu w trzeźwości	1166	952	690
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej pod wpływem	42	19	17
Zakłócanie porządku publicznego	187	138	108

W latach 2022–2024 w Mieście Lubawa odnotowano wyraźny spadek liczby interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu i narkotyków – z 1460 w 2022 roku do 871 w 2024 roku. Równocześnie zmniejszyła się liczba pouczeń za wykroczenia związane z ustawą o wychowaniu w trzeźwości (z 1166 do 690), co może świadczyć o poprawie zachowań społecznych lub mniejszej skali problemu.

Liczba mandatów nakładanych za wykroczenia popełnione przeciwko przepisom ustawy również zmalała – z 281 w 2022 r. do 147 w 2024 r., przy czym w 2023 roku odnotowano najniższy wynik (137 mandatów). Zmniejszyła się także liczba przypadków prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu – z 42 w 2022 r. do 17 w 2024 r.

Podobny trend widoczny jest w przypadkach zakłócania porządku publicznego, których liczba spadła z 187 do 108. Dane te mogą świadczyć o skuteczniejszych działaniach profilaktycznych

i prewencyjnych służb, a także o większej świadomości mieszkańców w zakresie konsekwencji nadużywania substancji psychoaktywnych.

<i>Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową</i>			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Liczba interwencji dotyczących przemocy domowej	18	18	36
Liczba ofiar przemocy domowej:			
○ Kobiety	29	18	33
○ Mężczyźni	27	4	17
○ Nieletni	40	36	55
Liczba sprawców przemocy domowej:			
○ Kobiety	2	2	6
○ Mężczyźni	16	18	33
Liczba dzieci obecnych przy interwencji	40	36	55

W Mieście Lubawa w 2024 roku odnotowano wyraźny wzrost zdarzeń związanych z przemocą domową – liczba interwencji policyjnych wzrosła dwukrotnie w porównaniu do poprzednich lat (z 18 w 2022 i 2023 r. do 36 w 2024 r.).

Liczba ofiar przemocy również znacząco się zwiększyła – szczególnie w przypadku kobiet (z 18 do 33) i nieletnich (z 36 do 55). Wzrosła również liczba mężczyzn będących ofiarami przemocy

(z 4 w 2023 r. do 17 w 2024 r.), co może świadczyć o większej wykrywalności lub zgłaszalności tego rodzaju przypadków.

W 2024 roku zarejestrowano także więcej sprawców przemocy – łącznie 39 osób (w tym 33 mężczyzn i 6 kobiet), co stanowi wyraźny wzrost w stosunku do lat poprzednich. Istotna jest także liczba dzieci obecnych podczas interwencji – aż 55 w 2024 roku, co potwierdza konieczność intensyfikacji działań profilaktycznych i ochronnych wobec rodzin dotkniętych przemocą.

DANE Z POWIATOWEGO URZĘDU PRACY DLA GMINY MIEJSKIEJ LUBAWA

Bezrobocie rejestrowane w gminie wyniosło:

- w 2024 – 125 osób (75 kobiet i 50 mężczyzn)
- w 2023 – 139 osób (87 kobiet i 52 mężczyzn)
- w 2022 – 155 osób (95 kobiet i 60 mężczyzn)

Liczba osób bezrobotnych w wieku produkcyjnym (18-64 lata):

- Ogółem: 125
- W tym kobiet: 75
- W tym mężczyzn: 50

Liczba ofert pracy zgłoszonych do urzędu pracy w 2024 r. (oferty z terenu Gminy Miejskiej Lubawa):

- Ogółem: 624 stanowiska

Programy aktywizacji zawodowej skierowane do młodzieży:

- Liczba uczestników w 2024 r.: 10 osób do 25 roku życia zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Lubawa

W 2024 roku liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w Gminie Miejskiej Lubawa wyniosła 125 osób, w tym 75 kobiet i 50 mężczyzn, co oznacza spadek w porównaniu do lat wcześniejszych – 139 osób w 2023 roku i 155 osób w 2022 roku. Wszystkie osoby bezrobotne w 2024 roku były w wieku produkcyjnym (18–64 lata).

Na lokalnym rynku pracy w 2024 roku zgłoszono 624 wolne stanowiska pracy, co świadczy o dużej podaży ofert w stosunku do liczby zarejestrowanych bezrobotnych. W ramach programów aktywizacji zawodowej skierowanych do młodzieży, wsparciem objęto 10 osób do 25. roku życia zamieszkałych na terenie gminy.

LOKALNE ZAGROŻENIA SPOŁECZNE W GRUPIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

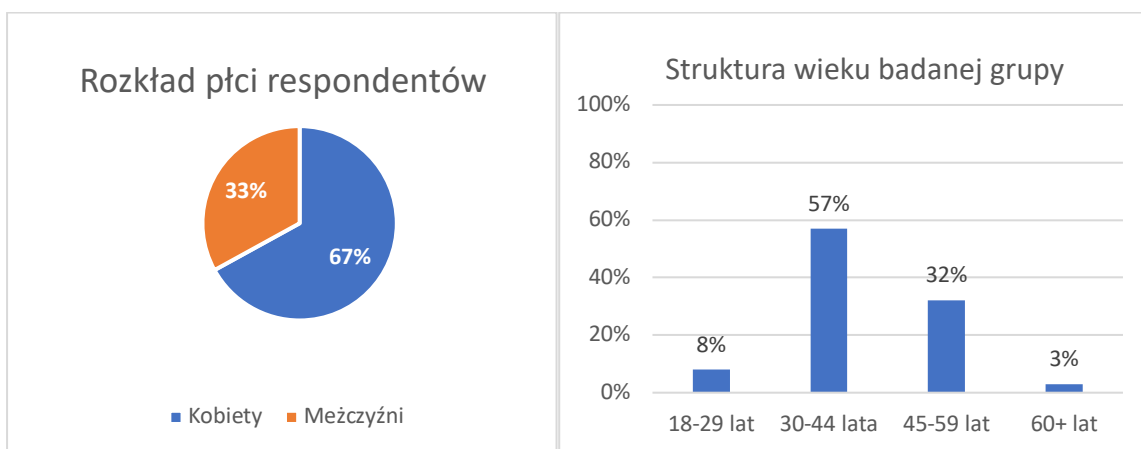
GRUPA BADANA

Badania obejmowały mieszkańców **Miasta Lubawa**, którzy ukończyli osiemnasty rok życia. Zastosowana metoda badawcza to **CAWI** (ang. *Computer-Assisted Web Interview* – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW (wykorzystane narzędzie badawcze to program CORIGO rekomendowany przez ORE) – technika zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej.

w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej.

Respondenci byli dokładnie informowani o anonimowym charakterze ankiety, co miało na celu zwiększenie ich komfortu i szczerości odpowiedzi. Dodatkowo, każdy respondent miał możliwość rezygnacji z udziału w badaniu w dowolnym momencie, co podkreślało dobrowolność udziału i mogło wpłynąć na zwiększenie jakości uzyskanych danych.

W badaniu wzięło udział **191** dorosłych mieszkańców Miasta Lubawa, co stanowiło reprezentatywną próbę dla populacji tej gminy. Analiza wyników pozwoliła na uzyskanie cennych informacji na temat preferencji, potrzeb i problemów społeczności lokalnej, co może stanowić podstawę do podejmowania decyzji przez lokalne władze oraz inne zainteresowane strony.

CEL BADANIA

Celem badania była identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności obejmujących:

- postawy społeczne dotyczące problemów istotnych w środowisku lokalnym;
- zagadnienia związane z substancjami psychoaktywnymi, takimi jak narkotyki i dopalacze;
- zagadnienia związane z występowaniem na terenie gminy zjawiska przemocy domowej;
- zagadnienia związane ze spożywaniem alkoholu, postawami wobec alkoholu oraz problematyką uzależnienia;
- zagadnienia związane z uzależnieniem od papierosów oraz e-papierosów;
- zagadnienia związane z uzależnieniami behawioralnymi:
 - uzależnieniem od hazardu,
 - zaburzenia odżywiania.

PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII MIESZKAŃCÓW W KONTEKŚCIE UZALEŻNIEŃ

W pierwszej części badania poprosiliśmy mieszkańców Miasta Lubawa o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów społecznych jest odsetek respondentów, którzy wskazują dany problem jako bardzo ważny. Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi uzyskanych w badaniu mieszkańców Miasta Lubawa.

<i>Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców</i>				
<i>Problem</i>	<i>Bardzo istotny</i>	<i>Raczej istotny</i>	<i>Raczej nieistotny</i>	<i>Zdecydowanie nieistotny</i>
Zanieczyszczenie powietrza (smog)	42%	32%	23%	3%
Uzależnienia behawioralne (hazard, uzależnienie od Internetu, nowoczesne technologie)	37%	43%	14%	6%
Uzależnienie od alkoholu	47%	34%	10%	9%
Bezrobocie	30%	27%	32%	11%
Bieda, ubóstwo	30%	32%	31%	7%
Zaburzenia odżywiania (anoreksja, bulimia, kompulsywne objadanie się)	20%	30%	34%	16%
Przestępczość	30%	28%	32%	10%
Cyberprzemoc	36%	37%	20%	7%
Przemoc domowa	39%	29%	19%	13%
Uzależnienie od narkotyków, dopalaczy	42%	28%	17%	13%
Uzależnienie od papierosów	43%	37%	10%	10%

Z powyższej tabeli wynika, że dla mieszkańców Miasta Lubawa najistotniejszymi problemami społecznymi lokalnego środowiska są: **uzależnienie od alkoholu (81%), uzależnienia behawioralne (80%) oraz uzależnienie od papierosów (80%).¹**

¹ Suma odpowiedzi „bardzo istotny” i raczej istotny”.

Poprosiliśmy również mieszkańców Miasta Lubawa o wyrażenie swojej opinii na temat różnego rodzaju uzależnień. Respondenci dokonywali subiektywnej oceny zaprezentowanych uzależnień od bardzo powszechnego zjawiska do jego braku. Szczegółowy rozkład deklaracji przedstawia poniższa tabela.

	Bardzo powszechne	Dość powszechne	Dość rzadkie	Bardzo rzadkie	Nie występuje
Alkoholizm	30%	48%	14%	5%	3%
Narkomania	6%	26%	37%	17%	14%
Nikotynizm	47%	30%	16%	4%	3%
Zakupoholizm (uzależnienie od zakupów)	12%	35%	28%	18%	7%
Pracoholizm (uzależnienie od pracy)	14%	30%	36%	16%	4%
Sieciholizm (uzależnienie od Internetu)	50%	30%	9%	8%	3%
Uzależnienie od hazardu	6%	23%	36%	23%	12%
Zaburzenia odżywiania (anoreksja, bulimia, jedzenioholizm)	6%	17%	36%	26%	15%

Ankietowani mieszkańcy Miasta Lubawa uznali, że z zaproponowanych w tabeli zjawisk uzależnień bardzo powszechnymi² w ich środowisku są: **sieciholizm (80%), alkoholizm (78%) oraz nikotynizm (77%)**.

² Suma odpowiedzi: bardzo powszechne i dość powszechne.

PRZEMOC DOMOWA

Ustawa z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw weszła w życie w zasadniczej swojej części 22 czerwca 2023 r. Od tego dnia ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nosi nową nazwę: „o przeciwdziałaniu przemocy domowej”, a w ślad za tym wprowadzono do polskiego porządku prawnego definicję legalną zjawiska „przemocy domowej”, która zastąpiła dotychczasowe pojęcie „przemocy w rodzinie”.

Przez **przemoc domową** rozumie się w art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej”;

Natomiast w myśl nowej definicji **osoba doznająca przemocy domowej** (art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej) to:

- małżonek, także w przypadku, gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione oraz jego wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- wstępni i zstępni oraz ich małżonkowie,
- rodzeństwo oraz ich wstępni, zstępni i ich małżonkowie,
- osoby pozostające w stosunku przysposobienia i jej małżonek oraz ich wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- osoby pozostające obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,

- osoby wspólnie zamieszkujące i gospodarujące oraz ich wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- osoby pozostające obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,
- małoletni – wobec których jest stosowana przemoc domowa

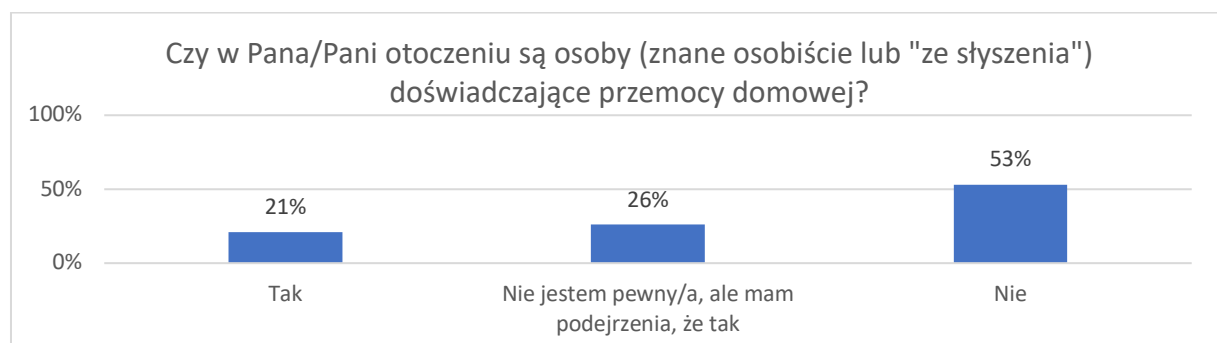
Przez **osobę doznającą przemocy domowej** należy także rozumieć małoletniego będącego świadkiem przemocy domowej wobec osób, o których mowa wyżej (art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej).

Osoba stosująca przemoc domową (art. 2 ust. 1 pkt 3 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej) to osoba pełnoletnia, która dopuszcza się przemocy domowej wobec ww. osób doznających przemocy.

Świadek przemocy domowej (art. 2 ust. 1 pkt 4 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej) – należy przez to rozumieć osobę, która posiada wiedzę na temat stosowania przemocy domowej lub widziała akt przemocy domowej.

Przemoc, zarówno ta fizyczna, jak i psychiczna, jest zjawiskiem dość powszechnym w polskiej społeczności. Jest to zjawisko niezwykle trudne do zbadania, ponieważ osoby doświadczające przemocy w różny sposób zniekształcają swoje doświadczenia, np. racjonalizując zachowanie sprawcy lub go usprawiedliwiając. Z tego względu zbadaliśmy rozpowszechnienie przemocy fizycznej oraz psychicznej w środowisku lokalnym bez kierowania bezpośredniego pytania o doznawanie przemocy lub stosowanie przemocy domowej.

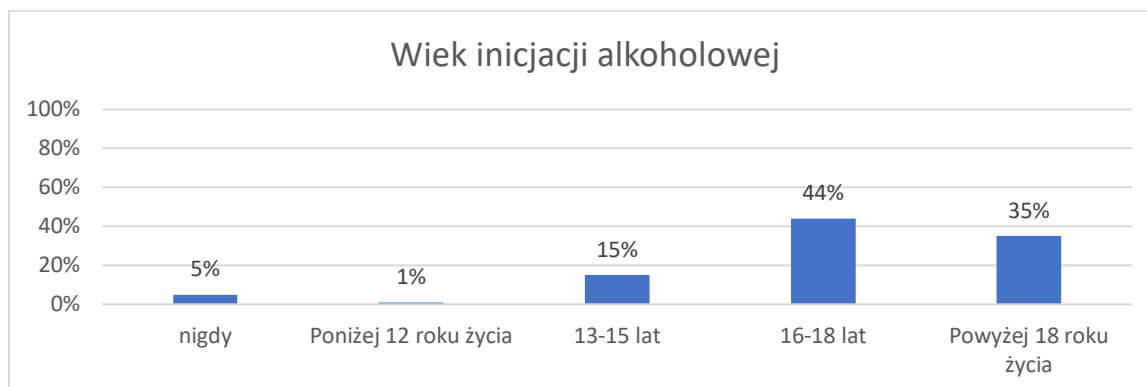
Jak wskazują wyniki badań przeprowadzonych wśród mieszkańców Miasta Lubawa 21% z respondentów zna osobiście lub ze słyszenia osoby doznające przemocy domowej, a 26% ma podejrzenia, że może do tego dochodzić. Należy pamiętać, że tego rodzaju przemoc jest w dużej mierze zjawiskiem ukrytym i wiele osób jej doznających nie zgłasza się po pomoc, ani też nie sygnalizuje, że jej doświadcza.

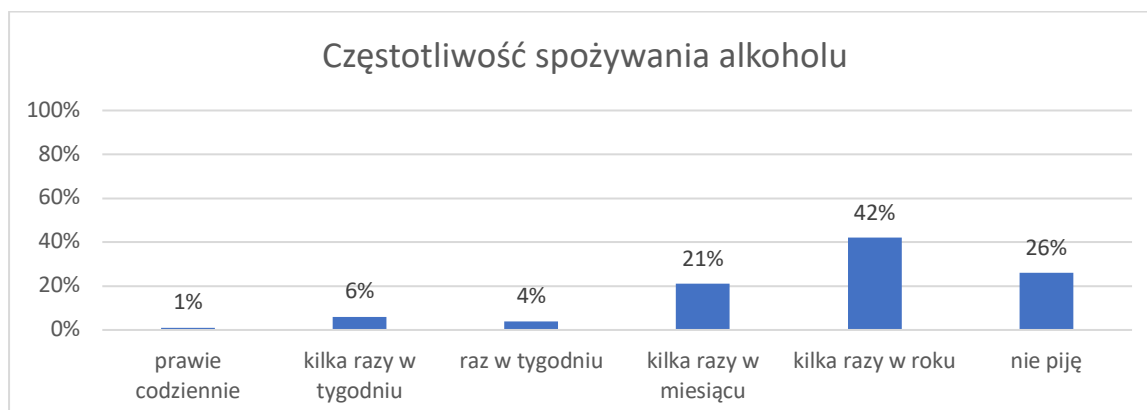
SPOŻYWANIE ALKOHOLU ORAZ ZWIĄZANE Z NIM INNE PROBLEMY SPOŁECZNE

W przeprowadzonej ankiecie zbadano postawy i przekonania dorosłych mieszkańców Miasta Lubawa na temat alkoholu, w szczególności ich opinie dotyczące spożywania alkoholu w różnych sytuacjach życiowych, akceptacji społecznej dla picia alkoholu, świadomości skutków zdrowotnych i społecznych związanych z nadużywaniem, a także wiedzy na temat możliwości uzyskania pomocy w przypadku problemów alkoholowych.

Pierwszą z poruszanych kwestii w tej części badania był deklarowany wiek inicjacji alkoholowej. **35% z dorosłych mieszkańców Miasta Lubawa deklaruje, że alkoholu spróbowało po raz pierwszy po uzyskaniu pełnoletności.** 44% osób wskazało na wiek między 16 a 18 r. a 16% na wiek poniżej 15 lat. 5% z respondentów nigdy nie piło alkoholu.

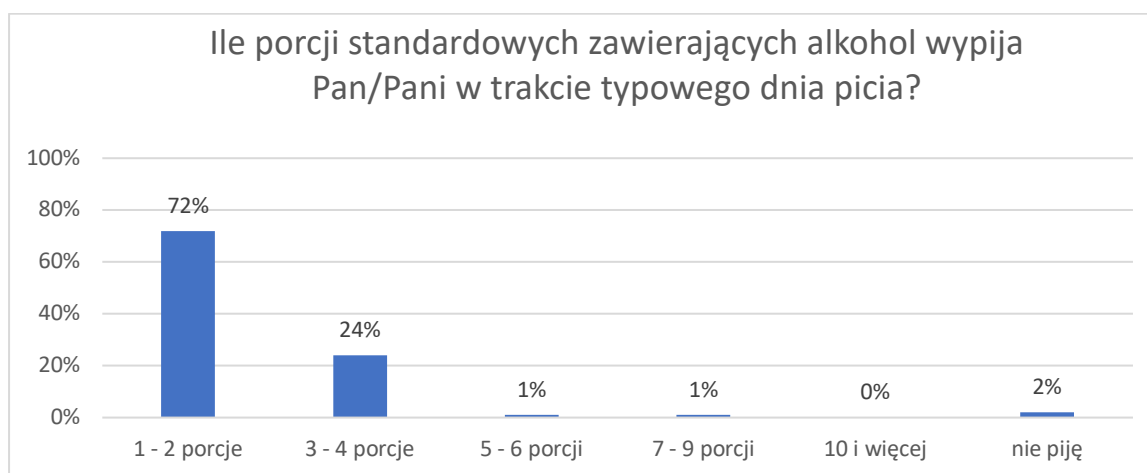

Kolejną badaną kwestią była **częstotliwość spożywania alkoholu**. Największa liczba badanych przyznała, że spożywa alkohol **kilka razy w roku (42%)**. Kolejno 21% osób przyznało się do spożywania alkoholu kilka razy w miesiącu, 4% raz w tygodniu, a 6% wskazało na kilka razy w tygodniu. 1% deklaruje niemal codzienne spożywanie alkoholu. 26% z respondentów wskazało, że są abstynentami.

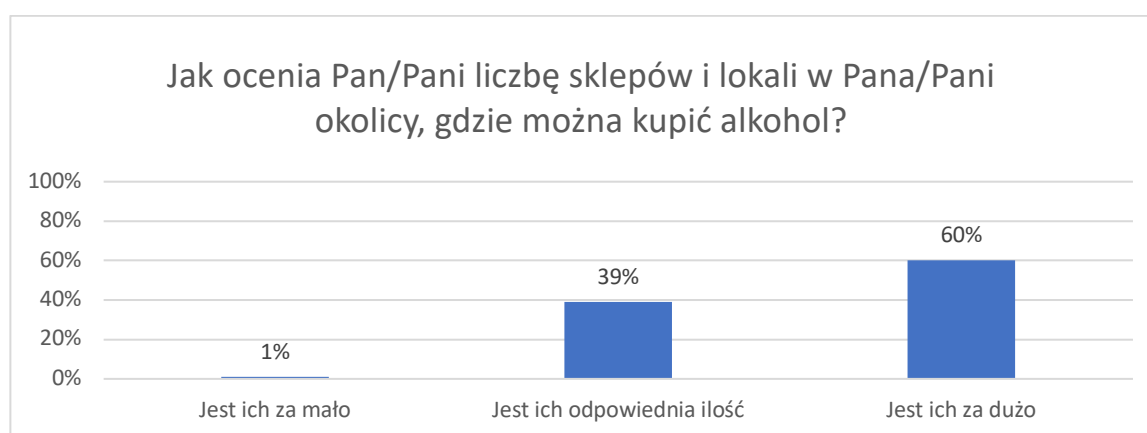

Oprócz częstotliwości spożywania alkoholu ważne są także jego ilości. Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5% (pół butelki), w ok. 100 ml wina o mocy 12% (jeden kieliszek wina) oraz w ok. 30 ml wódki o mocy 40% (mały kieliszek wódki).

Badani mieszkańcy Miasta Lubawa deklarowali najczęściej, że spożywają jednorazowo 1 – 2 porcji alkoholu (72%) oraz 3 – 4 porcji (24%).

1% badanych mieszkańców Miasta Lubawa uważa, że w okolicy znajduje się mała liczba punktów, w których można kupić alkohol, a dla 639 ankietowanych takich miejsc jest odpowiednia ilość. 60% uważa, że takich miejsc jest za dużo.

Zachowania związane z piciem alkoholu są w dużej mierze zależne od postaw, czyli chociażby wiedzy na temat szkodliwego działania alkoholu, emocji i motywacji, które towarzyszą jego spożywaniu.

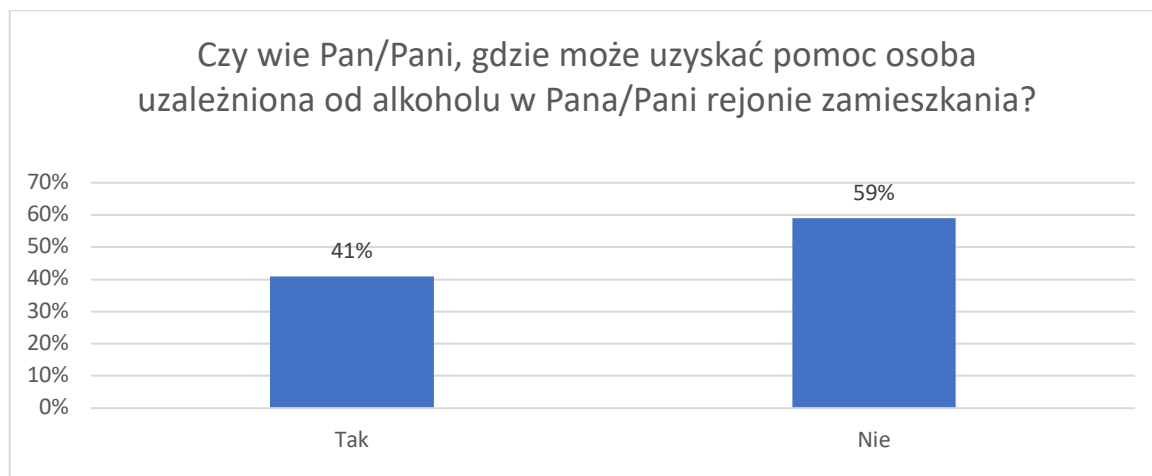
Pierwsze z pytań w tej części dotyczyło mitu, jakoby alkohol zawarty w „słabszych” napojach (piwie, winie) był mniej szkodliwy niż ten zawarty w wysokoprocentowych napojach (np. w wódce). Wyniki świadczą o tym, że to błędne przekonanie nie jest rozpowszechnione wśród dorosłej społeczności Miasta Lubawa, ponieważ **łącznie 83% mieszkańców nie zgodziło się z tym twierdzeniem.**

Kolejne pytanie badające postawy względem alkoholu dotyczyło dostępności i kontroli sprzedaży alkoholu. **łącznie 86% mieszkańców uważa, że należy lub raczej należy ograniczać dostęp do napojów alkoholowych bądź kontrolować jego sprzedaż.** Jednocześnie, łącznie **78% respondentów ocenia osoby pijące alkohol jako zagrażające bezpieczeństwu w środowisku lokalnym.** łącznie 57% respondentów przychyliła się do stwierdzenia, że osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.

97% respondentów uważa, że **kobiety w ciąży nie mogą pić bezpiecznie nawet niewielkich ilości alkoholu.** 90% badanych twierdzi, że **alkohol nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.** łącznie 95% badanych mieszkańców **nie zgadza się z tym, aby prowadzić samochód po spożyciu nawet niewielkich ilości alkoholu.**

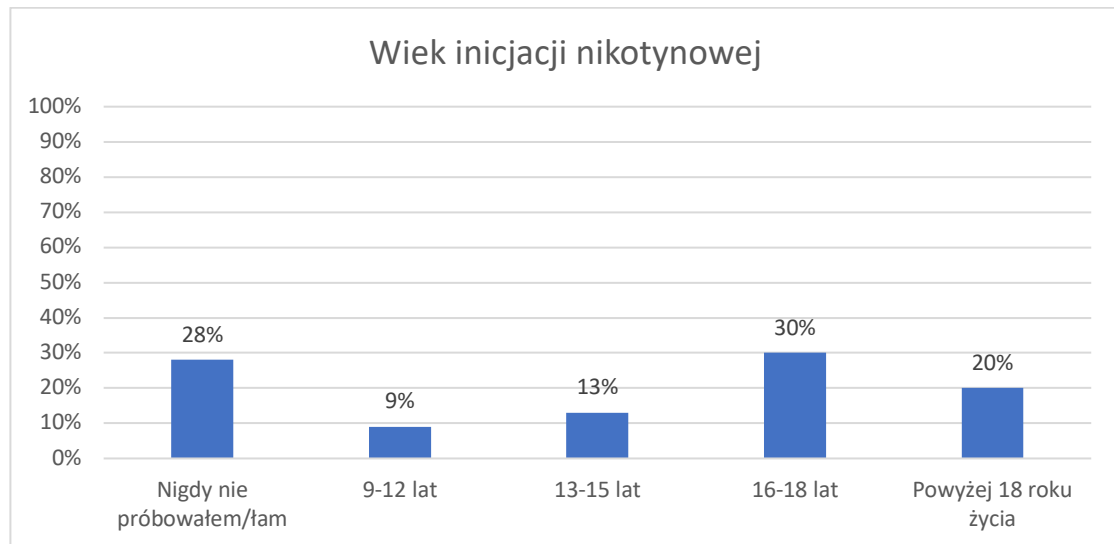
<i>Twierdzenie</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam się</i>
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	6%	11%	23%	60%
Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany.	66%	20%	8%	6%
Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym.	41%	37%	18%	4%
Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.	19%	38%	33%	10%
Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.	5%	5%	14%	76%
Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne.	3%	2%	5%	90%
Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.	3%	2%	1%	94%

Zapytaliśmy również mieszkańców Miasta Lubawa, czy wiedzą, gdzie może otrzymać pomoc osoba uzależniona od alkoholu – **59% badanych odpowiedziało, że nie posiada takiej wiedzy** – świadczy to o konieczności rozpowszechnienia wśród mieszkańców wiedzy na temat takich miejsc.

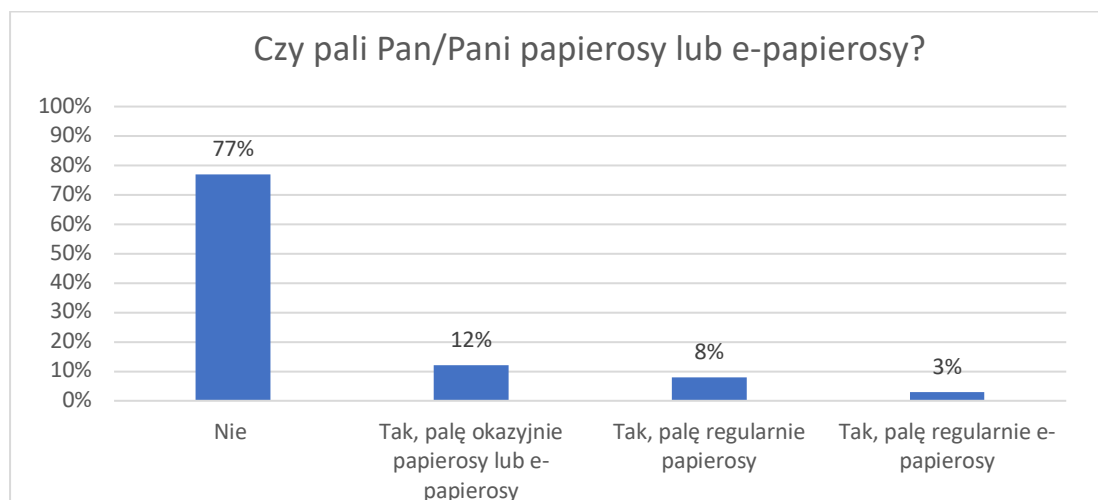

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NIKOTYNA

Pierwszą z poruszanych kwestii w tej części badania był wiek inicjacji nikotynowej. Okazuje się, że **tylko 20% z respondentów zadeklarowało, że zapaliło pierwszego papierosa jako osoba pełnoletnia**. 30% mieszkańców deklaruje, że zapaliło po raz pierwszy papierosa będąc w wieku 16-18 lat, a 22% poniżej 15 roku życia. 28% nigdy nie paliło wyrobów tytoniowych.

77% z anketowanych mieszkańców wskazało, że nie pali wyrobów tytoniowych. Regularne palenie papierosów i e-papierosów zadeklarowało łącznie 11% respondentów. Okazjonalne palenie wyrobów tytoniowych deklaruje 12% badanych.

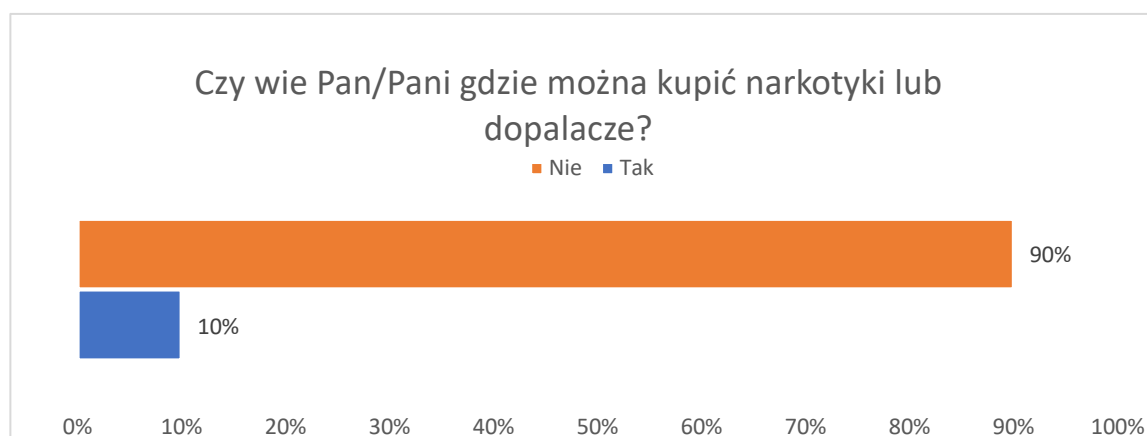
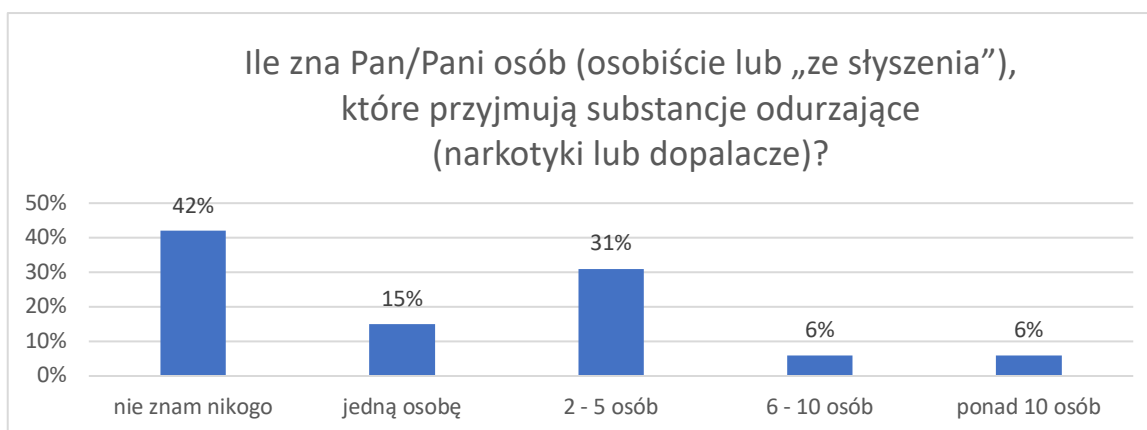

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE

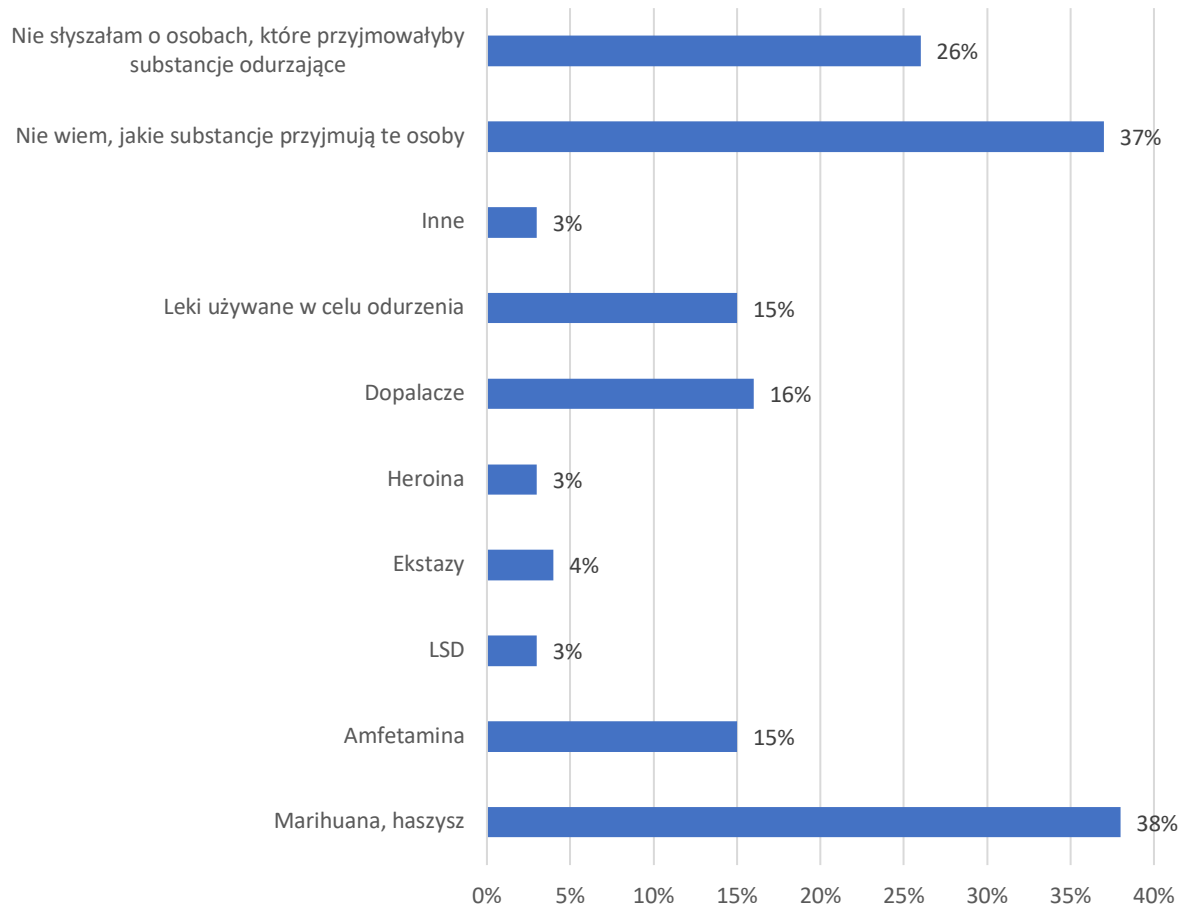
Kolejną część badania postaw mieszkańców Miasta Lubawa rozpoczęliśmy od pytania niezagrażającego, tj. niebudzącego oporu oraz motywujące do wyrażenia swojego rzeczywistego stanowiska. Dotyczy ono osób zażywających narkotyki i dopalacze w najbliższym środowisku badanych osób. Poniższy wykres prezentuje otrzymane wyniki.

58% z badanych deklaruje, że zna przynajmniej jedną osobę zażywającą substancje psychoaktywne takie jak narkotyki lub dopalacze. 42% wskazało, że nie ma w swoim otoczeniu takich osób. Wśród najczęściej stosowanych w środowisku lokalnym substancji znalazły się: **marihuana i haszysz, dopalacze, leki stosowane celem odurzenia się oraz amfetamina.**

90% respondentów nie wie, gdzie może nabyć substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki czy dopalacze.

Jakie substancje odurzające są najczęściej
przyjmowane przez osoby, które znasz?
(pytanie wielokrotnego wyboru)

UZALEŻNIENIA BEHAWIORLANE: UZALEŻNIENIE OD GIER HAZARDOWYCH

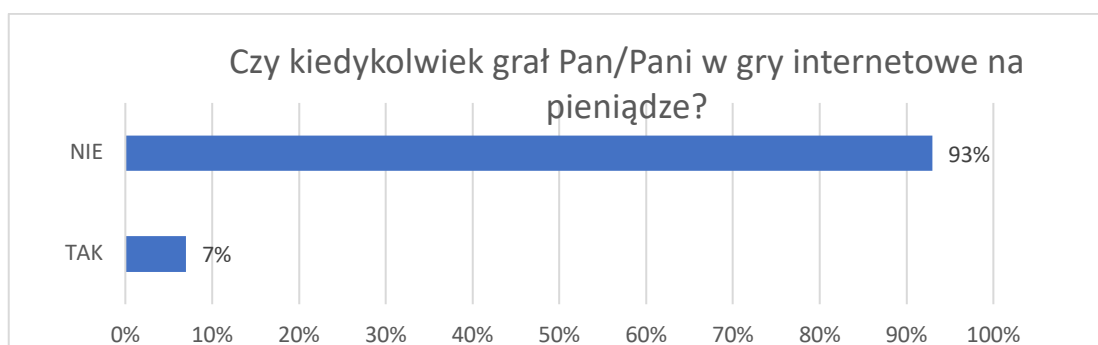
Uzależnienie od hazardu należy do uzależnień behawioralnych i jest definiowane, jako powtarzające się działanie, które nie może być kontrolowane i jest ze szkodą dla osoby uzależnionej, jej wartości, zobowiązań społecznych, zawodowych, ekonomicznych i rodzinnych, oraz związanych z naruszaniem norm społecznych i prawa. Jest określane jako patologiczny hazard, nałogowe granie, hazard przymusowy. Bywa nazywane ukrytym nałogiem, bowiem w przeciwieństwie do innych uzależnień nie wywołuje widocznych dla otoczenia symptomów i można go dość łatwo ukryć. O diagnozie tego zaburzenia nie decyduje rodzaj uprawianej gry, lecz sposób grania, który z czasem staje się sensem życia dla osoby uzależnionej i główną motywacją życiową. Aktywność związana z graniem jest dominującą aktywnością, która często prowadzi do utraty pracy, rodziny, dóbr materialnych i marginalizacji społecznej. Bez względu na ponoszone koszty nałogowy hazardzista wraca do gry.

W Polsce problem patologicznego uzależnienia narasta i choć staje się coraz bardziej powszechny, to świadomość społeczna konieczności leczenia tej choroby, jak i samych form pomocowych pozostaje ciągle marginalna. Ocenia się, że ponad 380 tys. osób może być uzależnionych od gier hazardowych, a około 200 tys. jest narażonych na ryzyko uzależnienia. Uważa się, że ponad 6 mln osób cierpi i doświadcza negatywnych skutków uzależnienia swoich dzieci, rodziców, partnerów. Niebezpiecznym jest to, że inicjacja hazardowa dotyczy osoby w coraz młodszym wieku. We współczesnym świecie, zagrożenie ryzykiem nałogu hazardowego jest związane z preferowanym sposobem spędzania relaksacyjnego czasu i łatwym dostępem do nowych typów hazardu np. internetowego czy publiczne miejsca pełne elektronicznych gier.³

O hazardzie mówi się, że jest to ukryty nałóg, ponieważ nie widać od razu wyraźnych symptomów uzależnienia. Niestety, uzależnienie od hazardu często współwystępuje z innymi problemami, jak nadużywanie alkoholu czy narkotyków. Pierwsze kroki w świecie hazardu, to zwykle korzystanie z gier internetowych, automatów czy zakładów bukmacherskich. Zapytaliśmy mieszkańców Miasta Lubawa o ich doświadczenia z tego typu formami rozrywki.

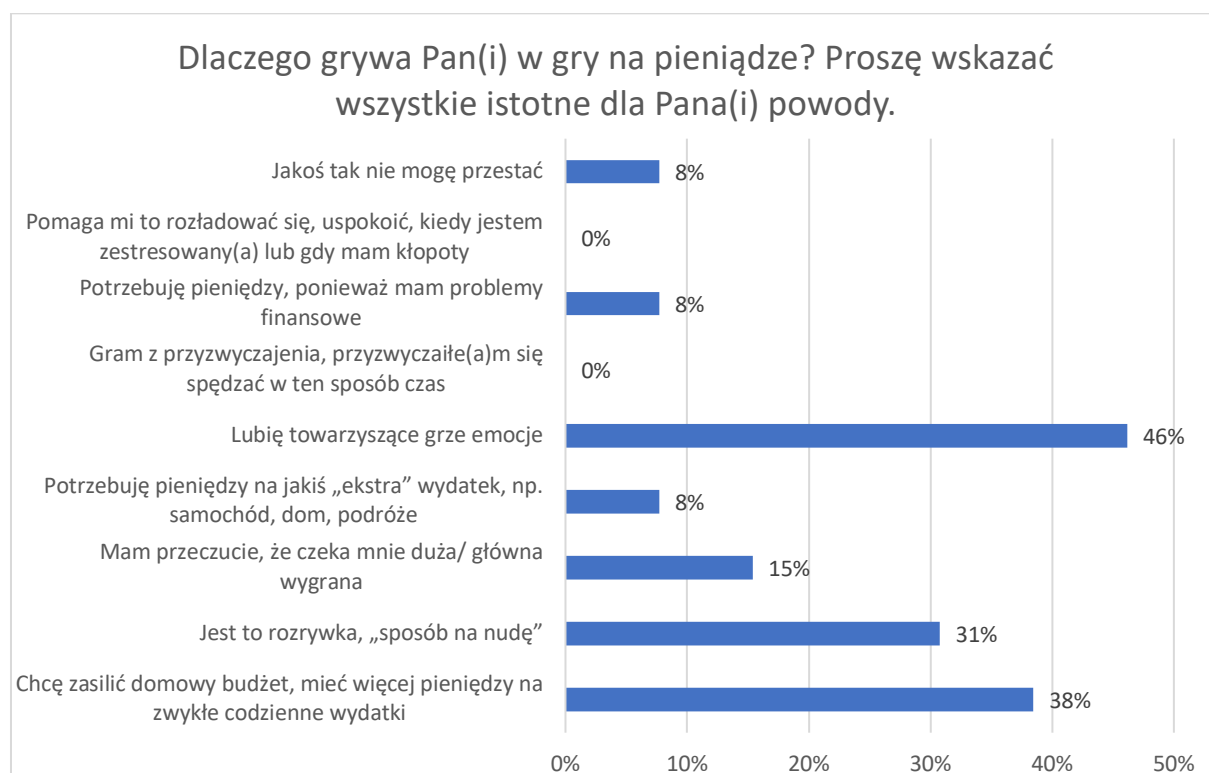
³ www.salusprodomo.pl

Respondenci zostali zapytani o ich osobiste doświadczenia związane z graniem w gry hazardowe. Jak wynika z przeprowadzonych badań, 86% dorosłych mieszkańców Miasta Lubawa deklaruje, że nigdy nie grało w gry internetowe, gdzie można wygrać pieniądze.

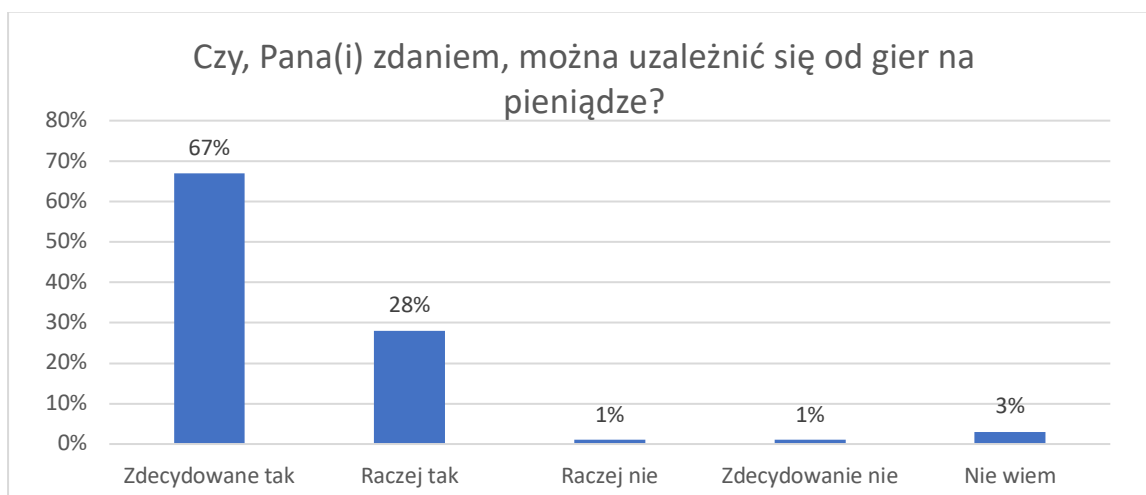

Wśród przyczyn podejmowania gier na pieniądze, na które wskazują badani, dominują motywy emocjonalne oraz związane z rozrywką i przyzwyczajeniem.

Najwięcej respondentów (46%) deklaruje, że gra w gry na pieniądze, ponieważ lubi towarzyszące temu emocje. Na drugim miejscu znalazła się chęć zasilenia domowego budżetu – wskazało ją 38% badanych. Jako formę rozrywki i sposób na nudę traktuje grę 31% respondentów. Motywy takie jak przecucie dużej wygranej (15%), gra z przyzwyczajenia, problemy finansowe, potrzeba dodatkowych środków czy trudność z zaprzestaniem gry były wskazywane rzadziej (od 8% do 15% odpowiedzi).

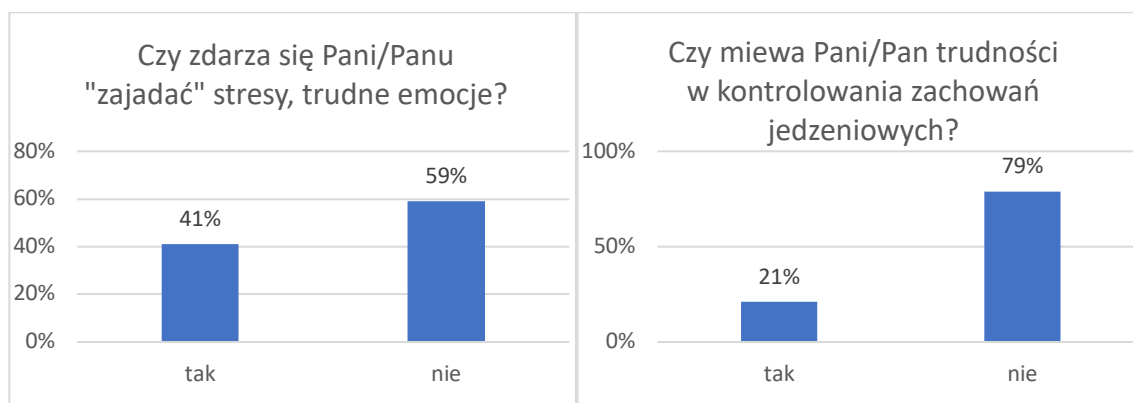
Wśród mieszkańców Miasta Lubawa aż 67% zdecydowanie uważa, że można uzależnić się od gier na pieniądze, a kolejne 28% wskazuje odpowiedź „raczej tak”. Łącznie 95% badanych dostrzega ryzyko uzależnienia. Jedynie 1% respondentów uważa, że raczej nie można się uzależnić, 1% – że zdecydowanie nie, a 3% nie potrafiło jednoznacznie odpowiedzieć na to pytanie.

UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE: ZABURZENIA ODŻYWIANIA

Na rozwój jedzeniowego uzależnienia, podobnie jak na rozwój innych uzależnień behawioralnych, wpływa wiele różnorodnych czynników. Wymienia się wśród nich czynniki genetyczne, środowiskowe i psychologiczne. Wśród tych pierwszych sytuują się predyspozycje, na które nie mamy świadomego wpływu, to czynniki biologiczne. Należą do nich na przykład zaburzenia mechanizmów odpowiadających za brak apetytu czy uszkodzenie ośrodka sytości i głodu – wówczas organizm nie wysyła do mózgu człowieka informacji, że jedzenia już dość. Przyczyną kłopotów bywa też zaburzona gospodarka hormonalna organizmu. Jednym z jej objawów jest nadmiar insuliny (hormonu odpowiedzialnego za metabolizm węglowodanów), kolejnym zwiększający łaknienie niedobór serotoniny, zwanej potocznie hormonem szczęścia. Obniżenie jej poziomu wywołuje trudności w zapanowaniu nad przymusem jedzenia ponad miarę. A czy istnieje coś takiego, jak hormon obżarstwa? Zakłada się, że tak. Hormon nazywa się grelina i działa na układ nagrody w mózgu, wzmacniając uczucie przyjemności związane z jedzeniem. Można się zatem doszukać podobieństwa w działaniu mechanizmów uzależnienia od jedzenia i uzależnienia od substancji psychoaktywnych⁴.

41% badanych dorosłych mieszkańców Miasta Lubawa w sytuacjach stresowych reaguje objadaniem się. Co więcej, 21% badanych przyznaje się, że ma problemy z kontrolowaniem zachowań jedzeniowych, co jest typowe dla zachowań kompulsywnych – czyli takich, które w wielu przypadkach wymyka się spod kontroli.

⁴ N. Ogińska – Bulik, Uzależnienie od czynności. Mit czy rzeczywistość? Difin, Warszawa 2010;

K. Gąsior, Gdy jedzenie staje się problemem. Czy jesteś uzależniony? Fundacja ETOH, Warszawa 2013.

POTRZEBA REALIZACJI DZIAŁAŃ PROFILAKTYKI UZALEŻNIEŃ W OPINII MIESZKAŃCÓW MIASTA LUBAWA

Zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należą do zadań własnych gminy. Ponadto zgodnie z art. 10 ust. 1 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, również przeciwdziałanie narkomanii należy do zadań własnych gminy. Podstawą tych działań jest zaś Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii. Elementem gminnego programu mogą być również zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym⁵.

Mieszkańcy Miasta Lubawa zostali zapytani o to czy widzą potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień oraz o to, jakie działania w tym obszarze są w ich opinii najbardziej potrzebne.

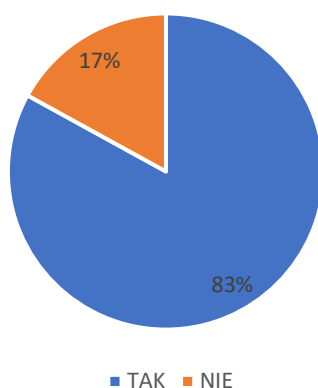
Jak wynika z przeprowadzonych badań **83% mieszkańców Miasta Lubawa dostrzega potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień**. Świadczyć to może o wysokim poziomie wiedzy mieszkańców na temat tego, jak istotne jest ograniczanie rozmiarów używania lub nadużywania substancji psychoaktywnych (alkohol, nikotyna, narkotyki, nowe substancje psychoaktywne, leki) oraz zapobieganie różnorodnym szkodom zdrowotnym i społecznym, które są z tym związane, takim jak: groźne choroby i infekcje, wypadki drogowe, zatrucia i przedawkowania, uzależnienia, niepełnosprawność, marginalizacja, konflikty z prawem, problemy młodych ludzi w uzyskaniu zatrudnienia, akty agresji, problemy w relacjach z innymi, problemy w nauce i inne destrukcyjne lub szkodliwe czyny popełniane pod wpływem substancji psychoaktywnych oraz w związku z nimi.

Respondenci, którzy dostrzegają potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień zostali poproszeni o wskazanie, które z owych działań są w ich opinii najbardziej potrzebne. Badani wskazali na potrzebę organizacji **warsztatów profilaktycznych dla uczniów (35%), wsparcia psychologicznego dla rodzin (26%), otwartych konsultacji z terapeutą uzależnień**

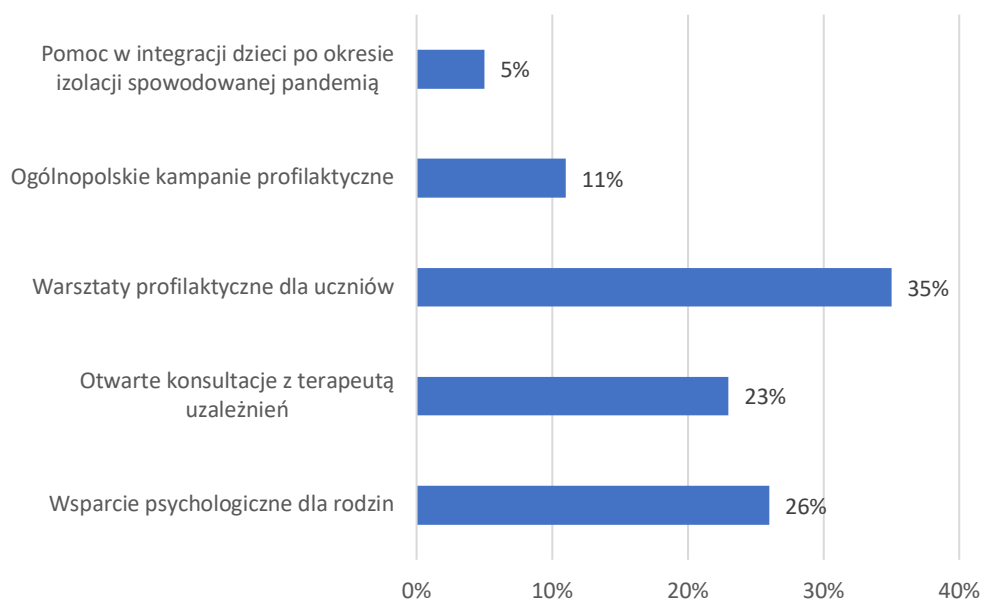
⁵ Na podstawie przepisów Ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o zmianie ustawy o zdrowiu publicznym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2021 poz. 2469)

(23%), udziału w ogólnopolskich kampaniach profilaktycznych (11%) oraz pomocy w integracji dzieci (5%).

Czy dostrzega Pan/Pani potrzebę realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom?

Jakie działania w tym zakresie są Pana/Pani zdaniem najbardziej potrzebne?

BADANIA SPRZEDAWCÓW NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

Niewątpliwie ważną grupą, która może zarysować szczególny obraz problemów związanych z alkoholem występujących w gminie są sami pracownicy punktów sprzedaży alkoholu, spotykający się codziennie w swojej pracy z konsumentami tego napoju. Ich postawy wobec osób nabywających/konsumujących alkohol oraz przestrzeganie prawa w zakresie sprzedaży alkoholu mogą w znaczącym stopniu przyczynić się do ograniczenia problemów związanych z nadużywaniem alkoholu zarówno przez nieletnich jak i dorosłych.

GRUPA BADANA

Badanie zostało przeprowadzone wśród sprzedawców napojów alkoholowych w punktach sprzedaży na terenie Miasta Lubawa, a wzięło w nim udział 6 osób (5 kobiet oraz 1 mężczyzna). Średnia wieku przebadanych sprzedawców wyniosła 39 lat.

CEL BADANIA

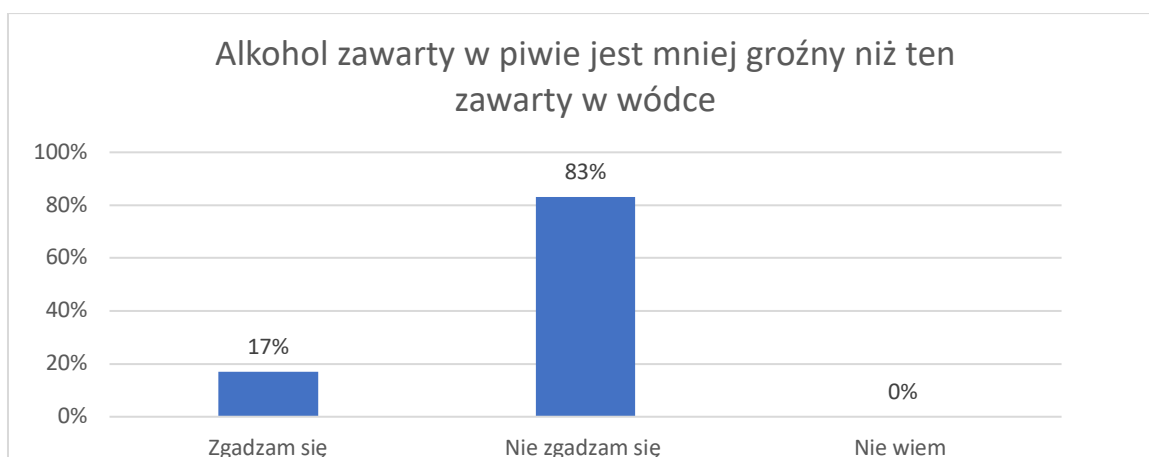
Ten obszar przeprowadzonych badań miał na celu poznanie postawy sprzedawców napojów alkoholowych względem następujących zagadnień:

- sprzedaży alkoholu osobom nieletnim,
- sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym,
- spożywania alkoholu w miejscu jego sprzedaży,
- nieprzyjemnych sytuacji zainicjowanych przez osoby spożywające alkohol.

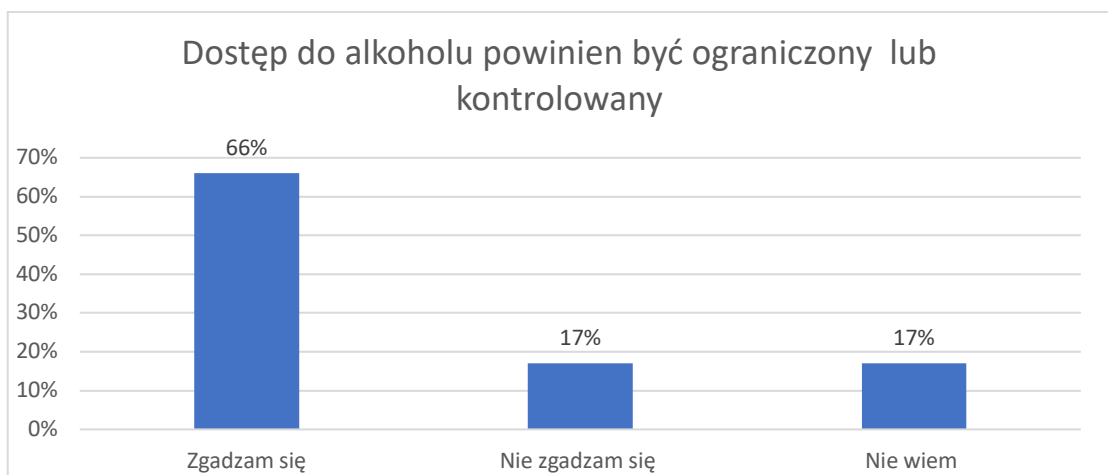
WYNIKI BADAŃ

Jednym z pierwszych zagadnień poruszonych w kwestionariuszu ankiety dla sprzedawców alkoholu było określanie poziomu świadomości na temat niebezpieczeństw wynikających z zawartości alkoholu w poszczególnych rodzajach napojów alkoholowych.

83% badanych sprzedawców napojów alkoholowych wskazało, że nie zgadza się z twierdzeniem, aby alkohol zawarty w piwie był mniej groźny niż ten zawarty w wódce. Świadczy, to pośrednio o **wysokim** poziomie świadomości badanych na temat szkodliwości napojów o potencjalnie niższej zawartości procentowej alkoholu.

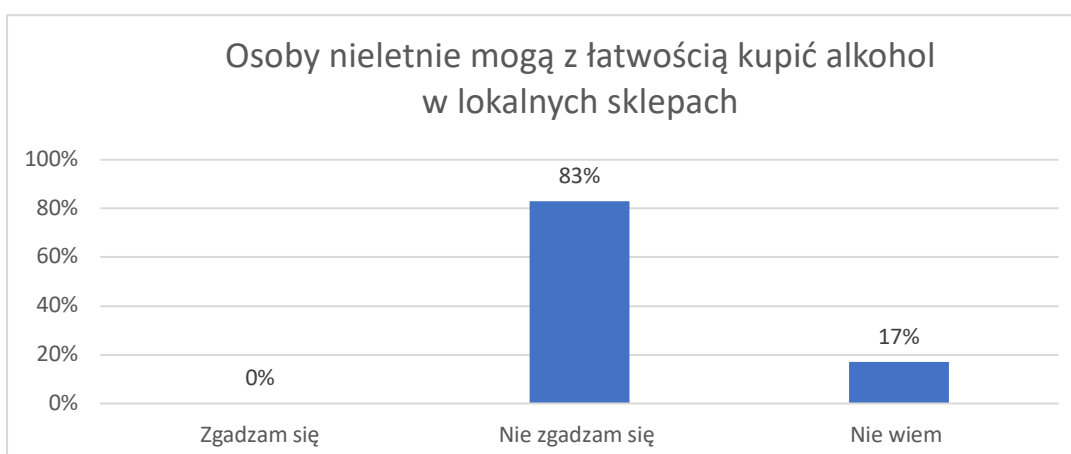
Kolejny wykres przedstawia opinie sprzedawców napojów alkoholowych w Mieście Lubawa na temat ograniczania lub kontrolowania dostępu do alkoholu. Ponad połowa badanych (66%) zgadza się z potrzebą wprowadzenia ograniczeń, natomiast 34% nie popiera takich rozwiązań.

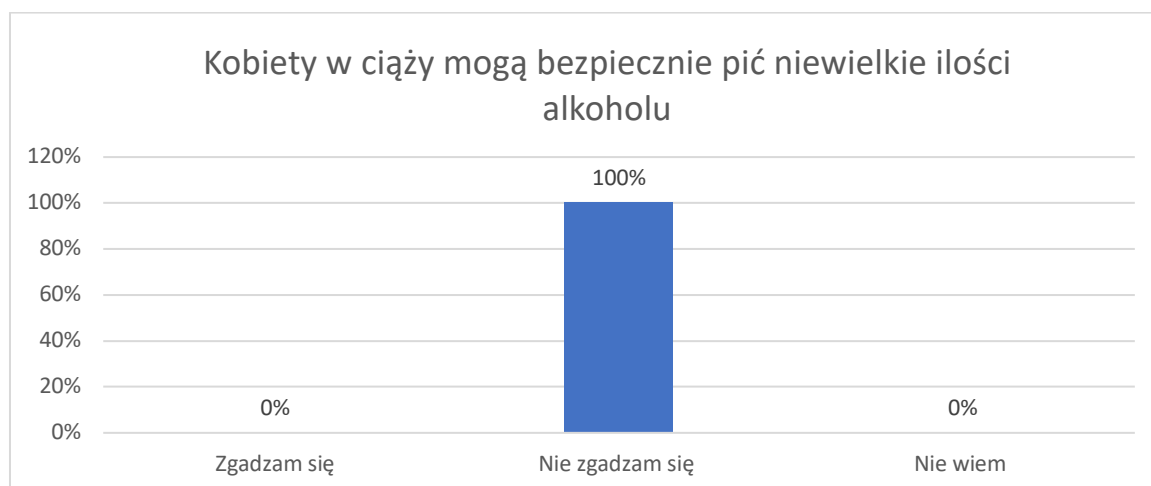
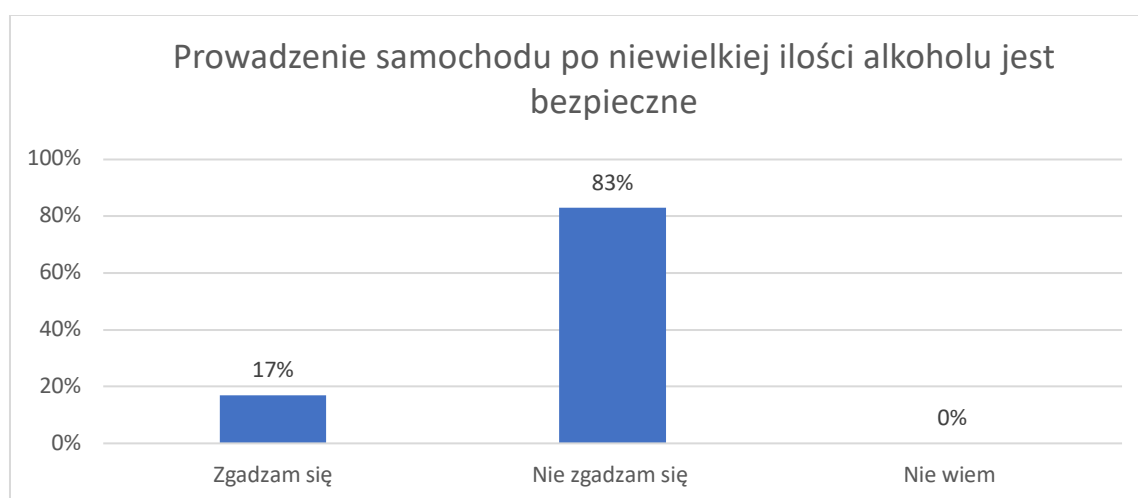
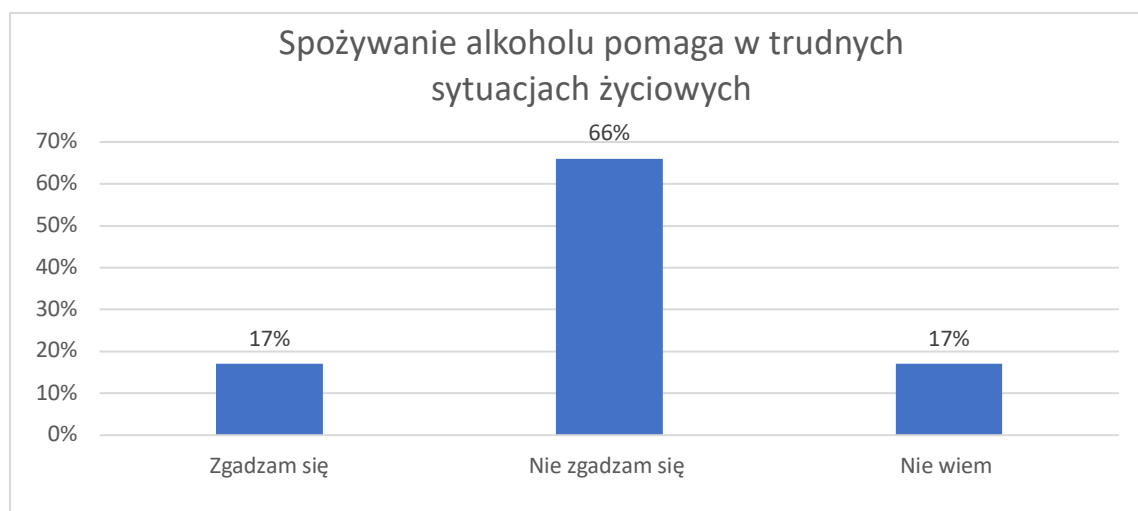
Połowa z badanych (50%) zgadza się ze stwierdzeniem, że osoby spożywające alkohol zagrażają lokalnemu bezpieczeństwu. Kolejne 50% nie podziela tej opinii.

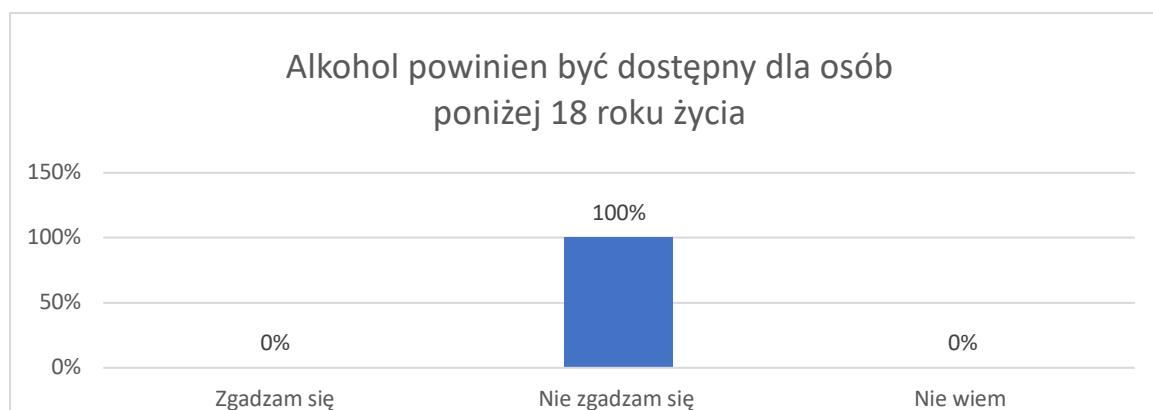
Kolejne pytanie dotyczyło subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18. roku życia. **83% z przebadanych sprzedawców nie zgadza się ze stwierdzeniem, żeby osoby małoletnie miały łatwy dostęp do alkoholu.**

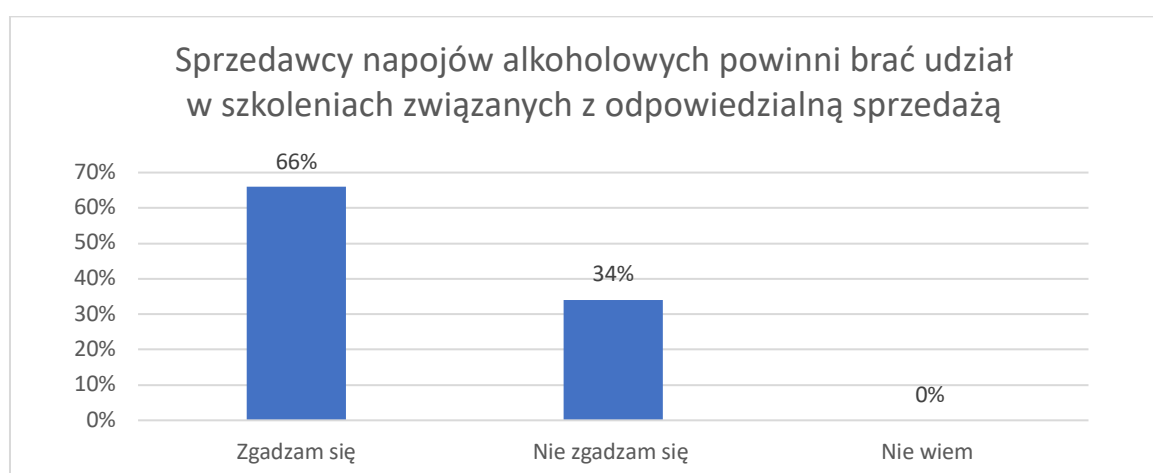
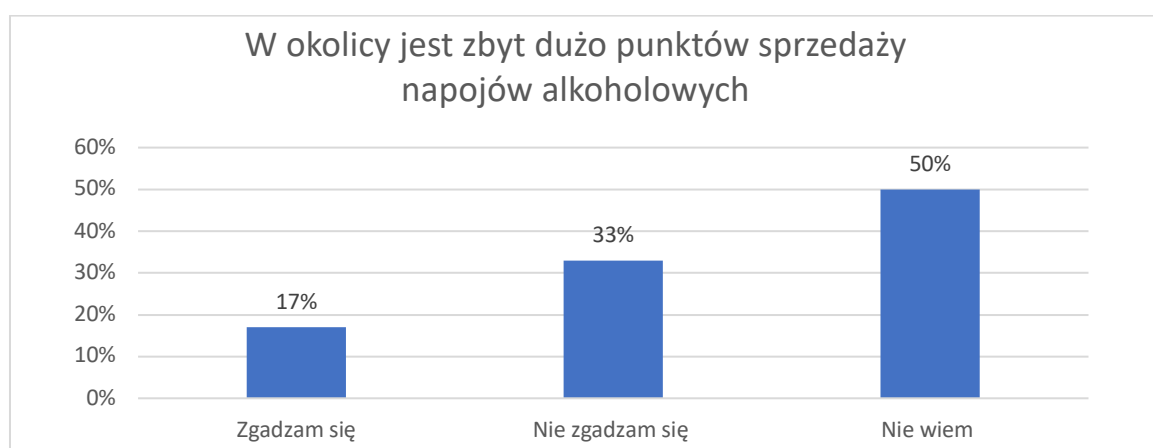
66% sprzedawców nie zgadza się ze stwierdzeniem, aby spożywanie alkoholu pomagało w trudnych sytuacjach życiowych. Jednocześnie, 83% badanych odpowiedziało, że **prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu nie jest bezpieczne.** Co wartościowe – **100% sprzedawców nie zgadza się ze stwierdzeniem, że kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.**

Wszyscy respondenci (100%) wyrazili zdecydowany sprzeciw wobec dostępności alkoholu dla niepełnoletnich. Nikt nie poparł tego stwierdzenia ani nie wyraził niezdecydowania. Wynik ten jednoznacznie wskazuje na wysoką świadomość sprzedawców w zakresie przestrzegania przepisów prawa i odpowiedzialności społecznej.

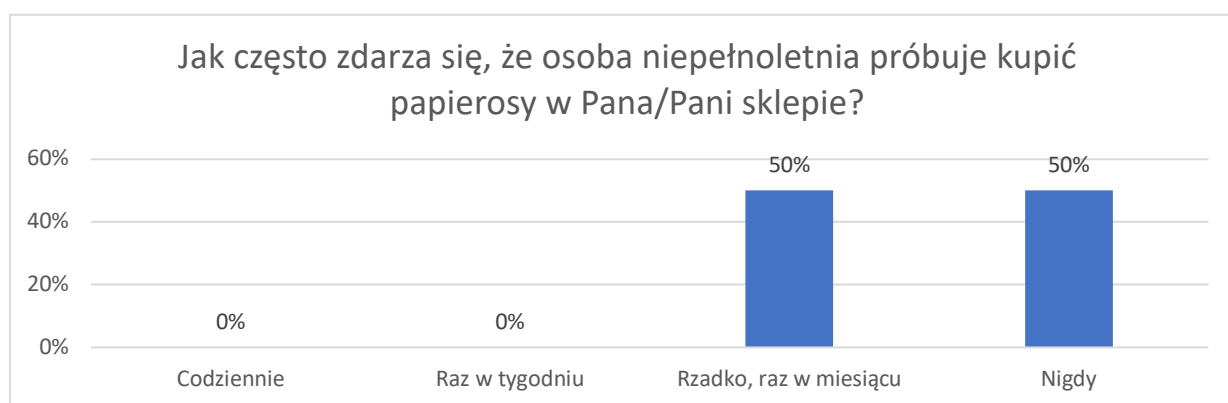
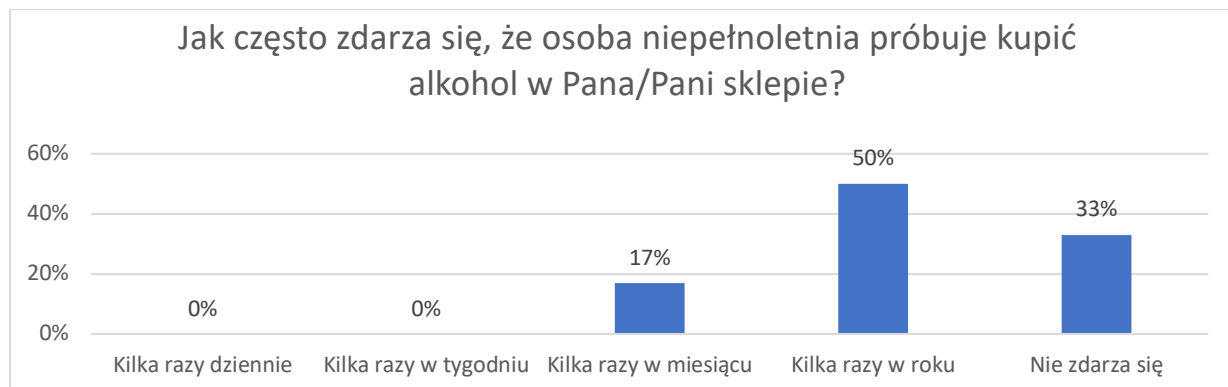

33% badanych nie zgadza się ze stwierdzeniem, że w okolicy jest zbyt dużo punktów sprzedaży napojów alkoholowych, a kolejne 50% nie ma zdania w tym temacie. 66% badanej grupy wyraża zdanie mówiące, że sprzedawcy napojów alkoholowych powinni brać udział w szkoleniach związanych z odpowiedzialną sprzedażą.

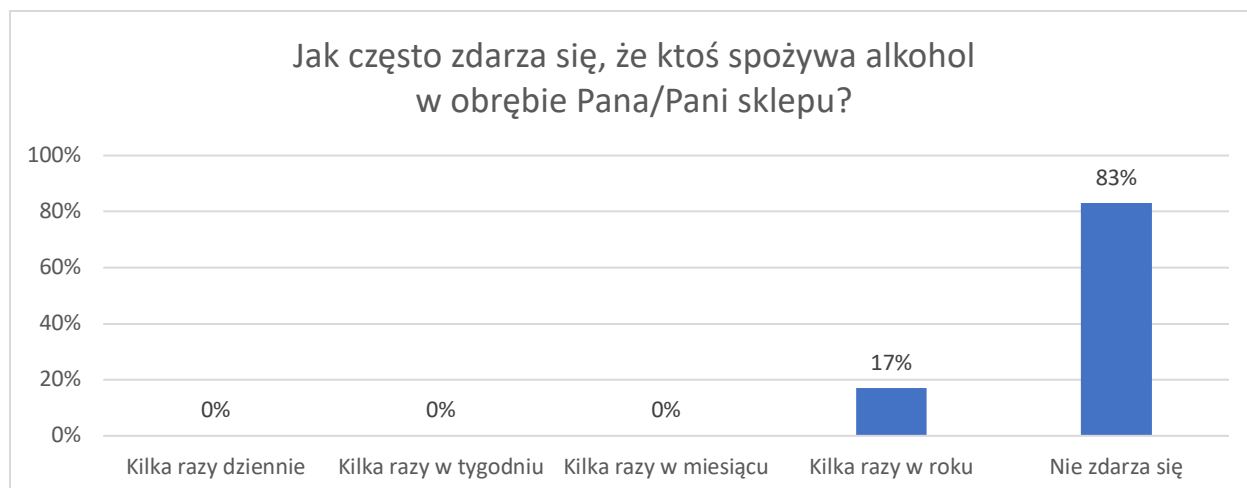

Sprzedawcy napojów alkoholowych w Mieście Lubawa deklarują, że przypadki próby kupna alkoholu przez osobę poniżej 18 roku życia zdarzają się najczęściej kilka razy w roku (50%) oraz kilka razy w miesiącu (17%), a 33% stwierdziło, że taka sytuacja w ogóle nie ma miejsca.

W przypadku częstotliwości prób zakupu papierosów przez osoby niepełnoletnie badani deklarowali, że dzieje się to najczęściej: raz w miesiącu (50%) albo nie zdarza się wcale (50%).

Spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży wydaje się względnie rzadkim zjawiskiem. 17% badanych stwierdziło, że zdarza się to kilka razy w roku, a 83% że do takich sytuacji nie dochodzi.

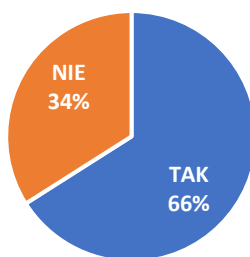

100% ankietowanych sprzedawców przyznaje, że w ciągu ostatnich 3 miesięcy nie miało miejsce nieprzyjemne zajście związane ze spożywaniem alkoholu w obrębie sklepu. 66% wskazuje, że osoby nietrzeźwe podejmują próby zakupu alkoholu.

Czy zdarzyło się w ciągu ostatnich 3 miesięcy jakieś nieprzyjemne zajście związane z używaniem alkoholu w obrębie sklepu?

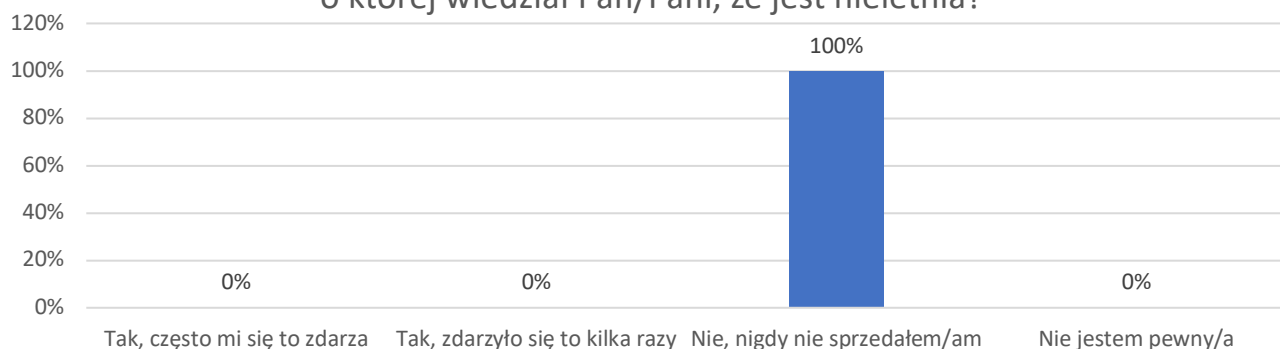

Czy osoby nietrzeźwe podejmują próbę zakupu alkoholu?

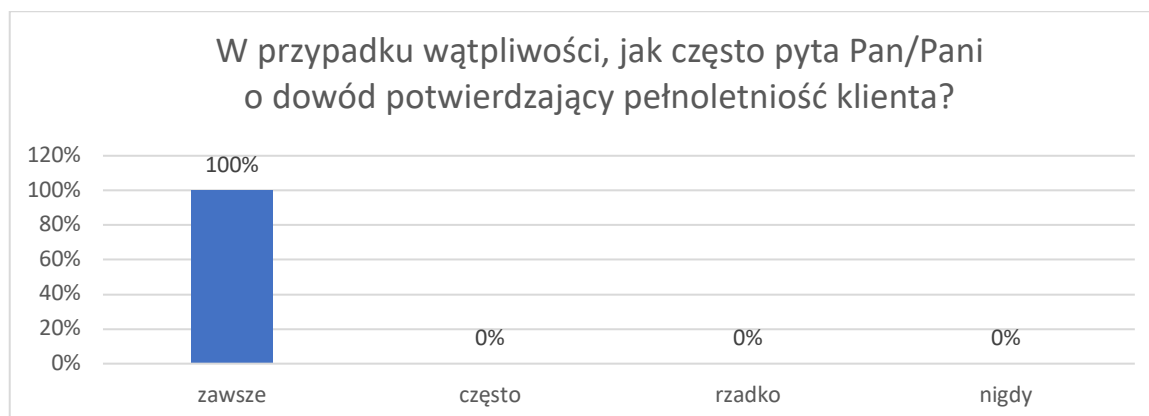

Spośród sprzedawców napojów alkoholowych z Miasta Lubawa 100% deklaruje, że nigdy nie sprzedało alkoholu osobie, która budziła wątpliwości co do pełnoletniości.

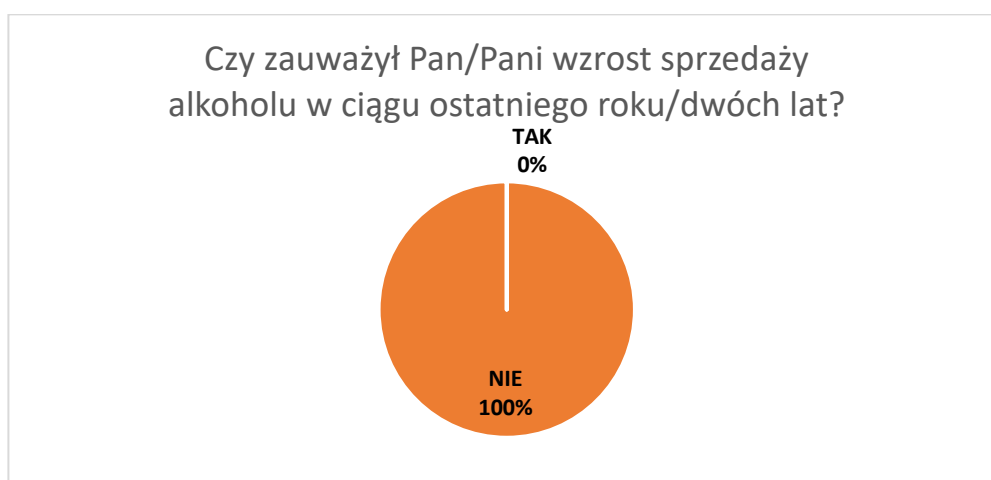
Czy kiedykolwiek sprzedał Pan / sprzedała Pani alkohol osobie, o której wiedział Pan/Pani, że jest nieletnia?

W przypadku wątpliwości co do wieku, **100% badanych zawsze sprawdza dowody potwierdzające wiek kupującego.**

Ostatnie badane zagadnienie dotyczyło subiektywnej oceny sprzedawców alkoholu w Mieście Lubawa na temat wzrostu sprzedaży alkoholu na przestrzeni ostatniego roku/dwóch lat – **100% jest zdania, że taki wzrost nie nastąpił.**

PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY

METODOLOGIA

Badanie w **Szkołach Podstawowych z terenu Miasta Lubawa** przeprowadzono metodą **CAWI** (ang. *Computer-Assisted Web Interview* – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW (wykorzystane narzędzie badawcze to program CORIGO rekomendowany przez ORE) – technika zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej. Użycie tej metody pozwala na efektywne badanie postaw uczniów. Forma ankiety internetowej jest dla dzieci i młodzieży atrakcyjna oraz pozwala na upewnienie się, że na wszystkie pytania zostanie udzielona odpowiedź.

CEL BADANIA

Podstawowym celem przeprowadzonych badań była analiza postaw i przekonań wobec:

- alkoholu,
- papierosów,
- narkotyków i dopalaczy,

oraz zagadnienia związane z uzależnieniami od czynności (behawioralnymi), napojami energetyzującymi i czasem wolnym badanych uczniów.

CHARAKTERYSTYKA GRUPY BADANEJ

W badaniu wzięli udział uczniowie Szkół Podstawowych Miasta Lubawa w przedziale wiekowym: klasy 4-6 oraz 7-8.

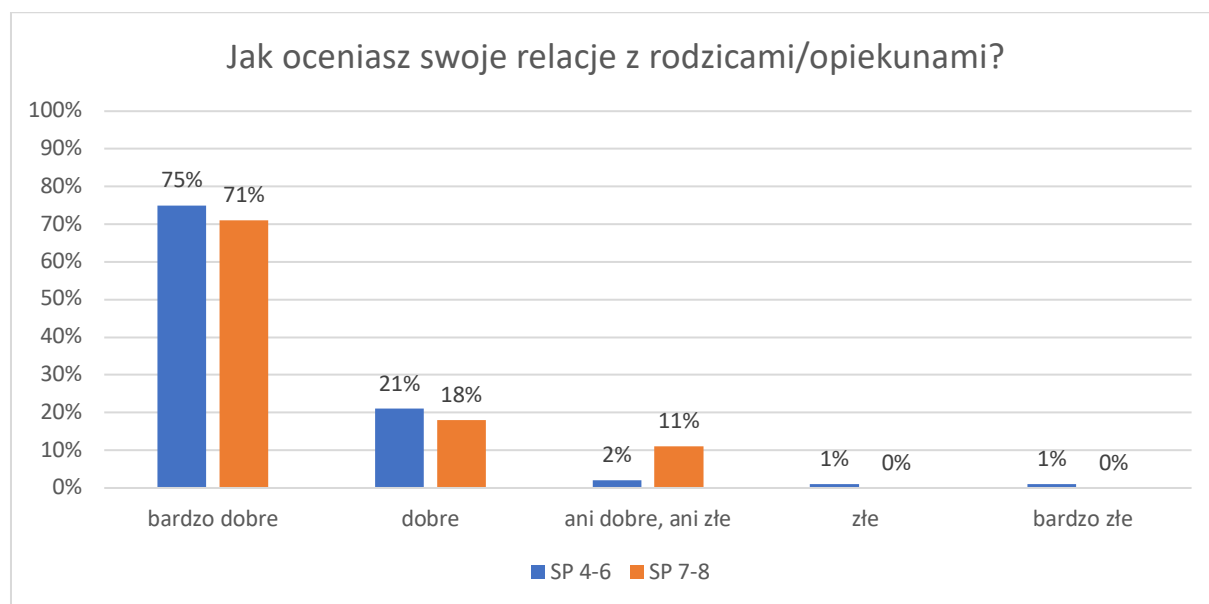
<i>Liczebność grup badanych</i>	
Szkoły Podstawowe - uczniowie klas 4-6 (SP 4-6)	192
Szkoły Podstawowe - uczniowie klas 7-8 (SP 7-8)	375
ŁĄCZNIE	567

WYNIKI

RELACJE Z RODZICAMI, NAUCZYCIELAMI ORAZ RÓWIEŚNIKAMI

Rozwijanie pozytywnych relacji międzyludzkich w okresie dorastania jest jednym z kluczowych elementów sprzyjających skuteczności programów profilaktycznych. Czynnikiem chroniącym przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i niepożądanych u dzieci i młodzieży są niewątpliwie dobre relacje z osobami dorosłymi, którzy stanowią dla nich oparcie i źródło wiedzy.

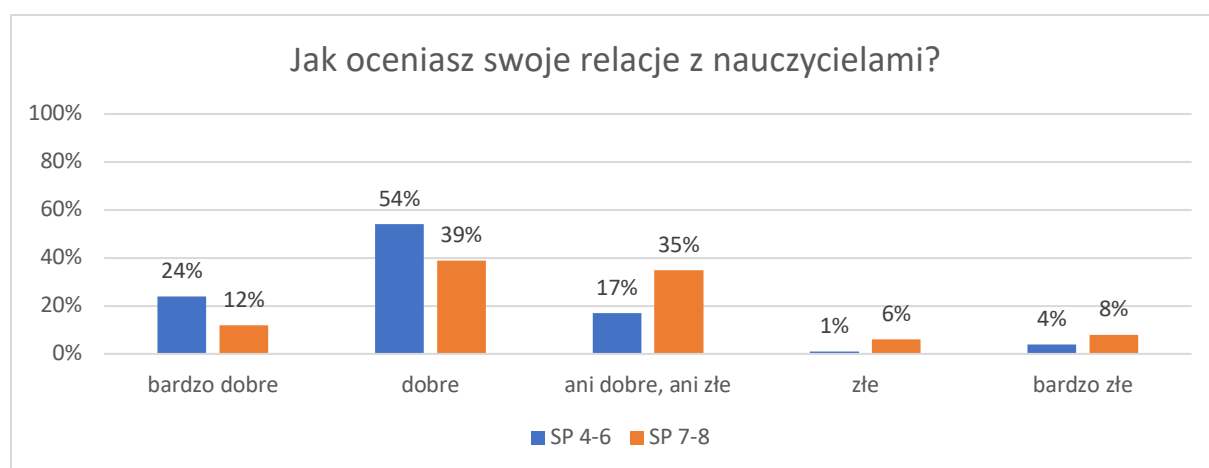
Uczniowie Szkół Podstawowych w Mieście Lubawa deklarują bardzo dobre lub dobre relacje z opiekunami: SP 4-6: łącznie 96%; SP 7-8: łącznie 89%. Pozytywne relacje rodzinne i umiejętne postępowanie wychowawcze rodziców jest jednym z silniejszych czynników chroniących dorastające dzieci przed angażowaniem się w zachowania ryzykowne/problemowe.

Klimat szkoły jest jednym z tych elementów środowiska społecznego, które w istotny sposób mogą modyfikować procesy socjalizacyjne i rozwojowe. Wiele badań wskazuje na to, że pozytywny klimat szkoły należy do istotnych czynników wspierających karierę szkolną dzieci i młodzieży, a także należy do czynników chroniących przed zachowaniami ryzykownymi. Dobry klimat w szkole sprzyja przystosowaniu uczniów do wymagań i obowiązków szkolnych; wiąże się z lepszymi wynikami w nauce, wyższą motywacją do uczenia się, większym

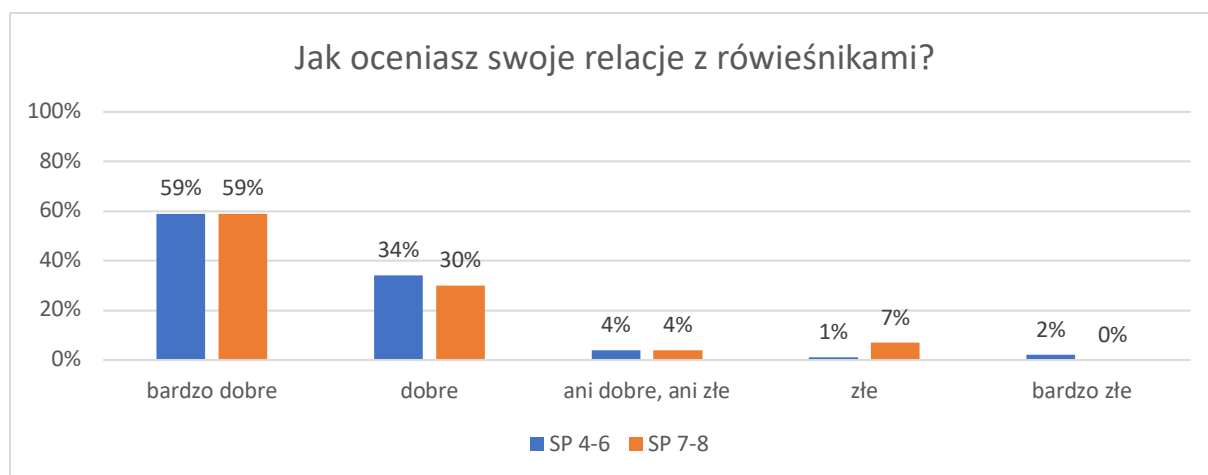
zaangażowaniem uczniów w pracę na lekcjach, wyższymi wskaźnikami frekwencji oraz mniejszymi wskaźnikami „wypadania” uczniów z systemu szkolnego. Badacze przedmiotu wskazują także na związki dobrego klimatu szkoły z korzystnymi postawami uczniów wobec szkoły, wobec działalności prospołecznej w szkole, a także z zadowoleniem z siebie i poczuciem własnej wartości. Dodatkowo, wyniki badań mówią o tym, że postrzeganie przez uczniów swoich związków ze szkołą i z nauczycielami jako przeważnie pozytywnych jest związane z mniejszym rozpowszechnieniem zachowań ryzykownych młodzieży, w tym: używania substancji psychoaktywnych, stosowania przemocy, ryzykownych zachowań seksualnych oraz zaburzeń emocjonalnych i zachowania⁶.

Ważnym elementem relacji uczniów ze szkołą jest jakość kontaktów z nauczycielami. Jak wynika z przeprowadzonych badań, uczniowie mają w większości **bardzo dobre i dobre relacje z nauczycielami: SP 4-6: łącznie 78%; SP 7-8: łącznie 51%.**

Kolejnym istotnym elementem są relacje z **rówieśnikami** – uczniowie z **Miasta Lubawa** relacje z rówieśnikami oceniają w większości **bardzo dobrze lub dobrze** - **SP 4-6: łącznie 93%; SP 7-8: łącznie 89%.**

⁶ K. Ostaszewski, *Zachowania ryzykowne młodzieży w perspektywie mechanizmów resilience*, Warszawa 2014.

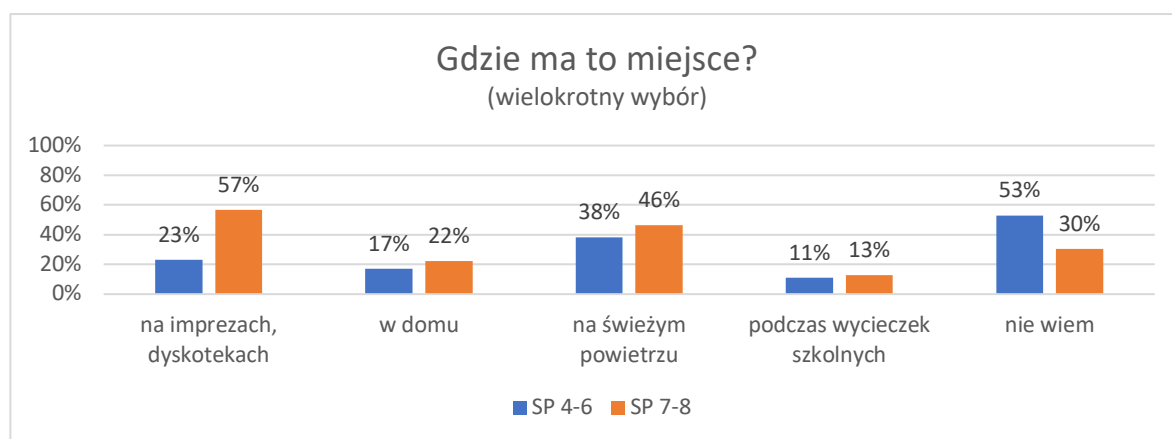
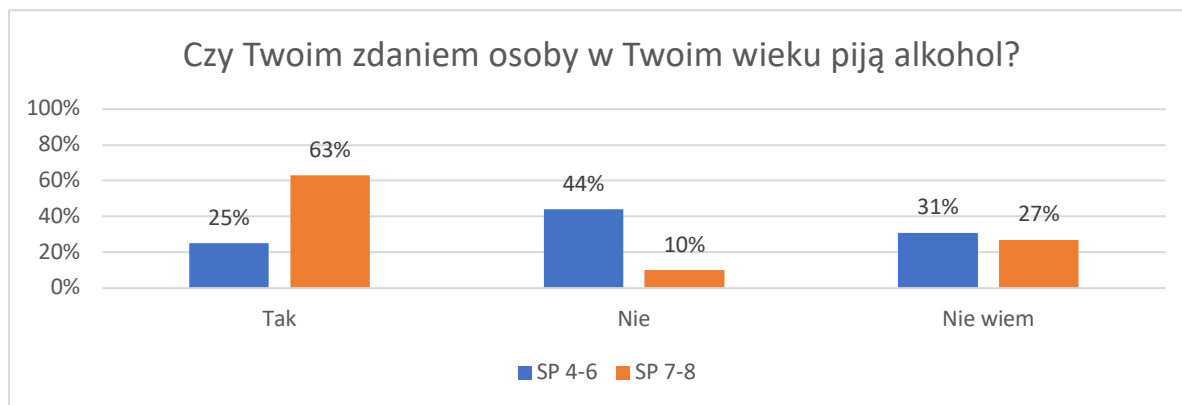

Powyższe wyniki wskazują na korzystną atmosferę wychowawczą oraz przyjazne środowisko szkolne w Mieście Lubawa, co stanowi niezwykle istotny czynnik chroniący przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i niepożądanych u dzieci i młodzieży.

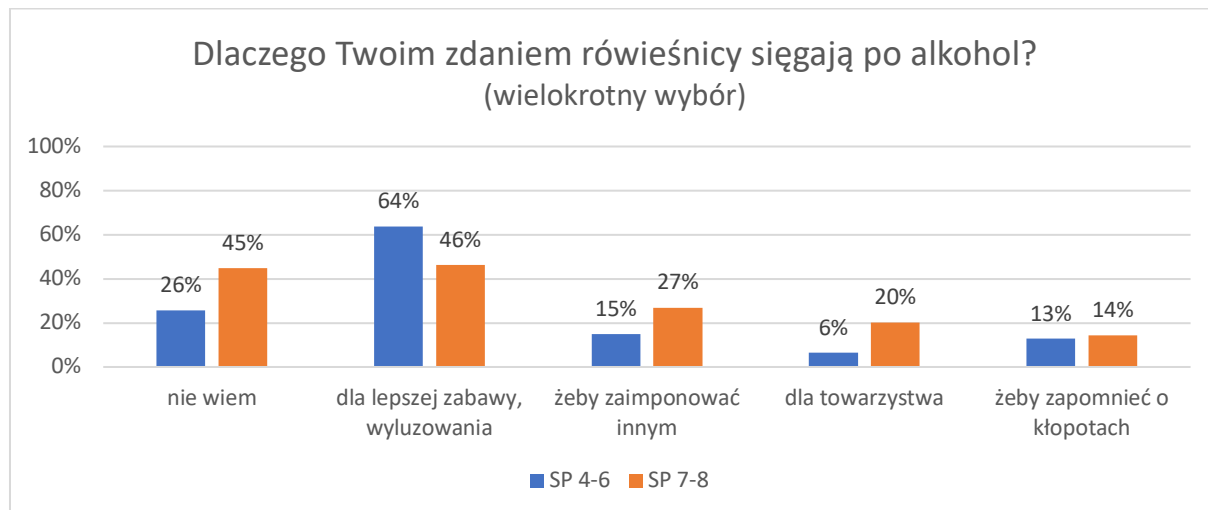
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: ALKOHOL

Ekspansja i globalizacja mediów i rynków w dużym stopniu kształtuje poglądy i wartości młodzieży, jej wybory i zachowania. Młodzi ludzie w obecnej rzeczywistości mają więcej swobody, większe możliwości i częściej dysponują własnymi środkami pieniężnymi. Jednocześnie, grupa ta jest coraz bardziej narażona na oddziaływanie presji zewnętrznej, technik sprzedaży i marketingu, których agresywność w odniesieniu do towarów konsumpcyjnych i potencjalnie szkodliwych substancji, takich jak alkohol i inne substancje psychoaktywne, stale rośnie.

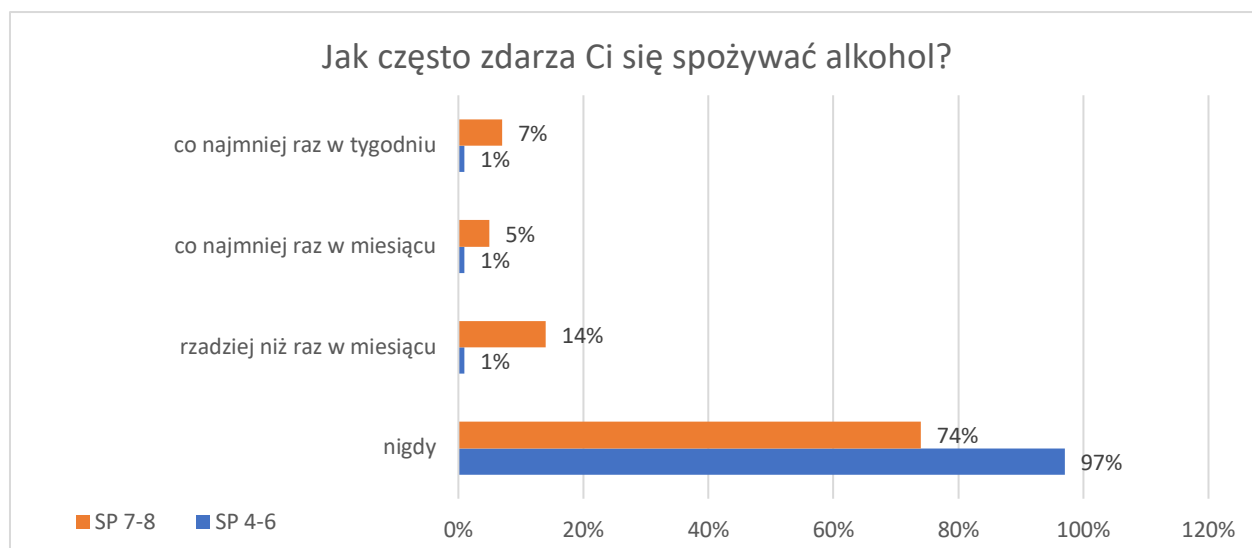
W pierwszej kolejności uczniowie zostali poproszeni o subiektywną ocenę, czy ich rówieśnicy spożywają alkohol. **25% uczniów klas 4-6 oraz 63% uczniów klas 7-8 przyznało, że ich rówieśnicy piją alkohol.** Następnie badanych zapytano o to, w jakich miejscach ich koledzy/koleżanki spożywają alkohol. Uczniowie wskazywali najczęściej podczas spędzania czasu na świeżym powietrzu (SP 4-6: 38%; SP 7-8: 46%), podczas imprez/dyskotek (SP 4-6: 23%; SP 7-8: 57%), w domu (SP 4-6: 17%; SP 7-8: 21%) oraz podczas wycieczek szkolnych (SP 4-6: 11%; SP 7-8: 13%).

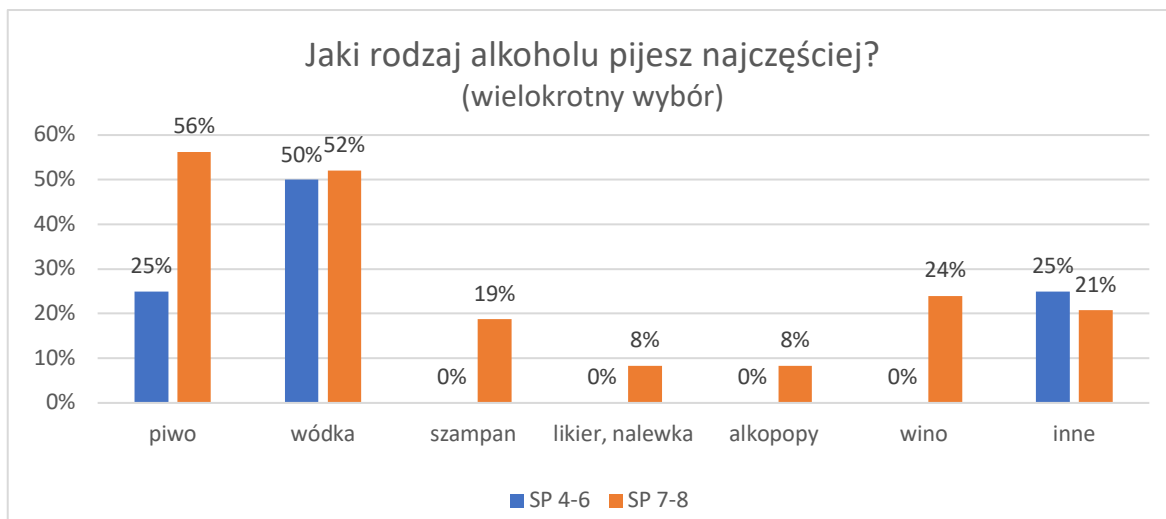
Jeżeli chodzi o przyczyny z jakich młodzi ludzie sięgają po alkohol, respondenci wskazywali najczęściej na: dla lepszej zabawy (SP 4-6: 64%; SP 7-8: 46%), chęć zaimponowania innym (SP 4-6: 15%; SP 7-8: 27%), dla towarzystwa (SP 4-6: 6%; SP 7-8: 20%) oraz, co niepokojące, aby zapomnieć o kłopotach (SP 4-6: 13%; SP 7-8: 14%).

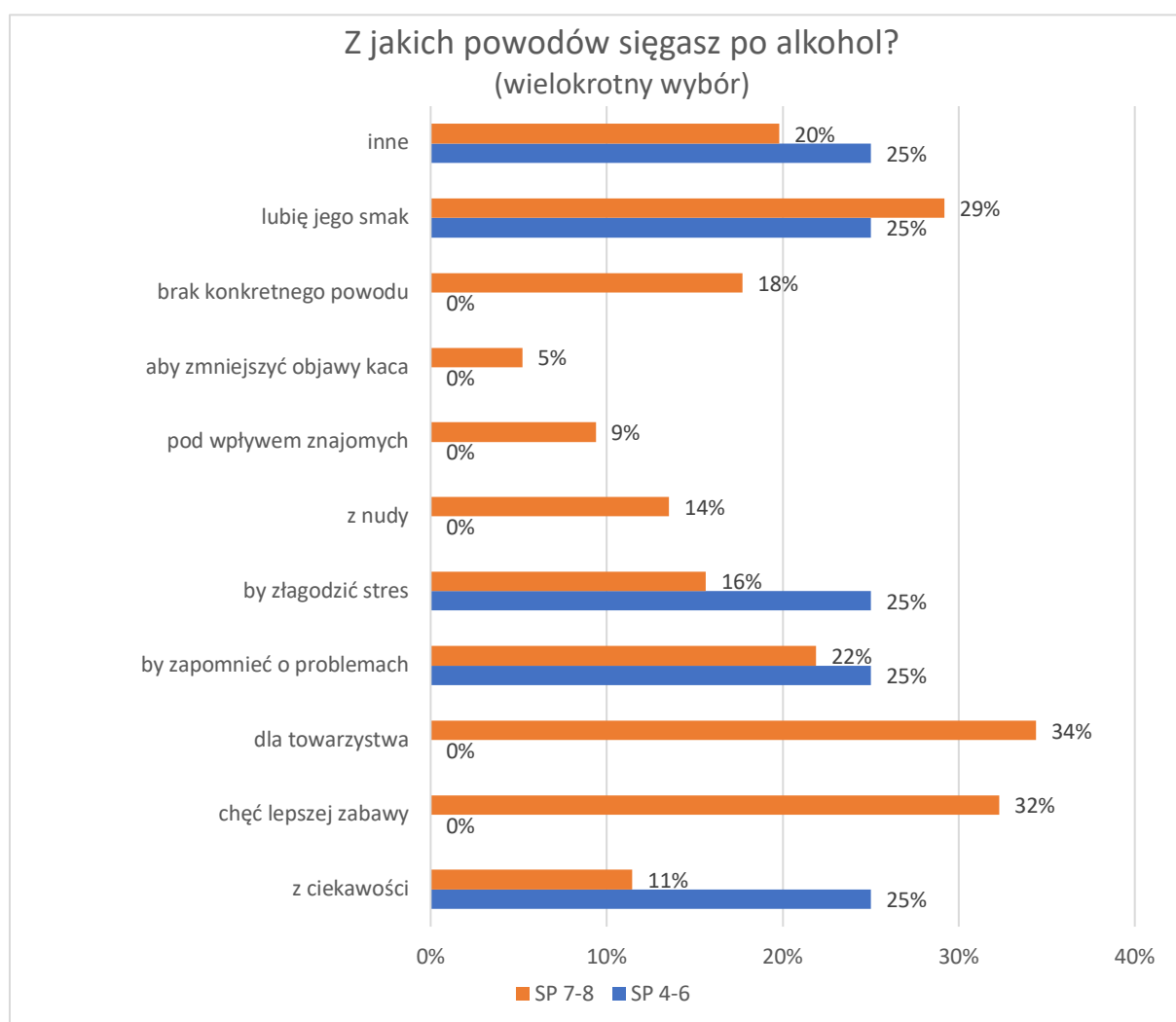
W celu zbadania ilu uczniów ma za sobą inicjację alkoholową – zapytano o to jak często zdarza się im pić alkohol. Inicjację alkoholową ma za sobą 3% uczniów klas 4-6 oraz 26% uczniów klas 7-8.

Następnie zapytano uczniów o rodzaj wypijanego alkoholu. **Uczniowie szkół podstawowych Miasta Lubawa deklarujący spożywanie alkoholu najczęściej sięgają po piwo oraz wódkę.**

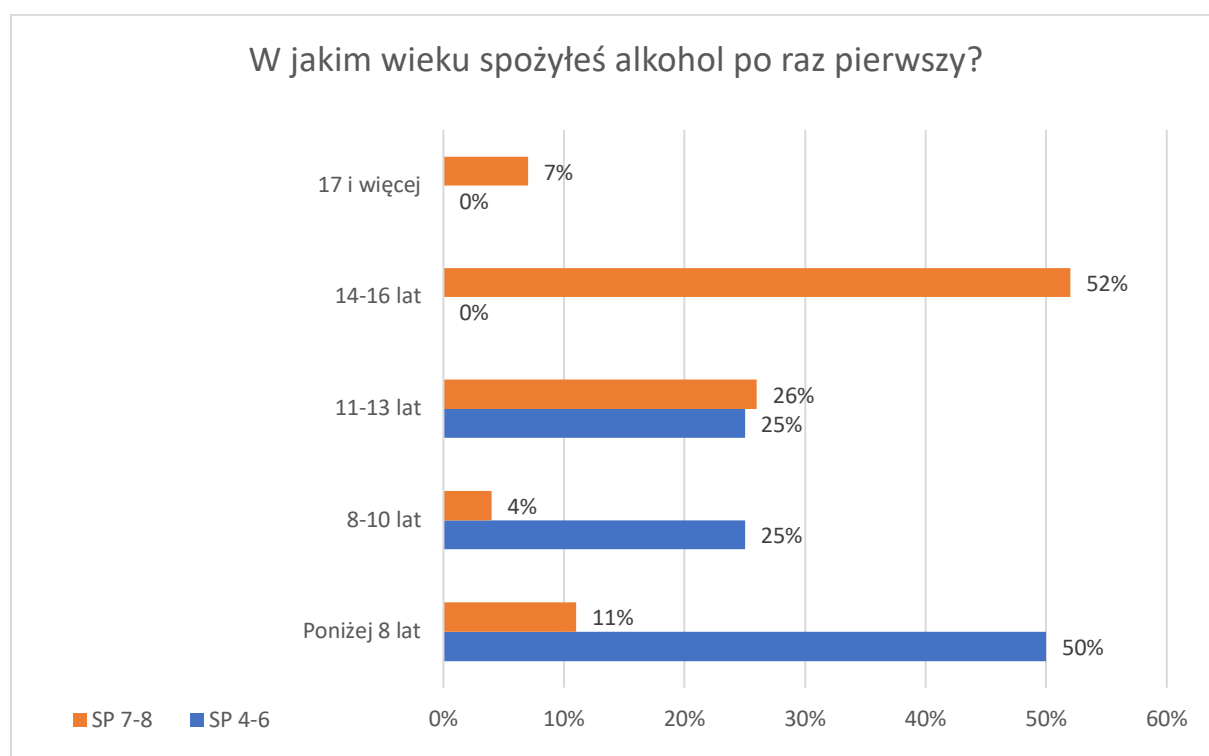

Wśród powodów z jakich sięgają po alkohol uczniowie, wskazywali na różnorodne przyczyny: na to, że piją alkohol z ciekawości, dla lepszej zabawy a także, dlatego aby zapomnieć o problemach i w celu złagodzenia stresu.

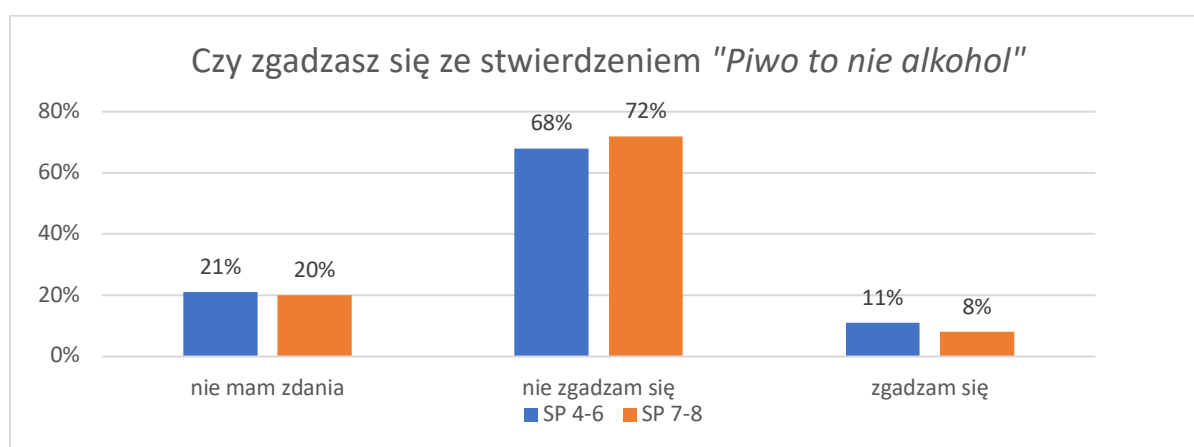
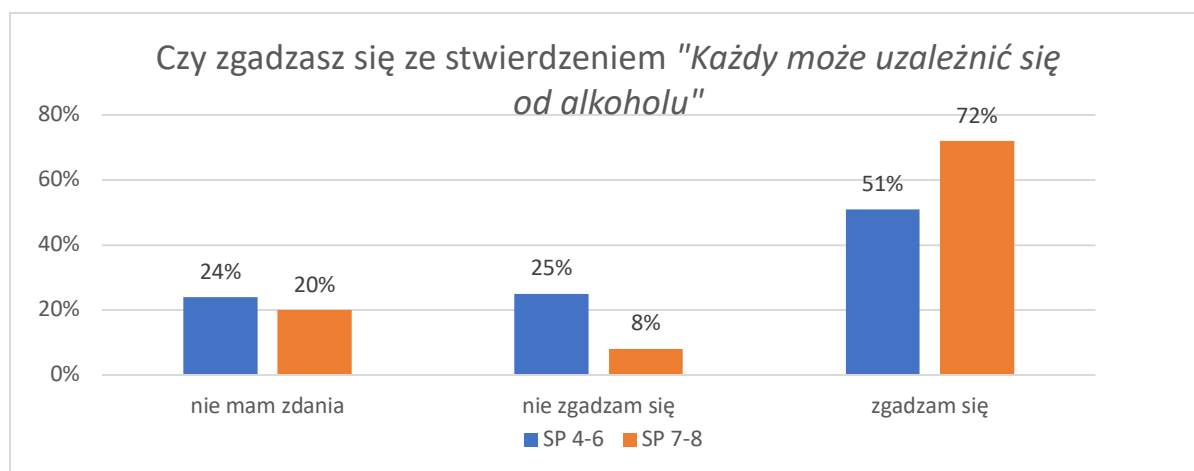
Wczesna inicjacja alkoholowa w gronie rówieśników czy w środowisku rodzinnym, gdzie rodzice dodatkowo dają przyzwolenie na próbowanie/picie alkoholu przez swoje dzieci, zwiększa ryzyko pojawienia się u nich w przyszłości potencjalnych problemów związanych ze spożywaniem alkoholu. Ponadto, takie przyzwalające postawy rodziców oraz wczesna intoksykacja alkoholowa są jednymi z wielu czynników zwiększających ryzyko pojawienia się zachowań problemowych u adolescenta. Dodajmy, że Polska uważana jest za kraj, w którym dominuje duże przyzwolenie dla intoksykacji alkoholowej, a sama konsumpcja alkoholu jest na porządku dziennym⁷.

Zapytaliśmy uczniów deklarujących spożycie alkoholu, w jakim wieku pili go po raz pierwszy. Szczegółowy rozkład odpowiedzi badanych uczniów przedstawia poniższy wykres.

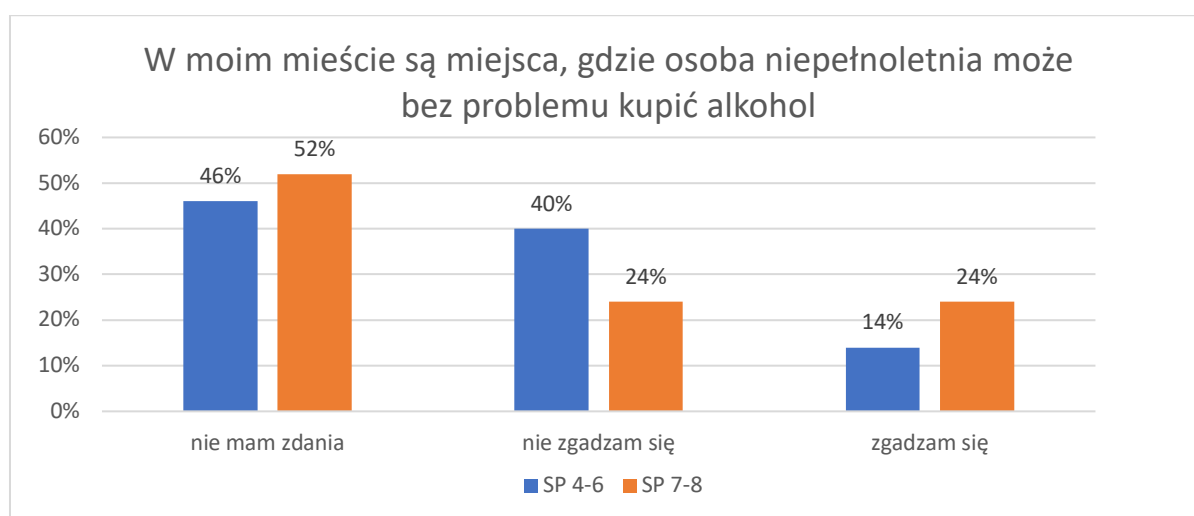

Większa część (SP 4-6: 51%; SP 7-8: 72%) ankietowanych uczniów ma świadomość, iż każdy może uzależnić się od alkoholu. Jednakże, nie można bagatelizować faktu, iż część uczniów zgodziła się ze stwierdzeniem, iż piwo nie jest alkoholem (SP 4-6: 11%; SP 7-8: 8%). Co oznacza, że ta część badanych uczniów nie jest świadoma wpływu alkoholu na zdrowie i samopoczucie człowieka.

⁷ D. Dolata, *Picie kontrolowane – propozycja strategii pomocowych dla młodych dorosłych*, „Kultura-Społeczeństwo- Edukacja Nr 2 (6) 2014, Poznań 2004.

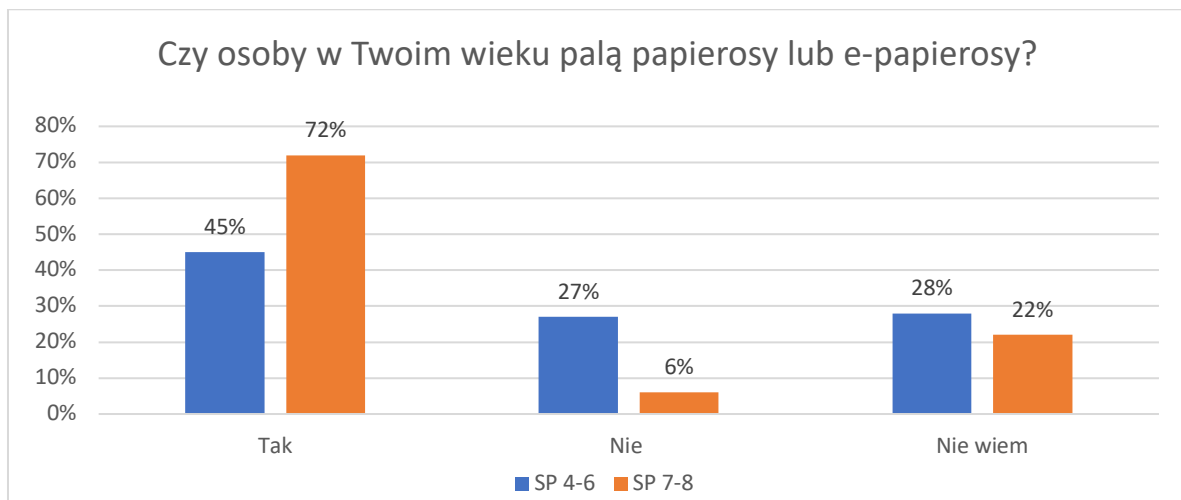
Wydaje się, że alkohol w Mieście Lubawa jest stosunkowo łatwo dostępny dla uczniów, ponieważ **14% uczniów SP 4-6 oraz 24% uczniów SP 7-8 – odpowiedziało, iż zna takie miejsca w swojej okolicy, gdzie osoba niepełnoletnia może bez problemu kupić alkohol.**

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: PAPIEROSY

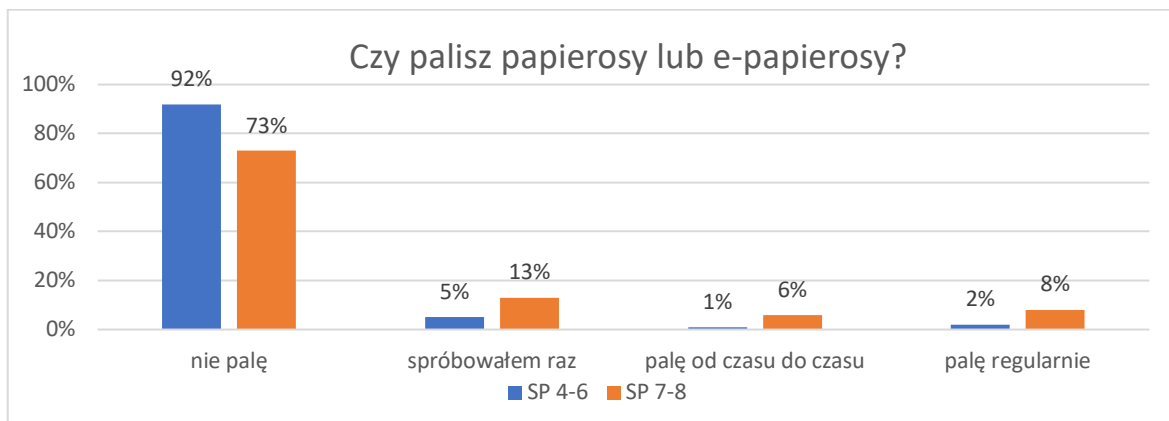
Mimo słabnącej popularności papierosy w naszym społeczeństwie są wciąż atrakcyjną używką dla młodzieży. Zapytano więc uczniów czy ich rówieśnicy palą papierosy oraz czy sami kiedykolwiek próbowali papierosa.

Jak wynika z przeprowadzonych badań 45% młodszych i 72% starszych uczniów wskazało, że osoby w ich wieku palą papierosy lub e-papierosy. 27% uczniów klas 4-6 oraz 6% uczniów klas 7-8 odpowiedziało, że ich rówieśnicy nie palą wyrobów tytoniowych.

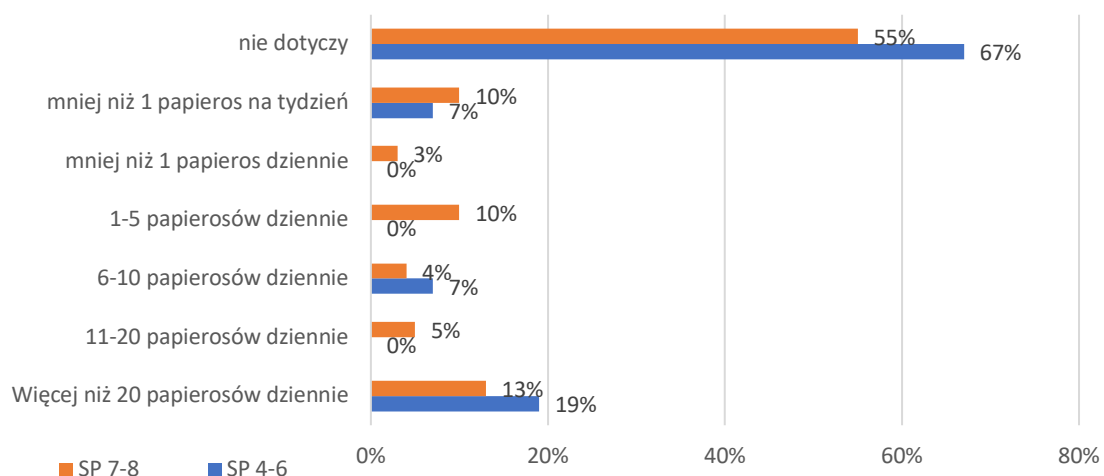

Następnie zapytano ankietowanych o to, czy sami palą papierosy. **Inicjację nikotynową ma za sobą 8% uczniów klas 4-6 oraz 27% uczniów klas 7-8, z czego 5% z badanych z młodszej grupy i 13% ze starszej deklaruje, że spróbowali palenia tylko raz.**

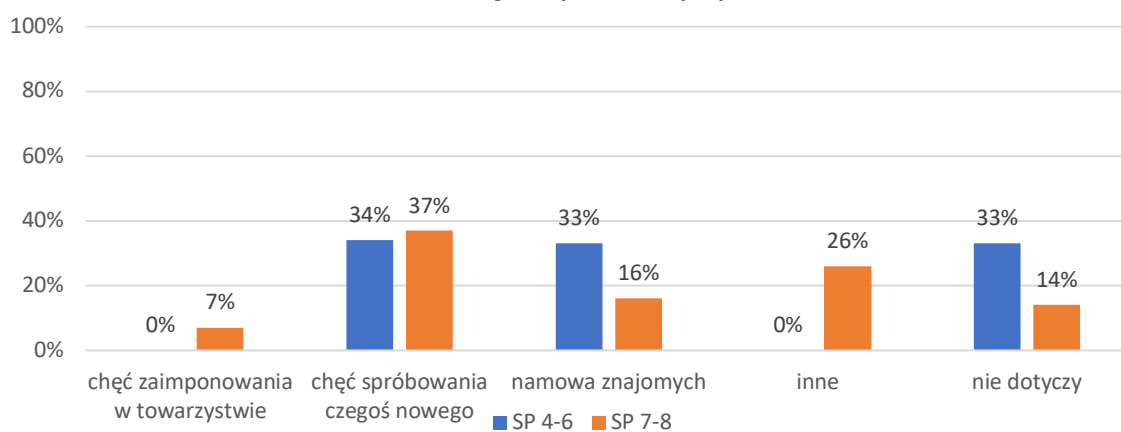
Należy zwrócić uwagę, iż najczęściej wskazywanymi powodami **palenia papierosów przez uczniów, którzy mają za sobą inicjację nikotynową** była **chęć spróbowania czegoś nowego oraz namowa znajomych.**

Jak często palił(a)ś papierosy w ciągu ostatnich 30 dni?

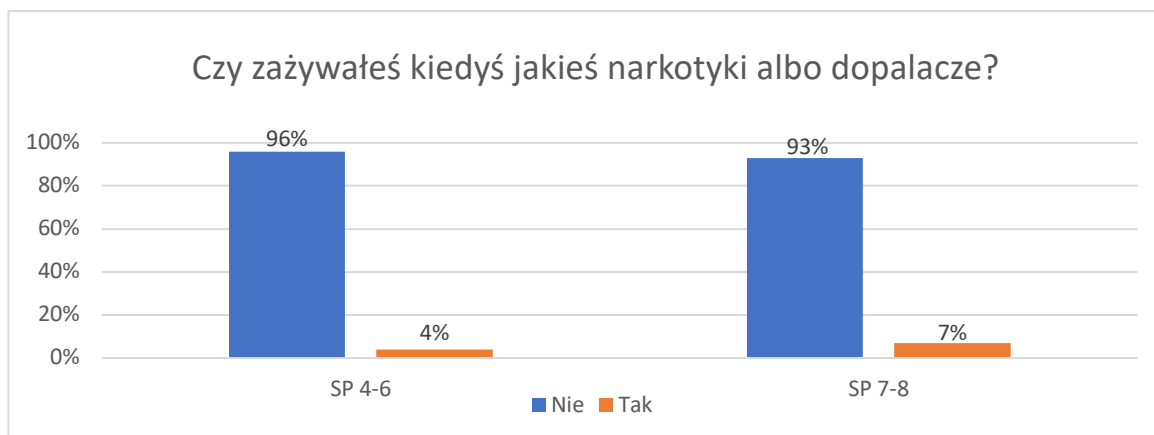
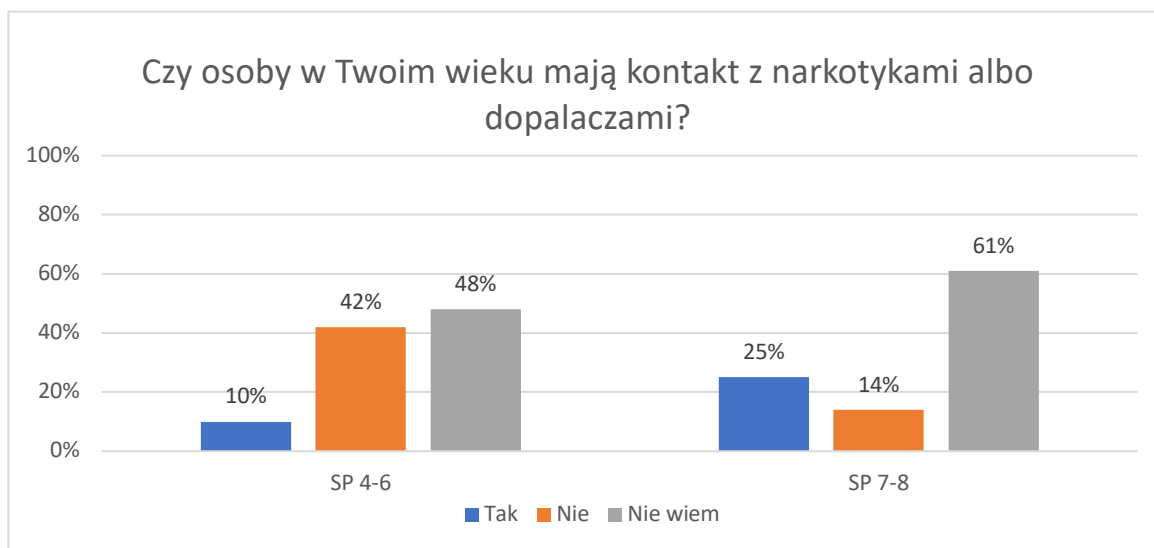
Co skłoniło Cię do palenie papierosów?

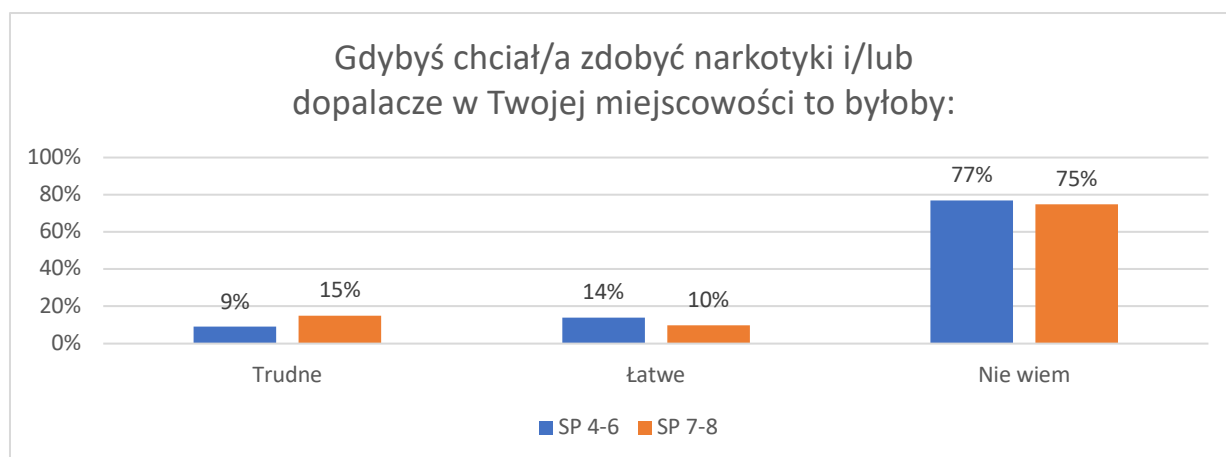
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE

Wyniki badań wskazują, że niektórzy uczniowie mogą przejawiać problemy związane z przyjmowaniem narkotyków: 10% uczniów klas 4-6 oraz 25% klas 7-8 wskazuje, że ich rówieśnicy mają kontakt z narkotykami albo z dopalaczami.

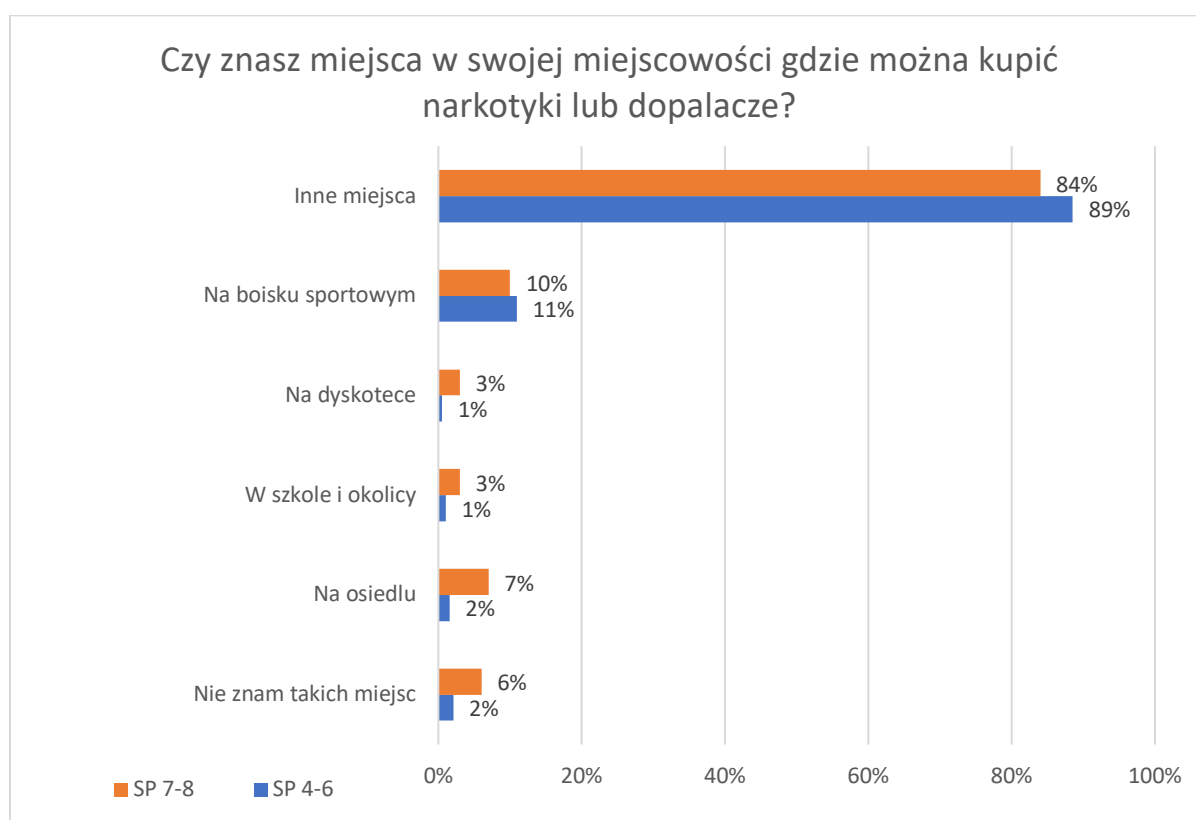
Dodatkowo 4% uczniów klas SP 4-6 oraz klas 7% SP 7-8 zadeklarowało, że przyjmowali kiedykolwiek substancje psychoaktywne takie jak narkotyki i dopalacze.

Jeżeli chodzi o subiektywną ocenę dostępności narkotyków i dopalaczy, to uczniowie w większości wskazywali, że nie wiedzą czy zdobycie narkotyków lub dopalaczy byłoby łatwe/trudne (SP 4-6: 77%; SP 7-8: 75%). Jednakże 9% młodszych oraz 15% starszych uczniów twierdzi, że byłoby to łatwe. Może to oznaczać, że ci uczniowie lub ich znajomi dokonywali już próby zakupu narkotyków lub dopalaczy.

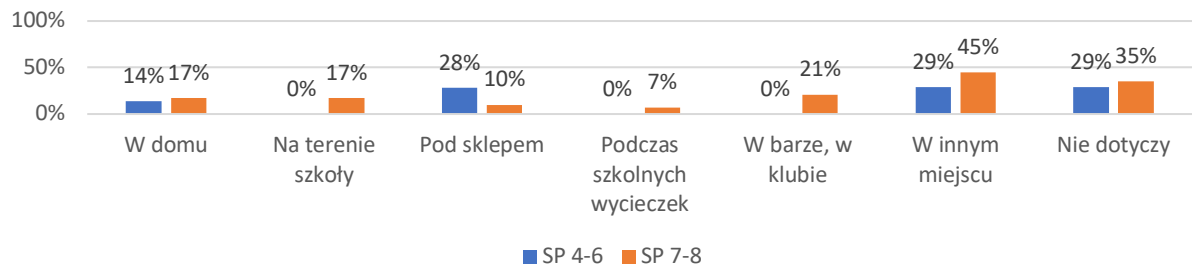
Kolejno, zapytano uczniów, czy znają w swojej miejscowości miejsca, w których można kupić narkotyki lub dopalacze. Większość badanych nie posiada takiej wiedzy (SP 4-6: 89%, SP 7-8: 84%), **aczkolwiek pojawiły się deklaracje uczniów wskazujące, gdzie można nabyć te substancje.**

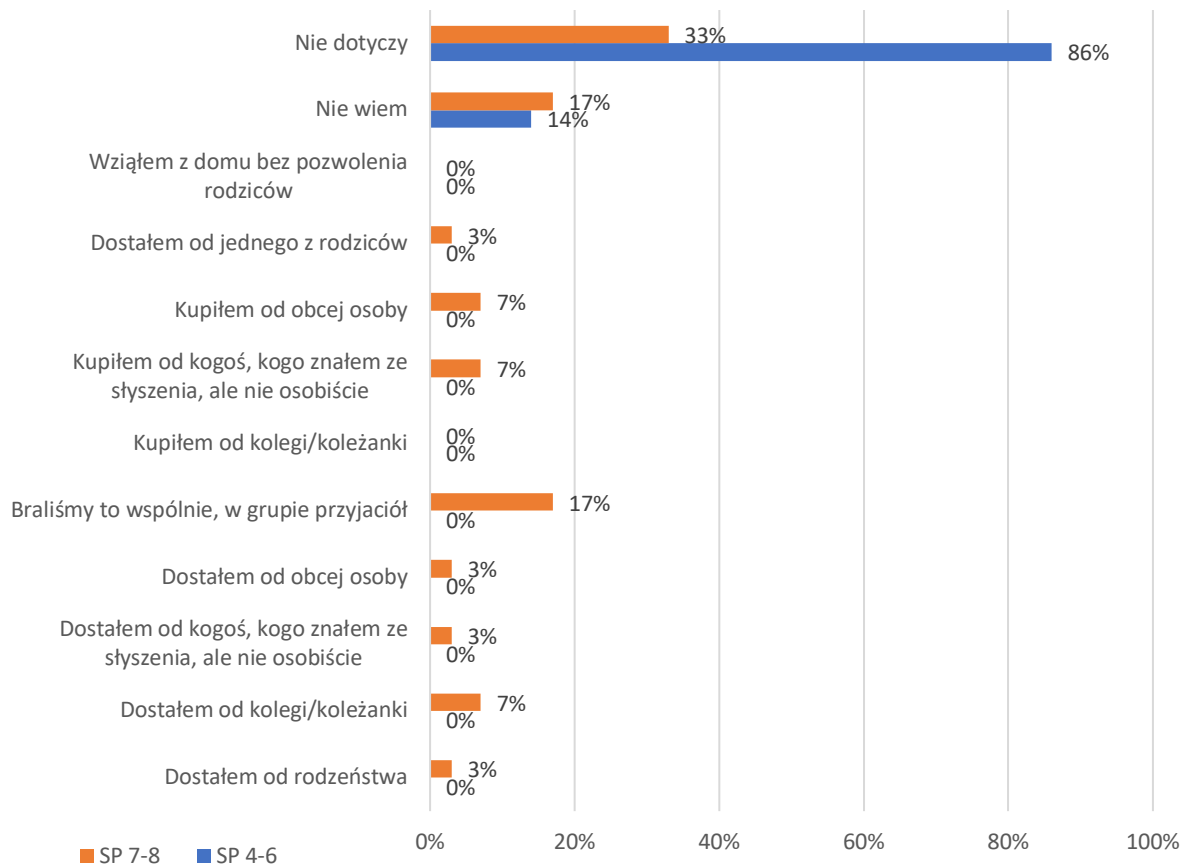
Następnie uczniowie zażywający kiedykolwiek narkotyków wskazali miejsca, gdzie zażywali niedozwolonych substancji. Poniższy wykres pokazuje, że uczniowie najczęściej zażywali narkotyki pod sklepem, w domu, na terenie szkoły czy w innych miejscach.

Jak pokazują nasze badania – uczniowie najczęściej pozyskali narkotyki lub dopalacze m.in. od rówieśników lub obcych osób.

Gdzie zdarzyło Ci się zażywać narkotyków lub dopalaczy? (wielokrotny wybór)

Skąd wziąłeś tę substancję?

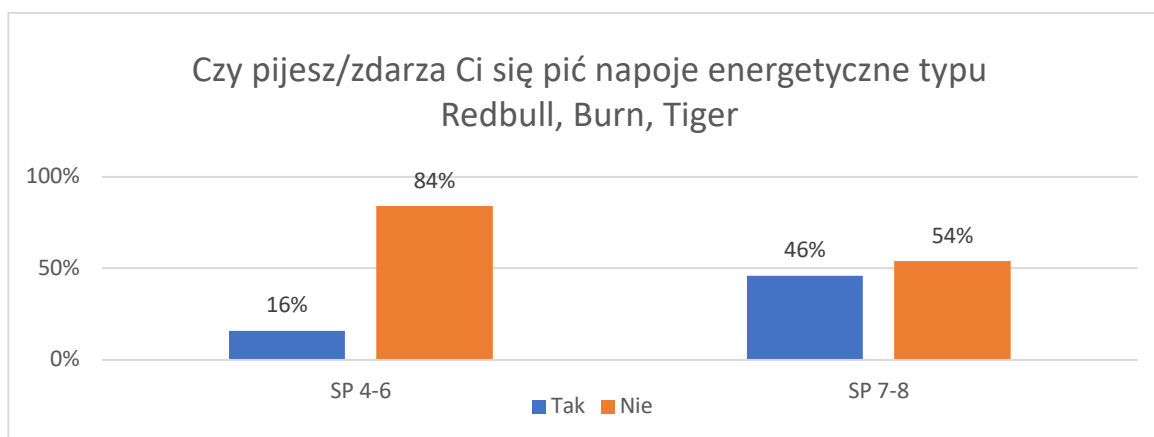
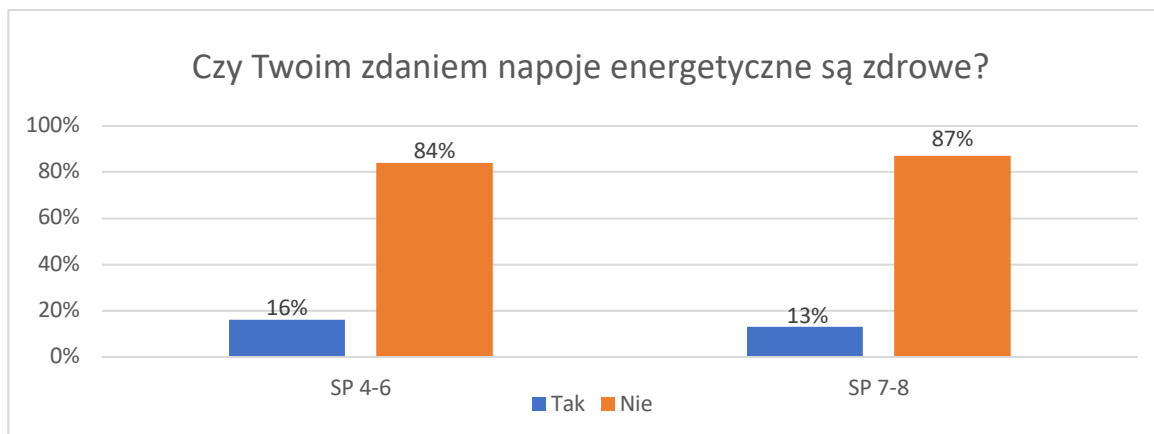
SPOŻYWANIE NAPOJÓW ENERGETYZUJĄCYCH PRZEZ DZIECI I MŁODZIEŻ

Napoje energetyzujące są bardzo popularną używką wśród dorosłych, młodzieży oraz dzieci. W Polsce napoje energetyzujące nazywane są „energetykami”, a przecież są one słabym źródłem energii. W języku angielskim na napoje energetyzujące używa się określeń „stymulant drink” czy „energy drink”. Skierowane są do osób dorosłych i mają na celu zmniejszenie uczucia zmęczenia, poprawę samopoczucia i wydolności organizmu.

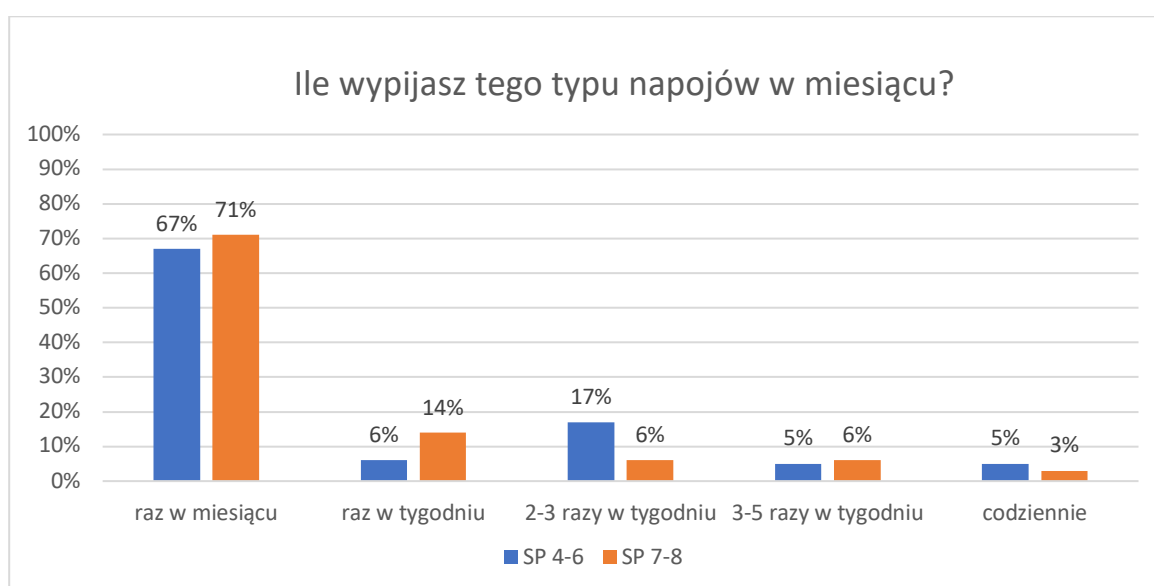
Często napoje energetyzujące mylone są z napojami izotonicznymi, które również są bardzo popularne wśród młodzieży. Napoje izotoniczne zostały zaprojektowane głównie z myślą o osobach aktywnych fizycznie oraz w stanach zwiększonej potliwości. Ich głównym zadaniem jest chronić organizm przed odwodnieniem oraz uzupełnić niedobory elektrolitów utraconych w trakcie wzmożonej aktywności fizycznej. Są łatwo przyswajalne, ponieważ stężenie rozpuszczalnych w nich cząstek jest takie samo jak we krwi człowieka. Różnice w składzie produktów: (energetyzujące – duża zawartość cukru, kofeiny, tauryny; izotoniczne – zawartość mikroelementów i makroelementów, witamin). Występują także różnice w oddziaływaniu na organizm (energetyzujące – funkcja pobudzająca; izotoniczne – zapobiegają odwodnieniu organizmu, uzupełniają elektrolity).

Napoje energetyzujące (tzw. energy drinki, napoje wysokooktanowe) to gazowane napoje bezalkoholowe, które mają działanie pobudzające. Napoje te, wzbogacane są o substancje, które mają za zadanie poprawiać sprawność fizyczną (w krótkim przedziale czasowym), psychofizyczną oraz zdolność koncentracji. Najczęściej w swoim składzie zawierają kofeinę, znaczną ilość cukru i taurynę. Spożywanie napojów energetyzujących u coraz młodszych osób zdecydowanie rośnie, co jest niepokojące z punktu widzenia zdrowia publicznego.

Zbadaliśmy przekonania uczniów Miasta Lubawa, na temat napojów energetyzujących. 16% uczniów klas SP 4-6 oraz 13% SP 7-8 jest zdania, że napoje energetyczne są zdrowe. Co więcej 16% uczniów z młodszej oraz 46% starszej grupy deklaruje, że pije napoje energetyczne.

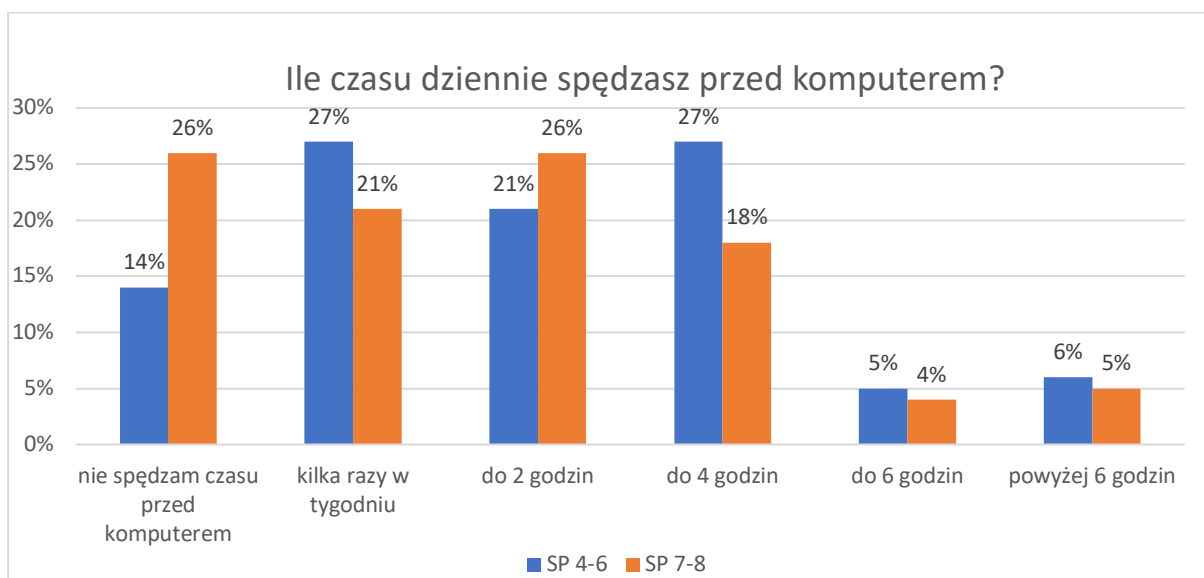
Uczniowie deklarujący spożywanie napojów energetycznych, najczęściej wskazywali, że piją je 2-3 razy w tygodniu (SP 4-6: 17%; SP 7-8: 6%). Pojawiały się również odpowiedzi uczniów mówiące o przyjmowaniu tych napojów codziennie (SP 4-6: 5%; SP 7-8: 3%).

UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE: INTERNET, SMARTFON, HAZARD

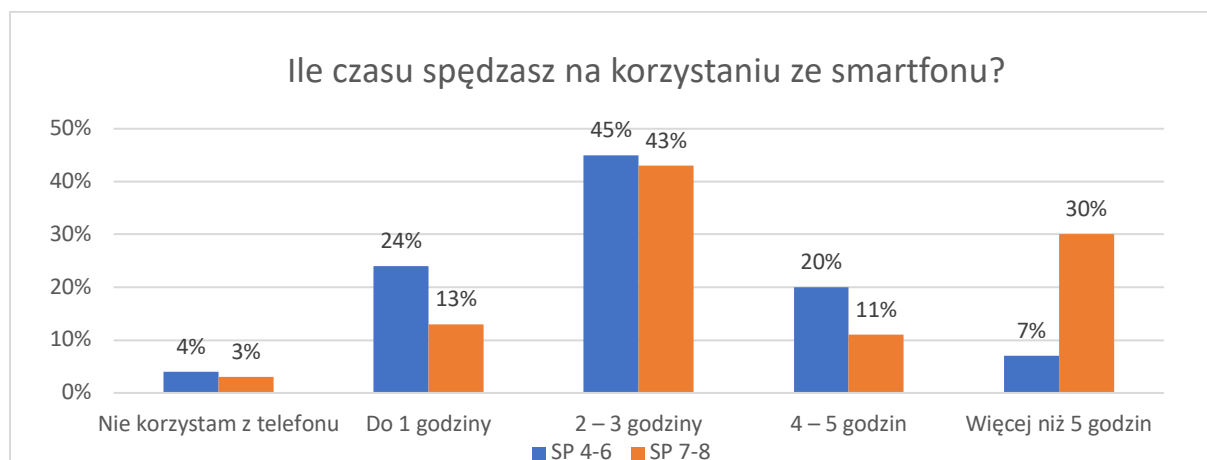
Problematyka nieprawidłowego korzystania z Internetu i komputera (w tym, nadużywanie) staje się coraz powszechniejszym zagadnieniem. Komputer i Internet oferują szeroki wachlarz aktywności – zarówno prorozwojowych (dostęp do wiedzy), jak i patologicznych (m.in. dostęp do treści pornograficznych). Jedną z najbardziej rozpowszechnionych aktywności, które można wykonywać będąc online, jest granie w gry czy korzystanie z portali społecznościach. Mimo że odpowiedzialne korzystanie z komputera i Internetu, nawet przez dzieci, niesie ze sobą wiele korzyści, to należy jednak zwrócić uwagę na potencjalne zagrożenia wynikające z nadmiernego, pozbawionego kontroli zaangażowania. Poza skrajnymi przykładami niebezpieczeństwa, jakie wiąże się z nielegalnym użytkowaniem Internetu, pozostaje obszar związany z negatywnymi konsekwencjami dla rozwoju psychospołecznego dzieci i młodzieży. Spędzanie coraz większej ilości czasu przed monitorem komputera ma konsekwencje dla zdrowia fizycznego, ale także dla rozwoju emocjonalnego i społecznego.⁸

Uczniowie młodszych klas szkół podstawowych Miasta Lubawa najczęściej spędzają przed komputerem do 4 godzin dziennie – 27%, a uczniowie starsi wskazują, że poświęcają na to do 2 godzin dziennie (26%). Niepokojące są deklaracje 6% młodszych oraz 5% starszych uczniów mówiące o korzystaniu z komputera powyżej 6 godzin dziennie.

⁸ Rowicka M., *Uzależnienia behawioralne. Praktyka i teoria*, Minister Zdrowia, Krajowe Biuro do spraw Przeciwdziałania Narkomanii, Warszawa 2015

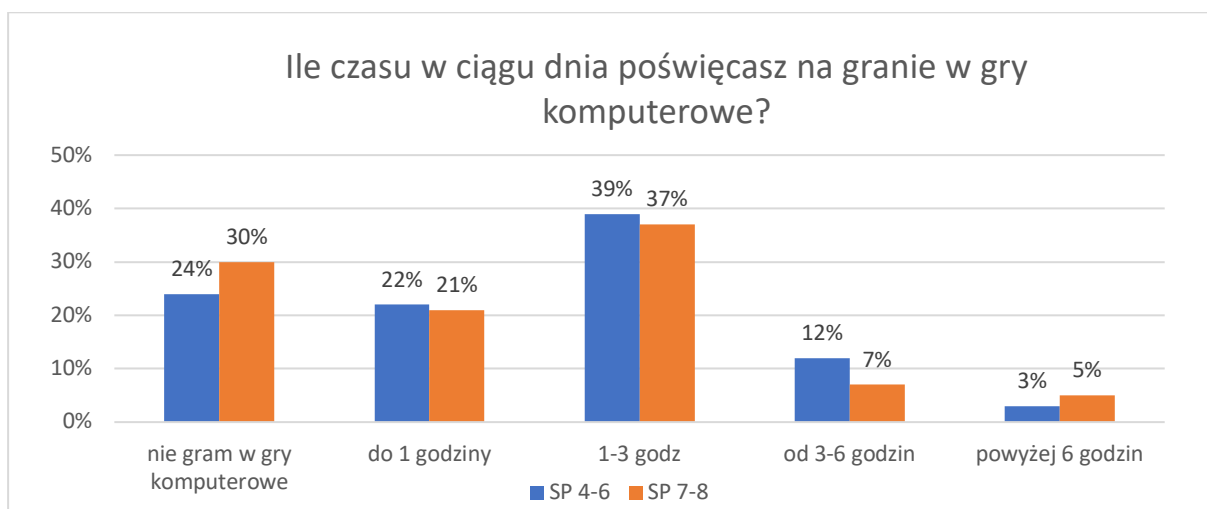
W przypadku korzystania ze smartfonu uczniowie deklarują najczęściej czas 2 – 3 godzin (SP 4-6: 45%; SP 7-8: 43%). Niepokojące są deklaracje 7% młodszych oraz 30% starszych uczniów mówiące o korzystaniu ze smartfonu powyżej 5 godzin dziennie.

Zapytaliśmy uczniów, ile czasu w ciągu dnia poświęcają na granie w gry komputerowe.

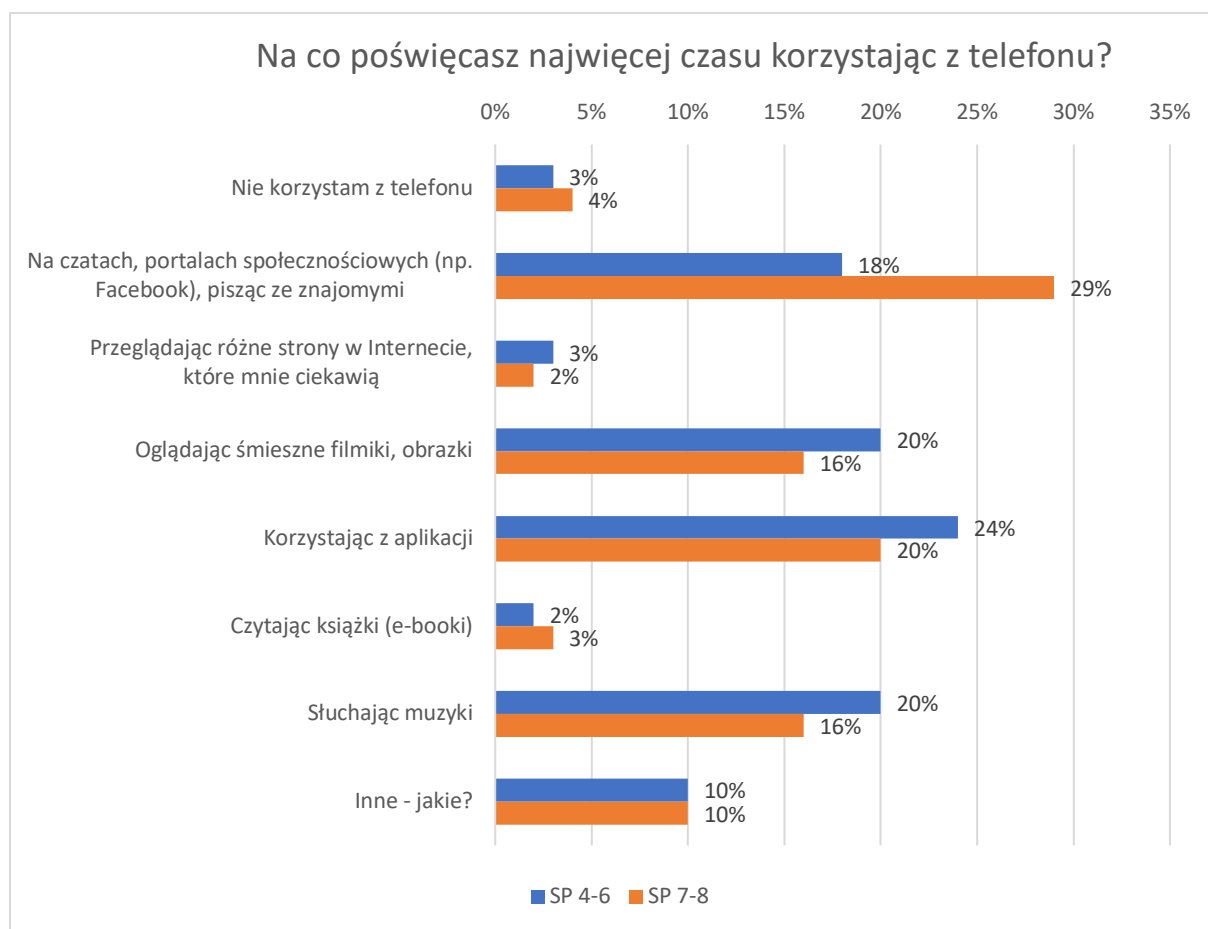
Optymistyczne są wskazania 24% uczniów klas 4-6 oraz 30% uczniów klas 7-8 mówiące, że nie grają w gry komputerowe.

Należy tutaj zaznaczyć, że dzieci i młodzież, tak samo jak dorośli, nie zawsze potrafią dokonać „uczciwej” samooceny swoich negatywnych przyzwyczajeń czy nawyków, dlatego należy mieć na uwadze, że ten odsetek w rzeczywistości może być jeszcze wyższy.

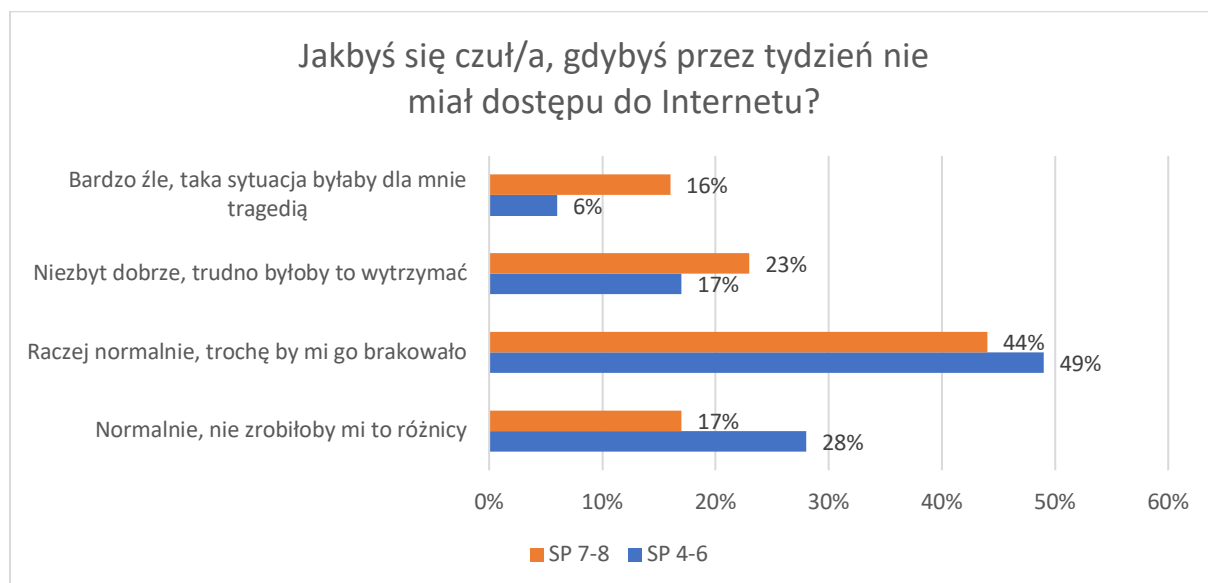

Jeżeli chodzi o **powody korzystania z telefonu** uczniowie wskazywali kolejno na:

- **SP 4-6:** korzystając z aplikacji (24%), słuchanie muzyki (20%) oraz oglądanie tzw. memów i filmików (20%),
- **SP 7-8:** na czatach i portalach społecznościowych (29%) oraz korzystając z aplikacji (20%).

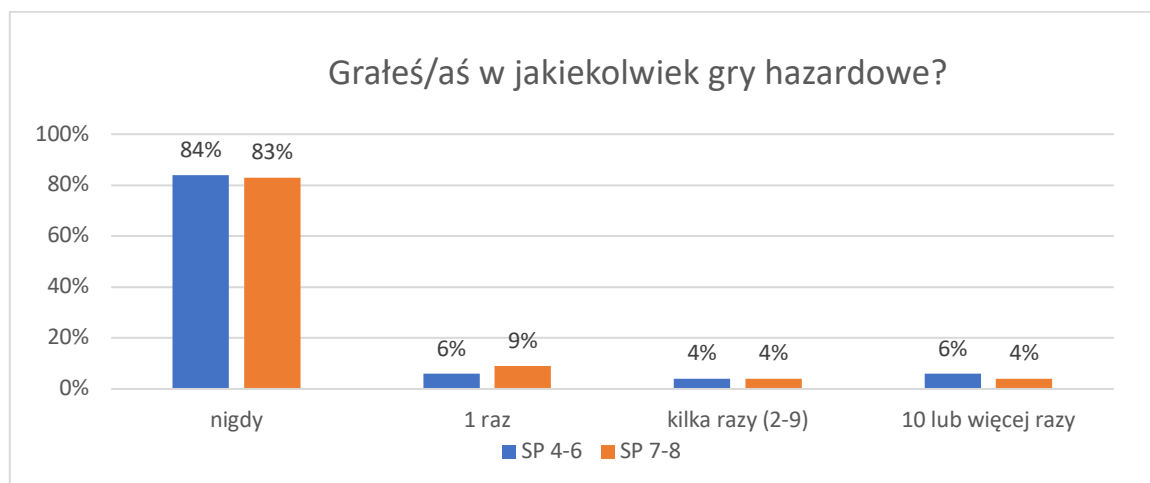

łącznie **77% uczniów klas 4-6** oraz **61% uczniów klas 7-8** deklaruje, że **brak dostępu do Internetu nie miałby dla nich znaczenia lub też wpływ ten byłby niewielki**. Aczkolwiek, spora część uczniów przyznaje, że **odczuwałby brak dostępu do Internetu (SP 4-6 – 17%; SP 7-8 – 23%)**. Jednocześnie, 6% uczniów klas 4-6 oraz 16% klas 7-8 stwierdziło, że **korzystanie z Internetu jest dla nich na tyle istotne, że trudno byłoby im bez tego wytrzymać**.

Hazard wydaje się być rozrywką zarezerwowaną dla dorosłych, jednakże w różnorodne gry hazardowe coraz częściej uwikłane są również dzieci i młodzież. Z badań przeprowadzonych w 2018 roku przez CBOS wynika, że w grupie młodzieży częściej narażeni na uzależnienie od gier hazardowych są chłopcy niż dziewczęta. Jednocześnie ponad połowa nieletnich nie rozmawia z rodzicami, o tym, że gra na pieniądze. Choć, w porównaniu z deklaracjami sprzed 2 lat, mniej młodych ludzi gra na pieniądze i mniej spośród nich jest zagrożonych uzależnieniem od hazardu, to w przypadku 10% chłopców zauważono symptomy wskazujące na wysoki stopień ryzyka uzależnienia od hazardu. Na tle danych zebranych w 2016 roku widoczny jest spadek zainteresowania hazardem. Jednocześnie poprzedni wynik był wyższy niż wykazany w badaniu w 2013 roku. Jak tłumaczą autorzy raportu „Młodzież 2018” – „to swego rodzaju „falowanie” zainteresowania hazardem wśród młodzieży charakterystyczne jest dla niemal wszystkich gier uwzględnionych w badaniu – wyjątek stanowią jedynie konkursy SMS-owe, w przypadku których od 2010 roku notujemy trwały trend spadkowy”. Podobnie jak w latach ubiegłych, najpopularniejszą wśród młodzieży grą typu hazardowego jest Lotto, w które grywa więcej niż co czwarty młody człowiek (28%)⁹.

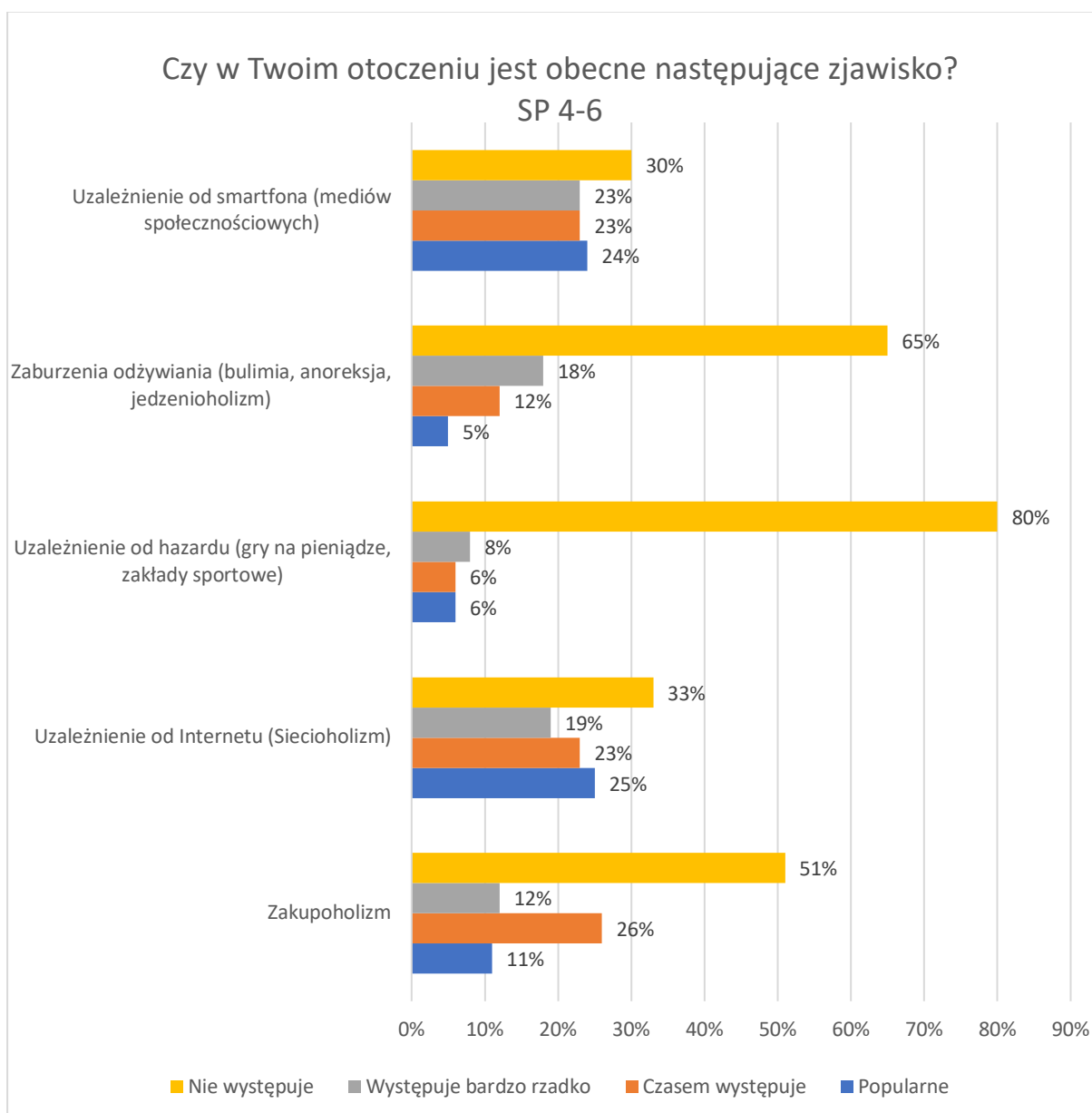
Uczniowie z Miasta Lubawa sporej większości (SP 4-6: 84%, SP 7-8: 83%) nie mają doświadczenia z internetowymi grami na pieniądze. Jednakże, 16% młodszych oraz 17% starszych uczniów miało do czynienia z taką formą hazardu.

⁹ CBOS, *Młodzież 2018*, Warszawa 2019.

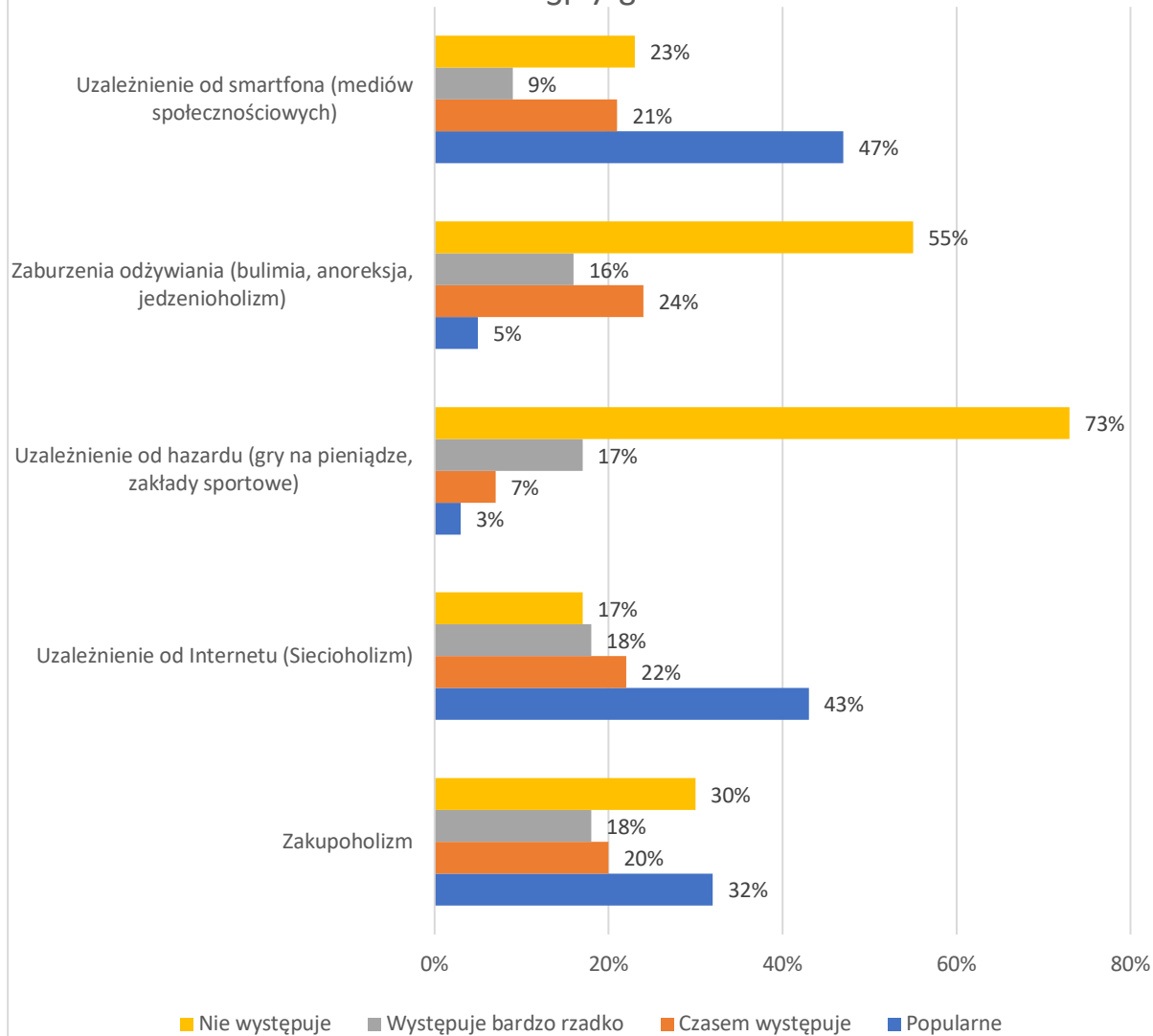
Poprosiliśmy również uczniów Miasta Lubawa o wyrażenie swojej opinii na temat różnego rodzaju uzależnień. Respondenci dokonywali subiektywnej oceny zaprezentowanych uzależnień od bardzo powszechnego zjawiska do jego braku.

Za najbardziej powszechne uzależnienia behawioralne uczniowie Miasta Lubawa uznali: uzależnienie od smartfona (SP 4-6: 24%, SP 7-8: 47%) oraz sieciorholizm (SP 4-6: 25%, SP 7-8: 43%). Szczegółowy rozkład deklaracji przedstawiają poniższe wykresy.

Czy w Twoim otoczeniu jest obecne następujące zjawisko?

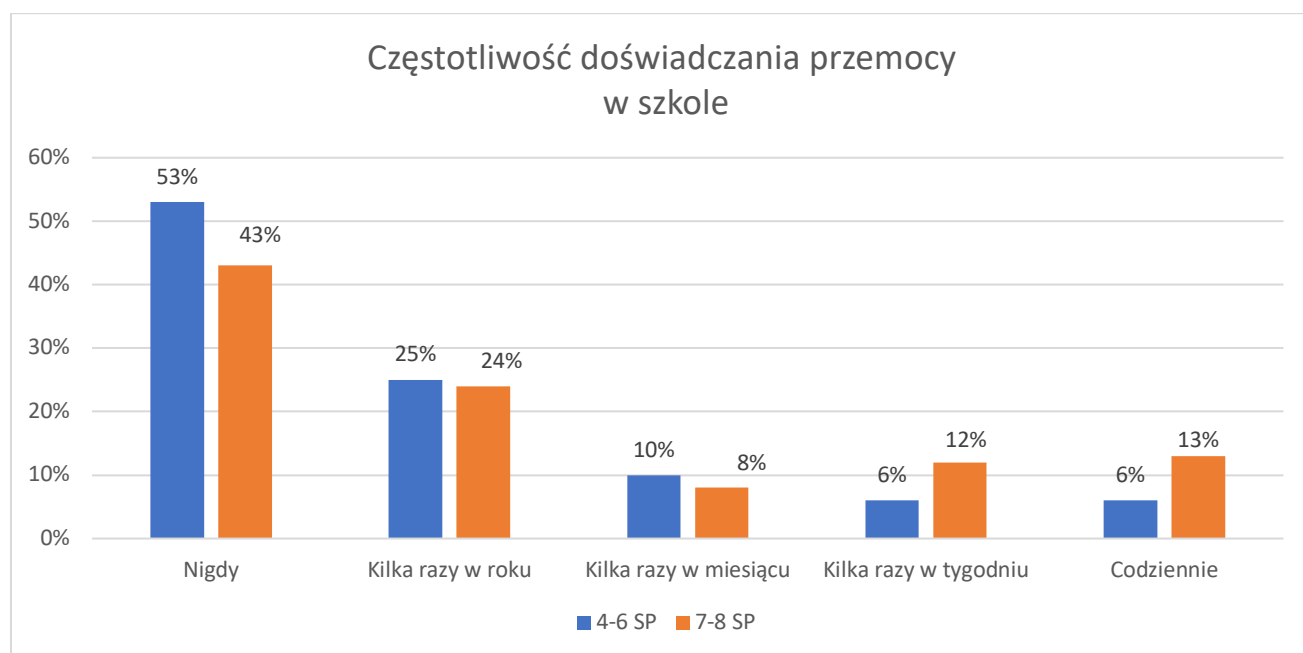
SP 7-8

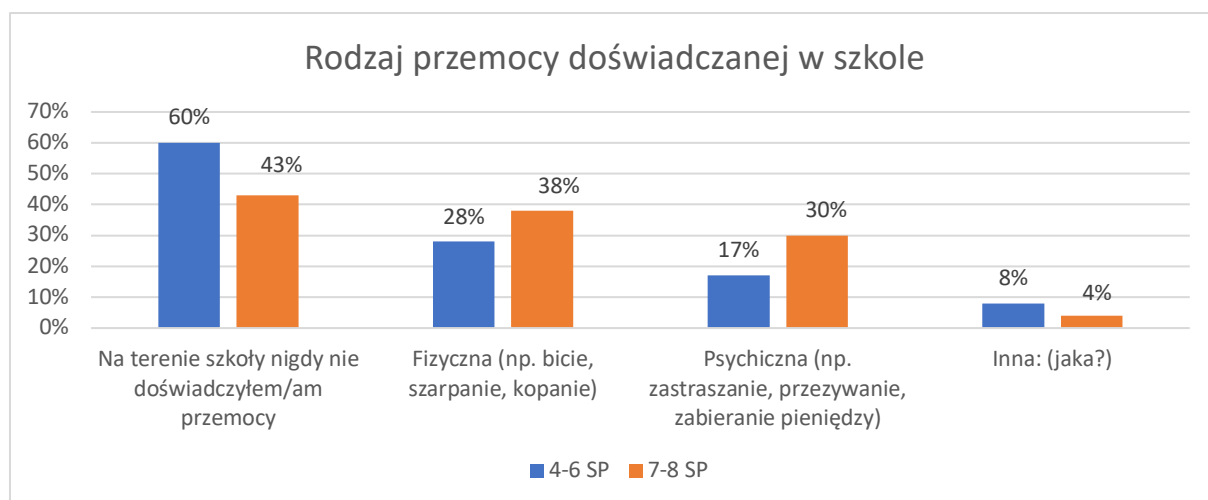
PRZEMOC ORAZ CYBERPRZEMOC

Zjawisko przemocy w środowisku młodych ludzi staje się problemem coraz bardziej aktualnym i wymagającym podjęcia odpowiednich rozwiązań. Agresja ujawniająca się w szkole często ma swoje źródła w przemocy domowej, kiedy rodzice uczą swoje dzieci niewłaściwych wzorców reagowania i podejmowania kontaktów z innymi ludźmi. Przeprowadzone ankiety w Mieście Lubawa pozwalają przyrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska agresji w środowisku szkolnym. W ankiecie wytłumaczyliśmy uczniom, że przemoc może mieć formę fizyczną (np. bicie, popychanie) lub psychiczną (np. przezywanie, straszenie, wykluczanie z grupy). Zapytaliśmy ich, jak często doświadczają jakichkolwiek form przemocy.

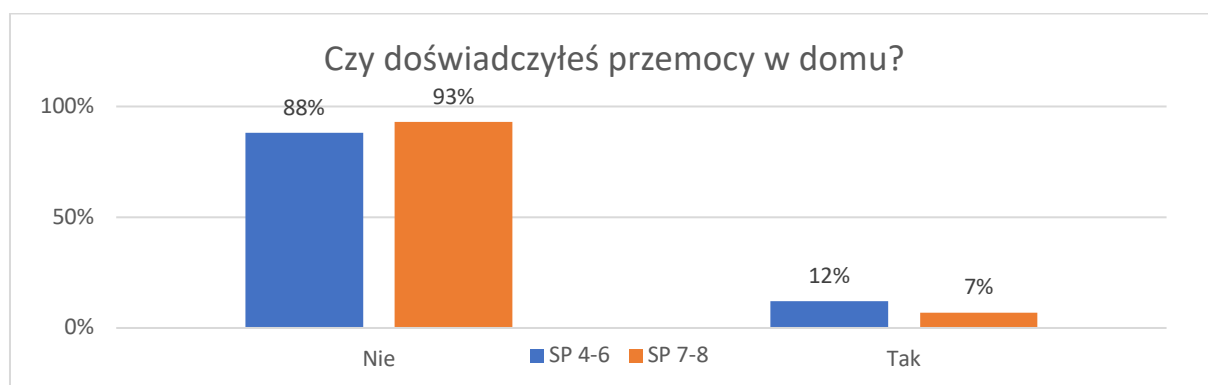
Uczniowie klas 4–6 i 7–8 szkół podstawowych w Mieście Lubawa najczęściej wskazują, że nigdy nie doświadczyli przemocy w szkole (odpowiednio 53% i 43%). Przemoc kilka razy w roku spotyka 25% uczniów klas 4–6 i 24% uczniów klas 7–8. Doświadczanie przemocy codziennie jest stosunkowo rzadkie, dotyczy 6% uczniów klas 4–6 i 13% uczniów klas 7–8.

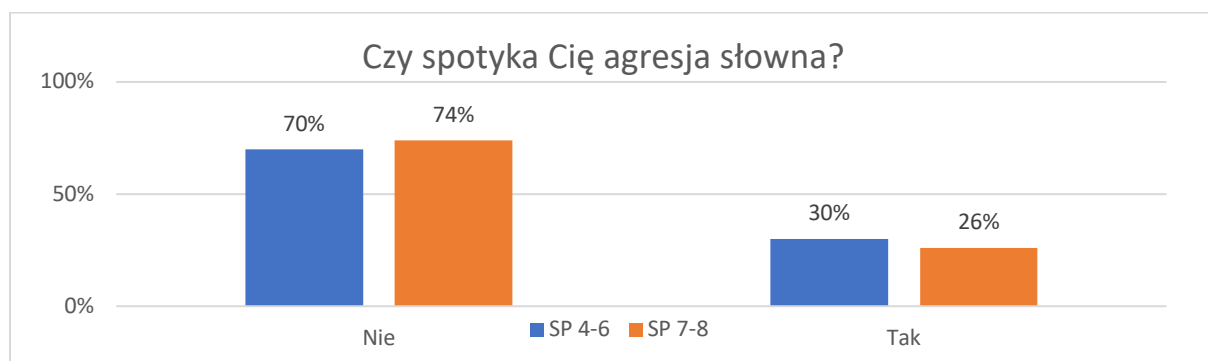
Zapytaliśmy też uczniów o rodzaj spotykanej przez nich przemocy w szkole. Wyniki wskazują, że uczniowie częściej doświadczają w szkole przemocy fizycznej niż psychicznej.

Dzieci i młodzież spędzają najwięcej czasu w domu i w szkole – w związku z tym obydwa te środowiska powinny charakteryzować się harmonią i spokojem, które umożliwią prawidłowy rozwój młodego dorosłego. Uczniowie zostali zapytani czy doświadczają przemocy domowej. Uzyskane wyniki wskazują, że przemoc domowa jest obecna w domach uczniów Miasta Lubawa (SP 4-6: 12%; SP 7-8: 7%).

Jak wynika z przeprowadzonych badań – uczniowie Szkół Miasta Lubawa wskazują, iż w ich środowisku dochodzi do agresji słownej (SP 4-6: 30%; SP 7-8: 26%).

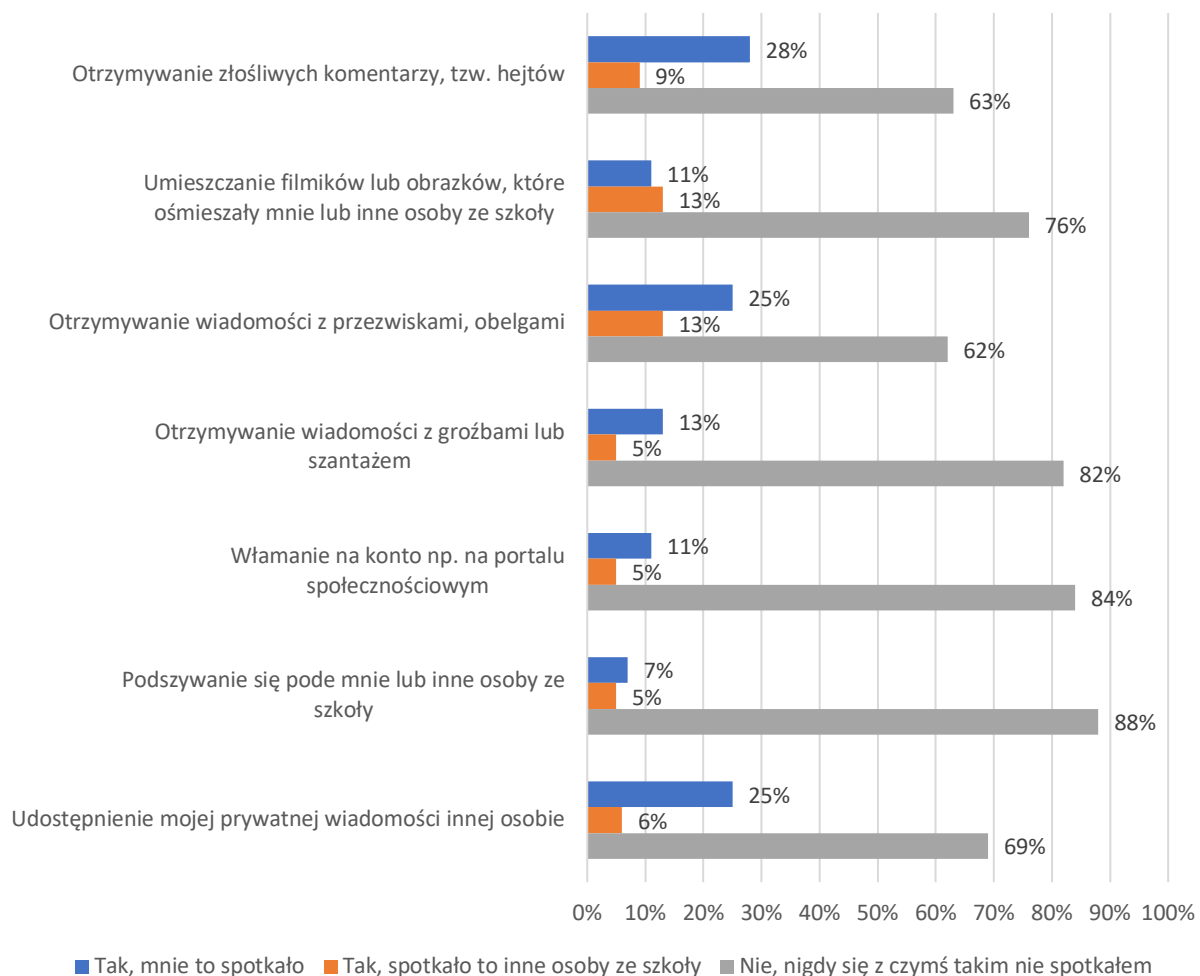
Internet jako nieocenione narzędzie komunikacji, edukacji oraz rozrywki jest atrakcyjnym medium. Należy jednak pamiętać, że korzystanie z Internetu może wiązać się z występowaniem licznych zagrożeń: przestępstw internetowych, cyberbullyingu, stalkingu, sekstingu, szantażu, podszywania się, hatingu. W badaniu postanowiliśmy sprawdzić doświadczenia związane z cyberprzemocą. Wyniki badań wskazują, że uczniom Miasta Lubawa nie są obce wymienione poniżej doświadczenia.

28% uczniów SP 4-6 oraz 30% uczniów klas SP 7-8 doświadczyło w przestrzeni internetowej zjawiska hatingu, nazywanego potocznie przez uczniów „hejtowaniem”. Polega ono na otrzymywaniu obraźliwych komentarzy atakujących bezpośrednio osobę. Komentarze takie są widoczne publicznie w serwisach społecznościowych i często występują w formie zmasowanej – jeden negatywny komentarz powoduje falę kolejnych. Dla dorastającej młodzieży doświadczenie hatingu może być niezwykle traumatyczne. Okres dojrzewania jest czasem, gdy środowisko rówieśnicze stanowi najmocniejszy punkt odniesienia. Odrzucenie, a wręcz nienawiść ze strony innych młodych osób może stanowić zagrożenie dla poczucia własnej wartości i rozwijającej się tożsamości.

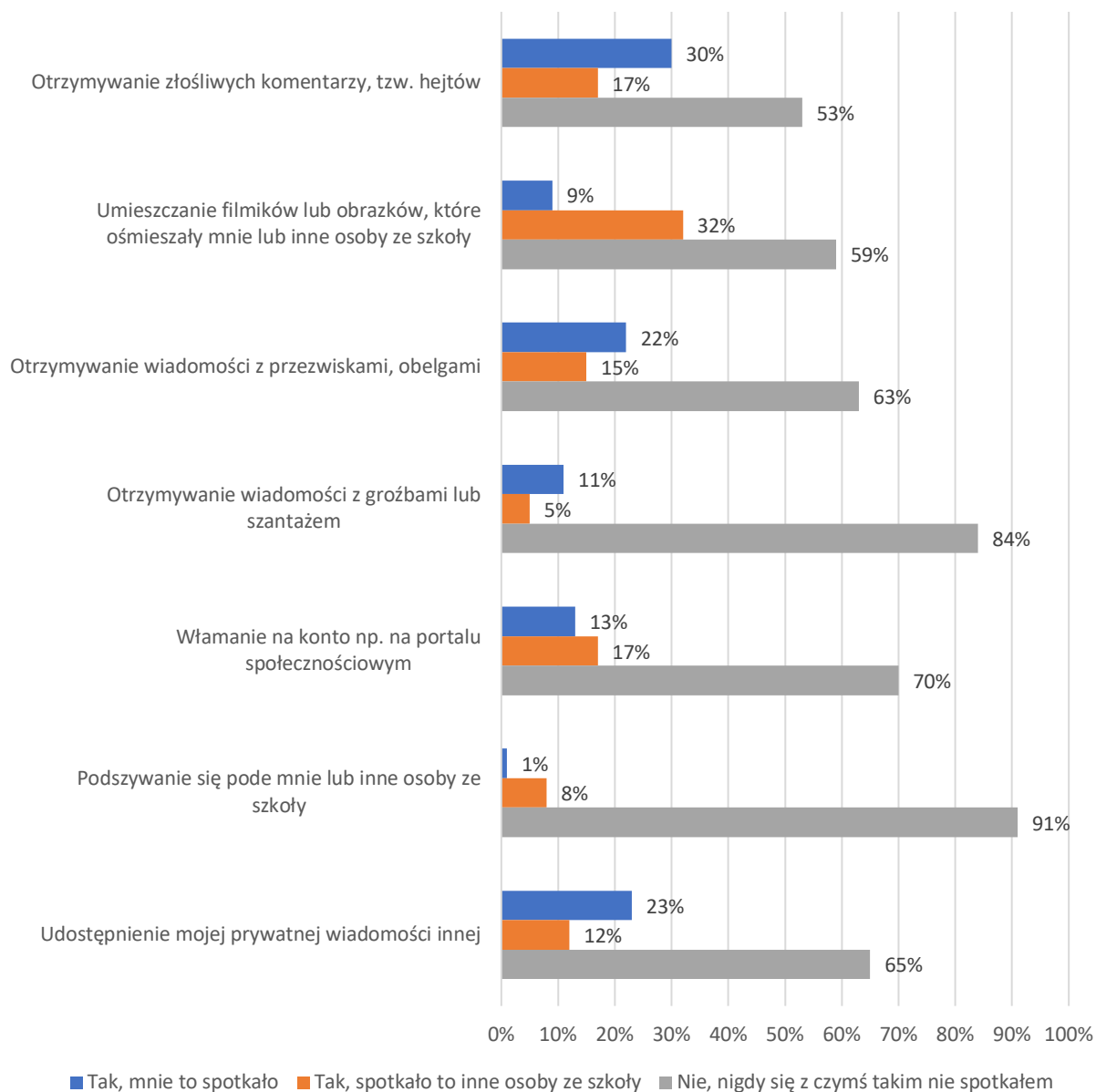
Uczniowie dość często otrzymywali wiadomości z obelgami (SP 4-6 – 25%; SP 7-8 – 22%) oraz często została udostępniana ich prywatna korespondencja (SP 4-6 – 25%; SP 7-8 – 23%).

Wskazuje to na konieczność szerokiej edukacji z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu: wspierania świadomości prawnej, umiejętności ochrony przed niebezpiecznymi sytuacjami, wiedzy dotyczącej ochrony własnych danych.

Styczność z cyberprzemocą: SP 4-6

Styczność z cyberprzemocą: SP 7-8

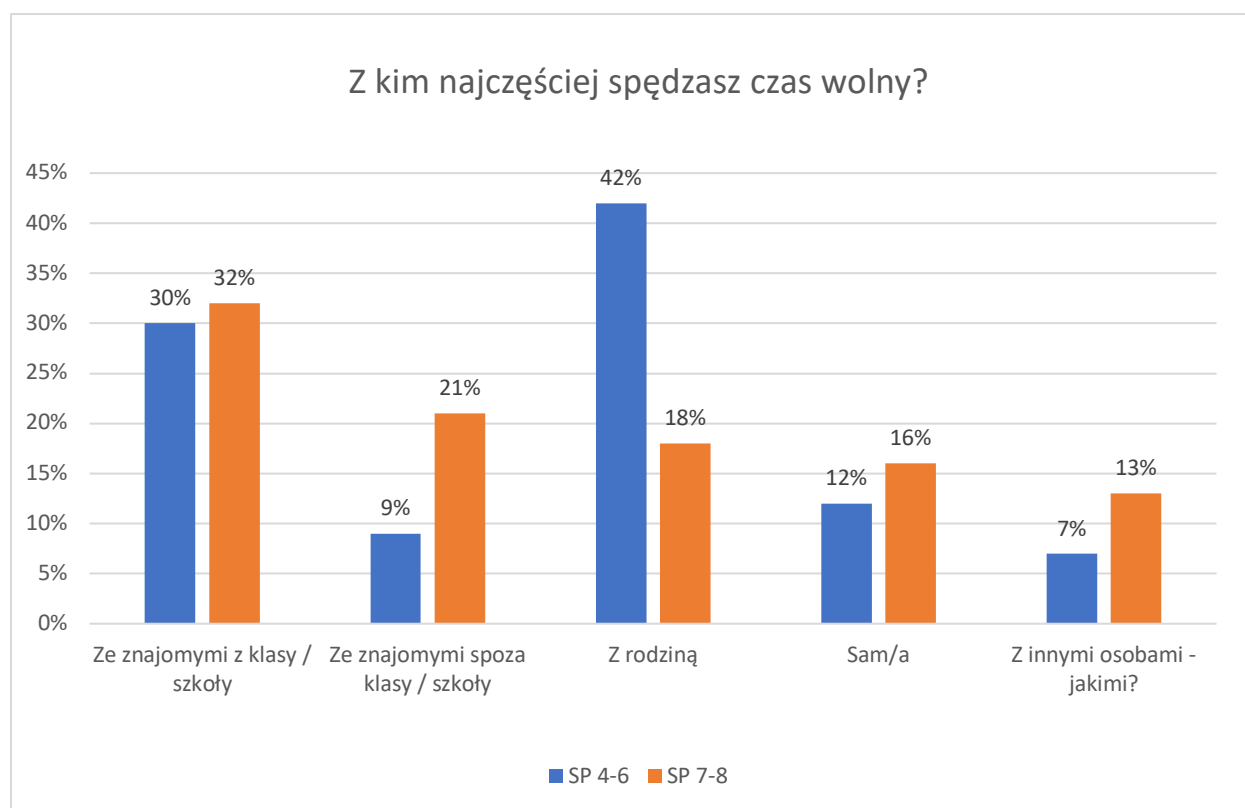
CZAS WOLNY

Czas wolny to czas, który pozostaje do dyspozycji dziecka po wypełnieniu obowiązków szkolnych i domowych, na odpoczynek, regenerację fizyczną i psychiczną organizmu, ale także na zabawę oraz rozwój zdolności i zainteresowań.

Największy wpływ na sposób organizowania czasu wolnego przez dzieci ma rodzina, a dokładniej wzorce, jakie w niej panują. To na rodzicach więc spoczywa największy obowiązek rozwijania u swoich pociech umiejętności wykorzystywania czasu wolnego. Wspólne spędzanie czasu, gry i zabawy w gronie rodziny, wspólne spacery i rozmowy pozwalają nie tylko na wspaniałe spędzenie popołudnia czy wieczoru, ale też pozwalają dziecku wykształcić nawyk przyjemnego spędzania czasu wolnego. Im młodsze dziecko, tym większy wpływ mają na jego rozwój osoby znaczące oraz wzorce przez nie przekazywane.

Zapytaliśmy uczniów z kim spędzają najczęściej czas wolny.

Młodszy uczniowie najwięcej czasu spędzają z rodziną (SP 4-6: 42%) lub ze znajomymi z klasy/szkoły (SP 4-6: 30%). Natomiast, uczniowie klas 7-8 znajomymi ze szkoły/klasy (32%) oraz w towarzystwie znajomych spoza szkoły/klasy (21%).

WYBRANE ZAGADNIENIA Z ESPAD-U.
PORÓWNANIE WYNIKÓW BADANIA UCZNIÓW SZKÓŁ Z MIASTA LUBAWA Z WYNIKAMI
PRÓBY OGÓLNOPOLSKIEJ Z 2024 ROKU

METODOLOGIA

W niniejszym opracowaniu zostanie przeprowadzone porównanie wyników badania przeprowadzonego wśród uczniów Szkół z terenu Miasta Lubawa z wynikami badania ESPAD przeprowadzonego na próbie ogólnopolskiej w 2024 roku.

Europejski Program Badań nad Używaniem Alkoholu i Środków Odurzających przez Młodzież Szkolną (*European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs*, w skrócie ESPAD) to wieloletni europejski program badań ankietowych w szkołach. Badania prowadzone są co kilka lat według tych samych wystandardyzowanych technik. W Polsce przeprowadzane są na próbach uczniów w grupie wiekowej 15-18 lat. Mają one na celu przede wszystkim pomiar natężenia zjawiska używania przez młodzież substancji psychoaktywnych. Badania ESPAD z 2024 roku objęło 6486 uczniów.

W badaniu zrealizowanym na potrzeby niniejszej diagnozy zbadano wybrane zagadnienia zawarte w kwestionariuszu ESPAD. Badania w placówkach oświatowych przeprowadzono przy użyciu internetowego narzędzia CORIGO. Otrzymane w ten sposób wyniki porównano z wynikami ostatniego badania ogólnopolskiego ESPAD- u, przeprowadzonego w roku 2024.

CEL BADANIA

Celem przeprowadzenia ankiety było głównie zbadanie zjawiska natężenia korzystania przez uczniów z substancji psychoaktywnych, w tym: napojów alkoholowych, papierosów, narkotyków, leków i substancji wziewnych, dopalaczy a następnie porównania głównych wyników z wynikami próby ogólnopolskiej badania ESPAD 2024.

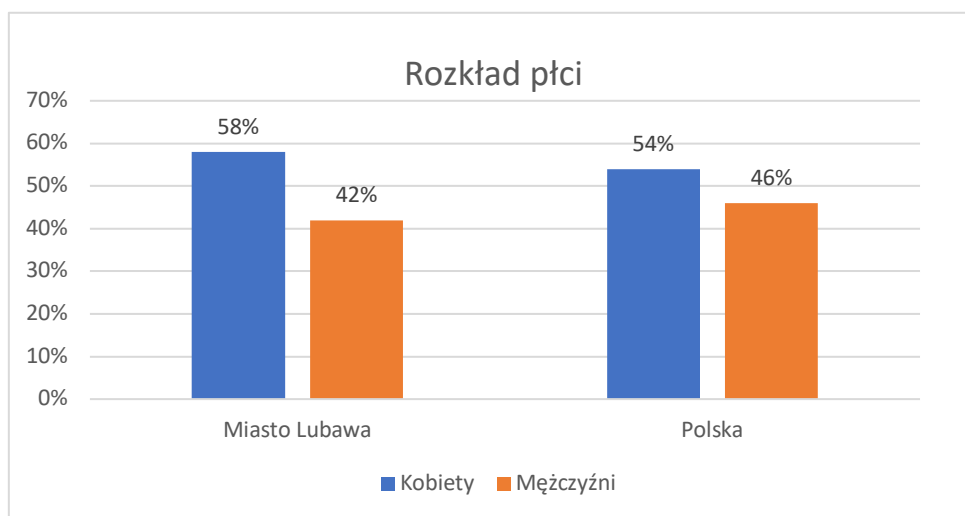
GRUPA BADANA

Badaniami objęto uczniów szkół z terenu Miasta Lubawa. Łącznie ankiety wypełniło 262 uczniów, wśród których znalazło się 151 kobiet oraz 111 mężczyzn. W celu umożliwienia porównania wyników lokalnych z szerszym kontekstem krajowym, opracowano wykres przedstawiający rozkład płci osób badanych. Na wykresie zestawiono dane dotyczące badanych uczniów z Lubawy z wynikami uzyskanymi w ramach ogólnopolskiego badania ESPAD co pozwala na ocenę stopnia podobieństw lub różnic pomiędzy lokalną młodzieżą a uczniami z innych rejonów Polski.

Liczebność grupy badanej

Uczniowie szkół Miasta Lubawa

262

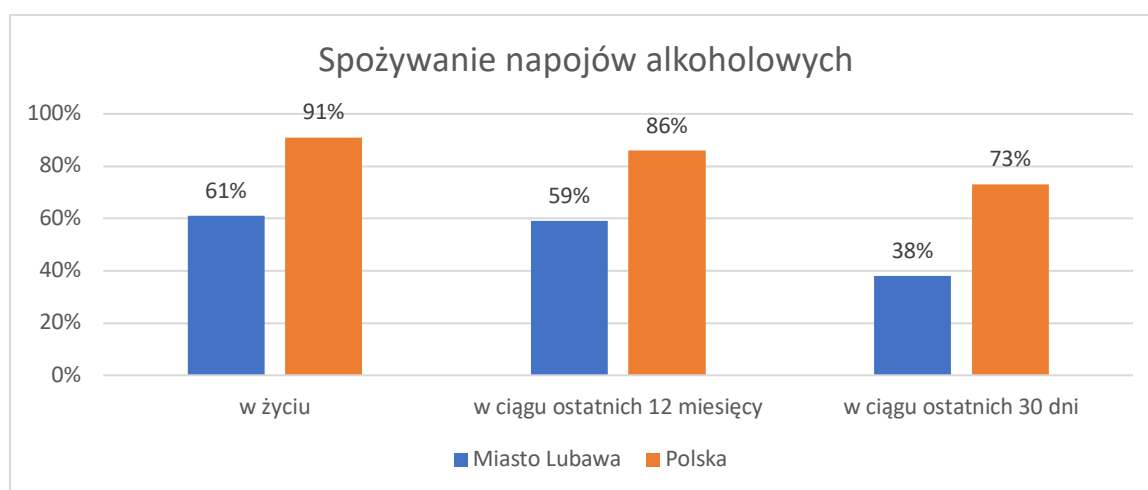
WYNIKI

ALKOHOL

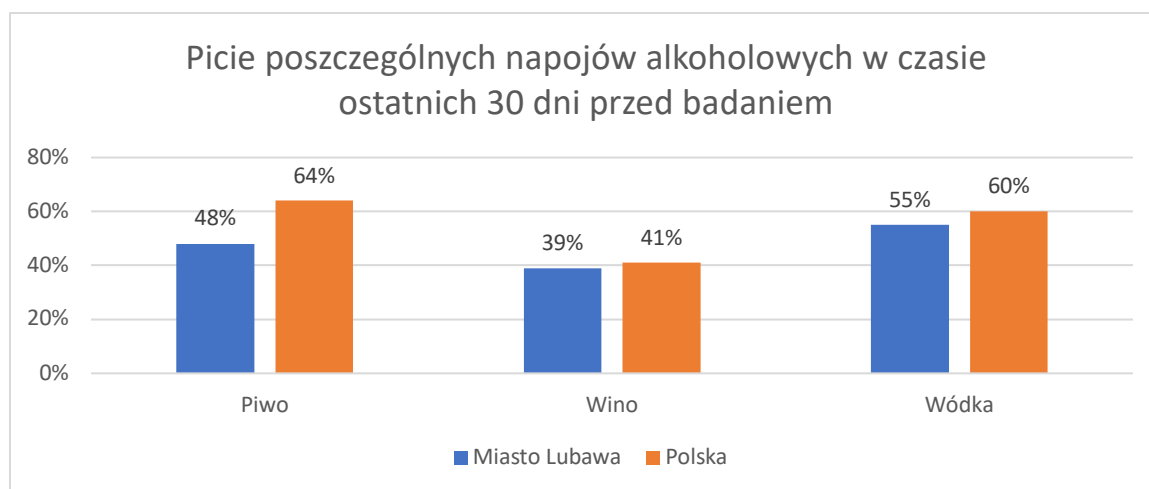
Napoje alkoholowe są najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży szkolnej, podobnie jak ma to miejsce w dorosłej części społeczeństwa.

Spożywanie napojów alkoholowych wśród uczniów Szkół z terenu Miasta Lubawa, zarówno kiedykolwiek w życiu, w ciągu ostatnich 12 miesięcy, jak i w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem, jest na niższym poziomie w porównaniu z wynikami dla młodzieży próby ogólnopolskiej. Uczniowie w Lubawie sięgają po alkohol rzadziej niż ich rówieśnicy na terenie Polski, co wskazuje na pozytywny trend młodych ludzi wobec spożywania alkoholu.

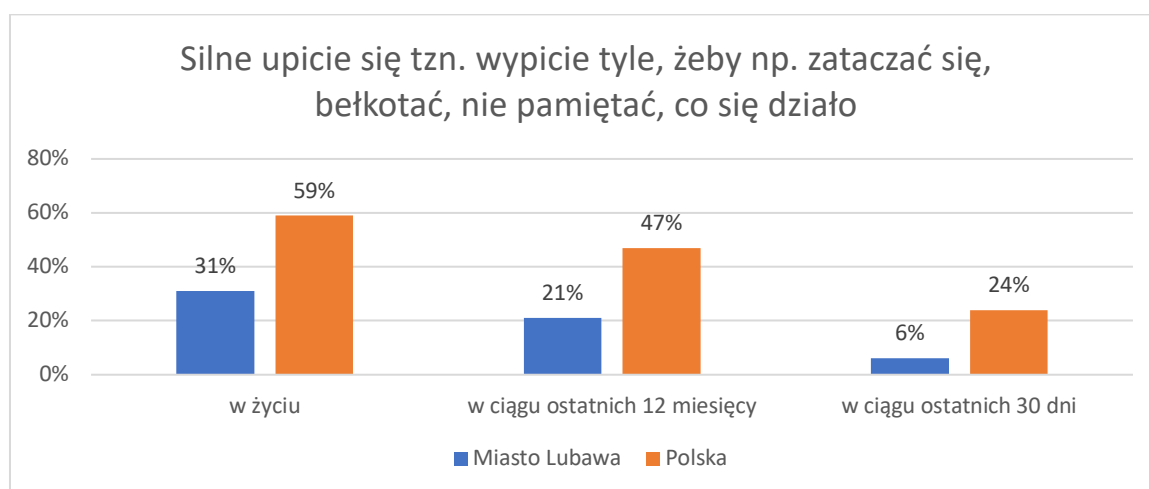
Warto zauważyć, iż inicjację alkoholową ma za sobą o 30% mniej badanych uczniów z Lubawy w porównaniu do uczniów próby ogólnopolskiej.

W ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem 48% uczniów z Miasta Lubawa spożywało piwo, co jest wynikiem niższym niż średnia krajowa wynosząca 64%. W przypadku wina odsetki były zbliżone – 39% w Lubawie i 41% w skali ogólnopolskiej. Spożycie wódki zadeklarowało 55% lubawskich uczniów, podczas gdy w Polsce odsetek ten wyniósł 60%. Wyniki wskazują, że młodzież z Lubawy rzadziej niż ich rówieśnicy w kraju sięgała po piwo i wódkę, natomiast spożycie wina pozostaje na podobnym poziomie.

Silne upicie się chociaż raz w życiu zadeklarowało 31% uczniów z Miasta Lubawa, podczas gdy w skali kraju było to 59%. W ciągu ostatnich 12 miesięcy silne upicie zgłosiło 21% lubawskich uczniów i 47% uczniów w Polsce. W ostatnich 30 dniach odsetek ten wyniósł 6% w Lubawie i 24% w kraju. Dane wskazują, że młodzież z Lubawy znacznie rzadziej doświadczała silnego upojenia alkoholowego niż ich rówieśnicy w Polsce.

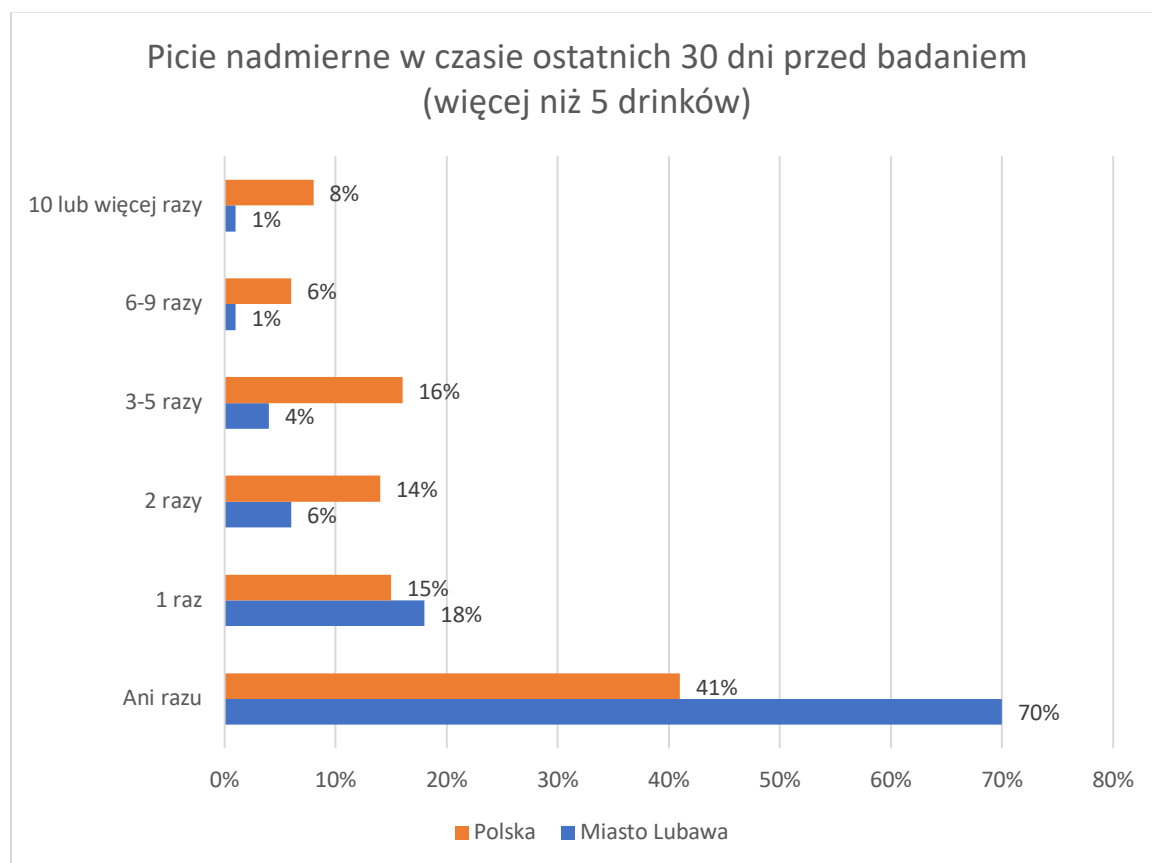

Niezależnie od samooceny badanych w kwestii upicia się, w badaniu przyjęto obiektywną miarę nadmiernego spożycia alkoholu przy jednej okazji, definiując ją jako wypicie 5 drinków lub więcej.

W ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem aż 70% uczniów z Miasta Lubawa zadeklarowało, że ani razu nie spożyło więcej niż 5 drinków podczas jednej okazji, gdy w skali kraju odsetek ten wyniósł tylko 41%. Jednorazowe nadmierne picie zgłosiło 18% uczniów z Lubawy i 15% uczniów w Polsce. W przypadku spożycia alkoholu 2 razy w tym okresie wynik w Lubawie

wyniósł 6%, a w Polsce 14%. Znacznie większe różnice widać przy wyższej częstotliwości – picie 3–5 razy, 6–9 razy oraz 10 lub więcej razy było wśród uczniów z Lubawy zdecydowanie rzadsze niż w populacji ogólnopolskiej.

Dane wskazują, że młodzież z Lubawy rzadziej podejmowała ryzykowne zachowania związane z nadmiernym piciem alkoholu w porównaniu z ich rówieśnikami w całym kraju.

Poniższe wartości odzwierciedlają strukturę odpowiedzi uczniów na pytanie: „Na ile jest prawdopodobne, że każda z poniższych możliwości mogłaby się zdarzyć Tobie osobiście, jeśli napijesz się alkoholu?” Oczekiwania uczniów szkół Miasta Lubawa wobec alkoholu różnią się w porównaniu do próby ogólnopolskiej.

Uczniowie szkół z terenu Miasta Lubawa w porównaniu do próby ogólnopolskiej, zgłaszali:

- **rzadziej:**
 - poczucie odprężenia (o 11 p.p.);
 - poczucie bycia szczęśliwym (o 3 p.p.);
 - obawy przed kacem (o 2 p.p.);
 - bycie bardziej przyjaznym i towarzyskim (o 2 p.p.);

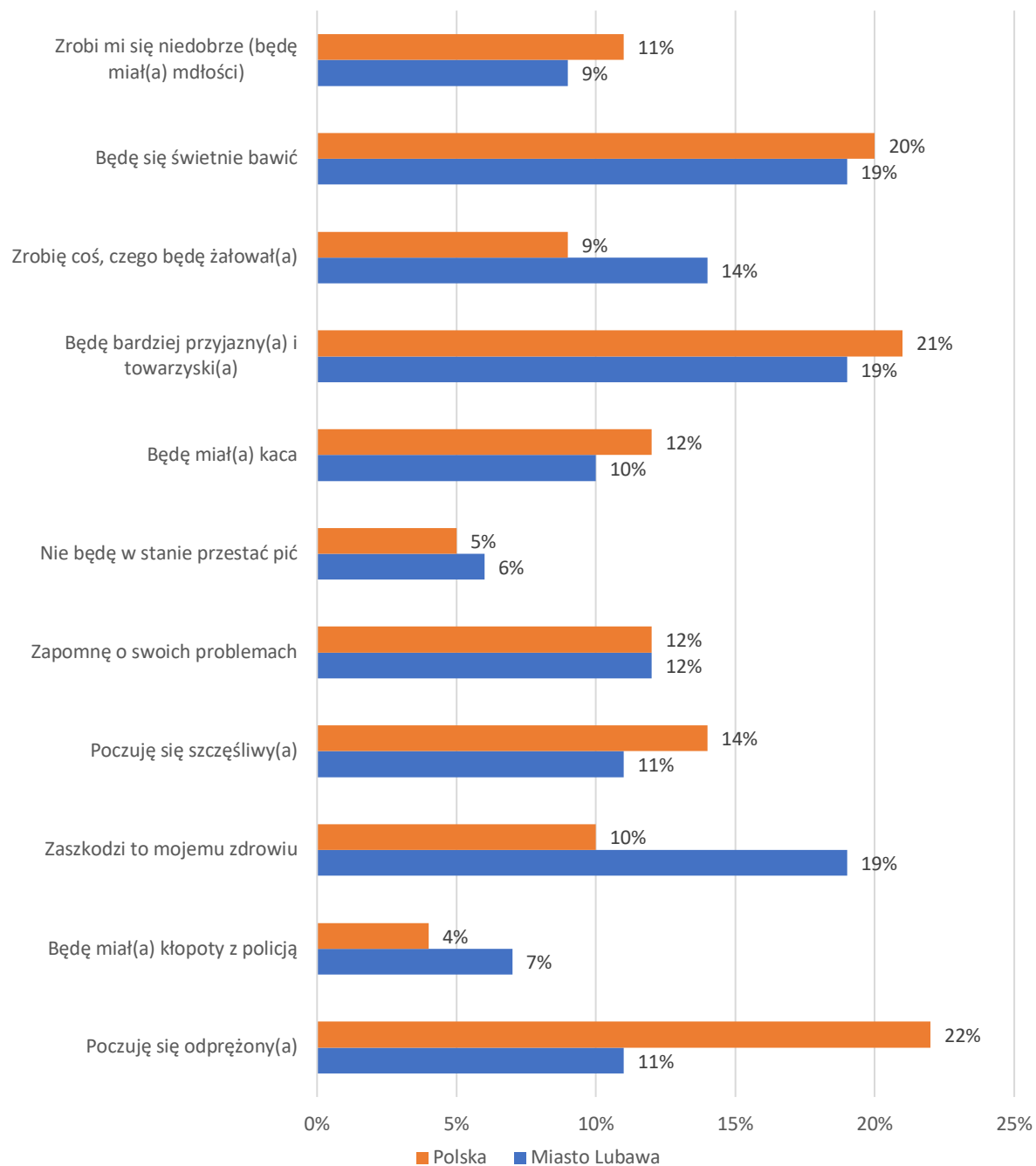
- **częściej:**

- będę mieć kłopoty z policją (o 3 p.p.);
- strach przed problemami zdrowotnymi (o 9 p.p.);
- niemożność przestania picia (o 1 p.p.);
- zrobienie czegoś, czego będę żałowali (o 5 p.p.);
- przekonanie o świetnej zabawie (o 1 p.p.);
- strach przed pojawiającymi się mdłościami (o 2 p.p.);

- **na tym samym poziomie:**

- zapomnianie o swoich problemach.

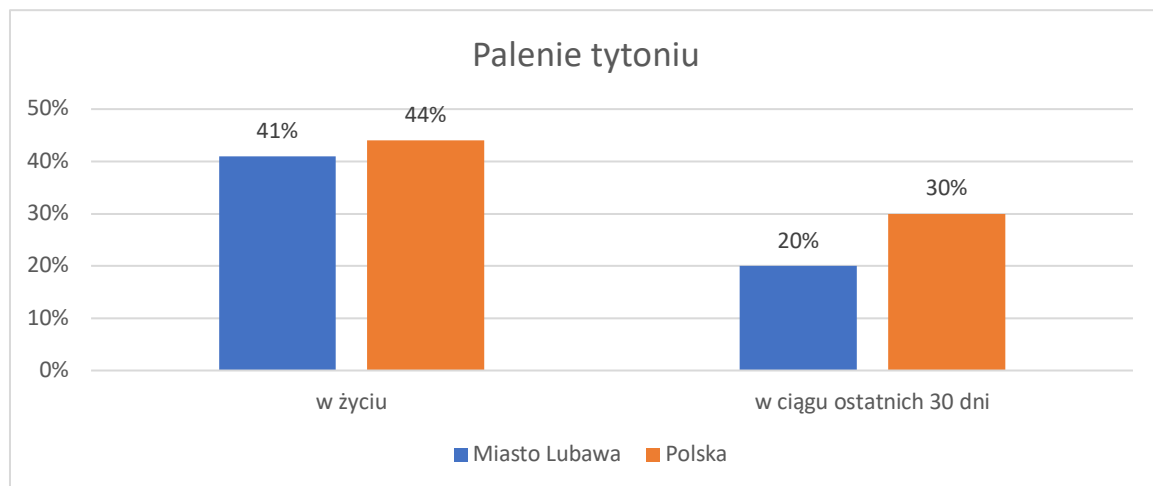
Oczekiwania wobec alkoholu odpowiedź: "bardzo prawdopodobne"

PAPIEROSY I E-PAPIEROSY

Kolejna poddana badaniu kwestia dotyczyła deklaracji uczniów na temat palenia przez nich papierosów. Palenie tytoniu kiedykolwiek w życiu zadeklarowało 41% uczniów z Miasta Lubawa i 44% uczniów w skali kraju, co wskazuje na niewielką różnicę pomiędzy wynikami lokalnymi a ogólnopolskimi. W odniesieniu do palenia w ciągu ostatnich 30 dni, odsetek uczniów z Lubawy wyniósł 20%, podczas gdy w Polsce 30%.

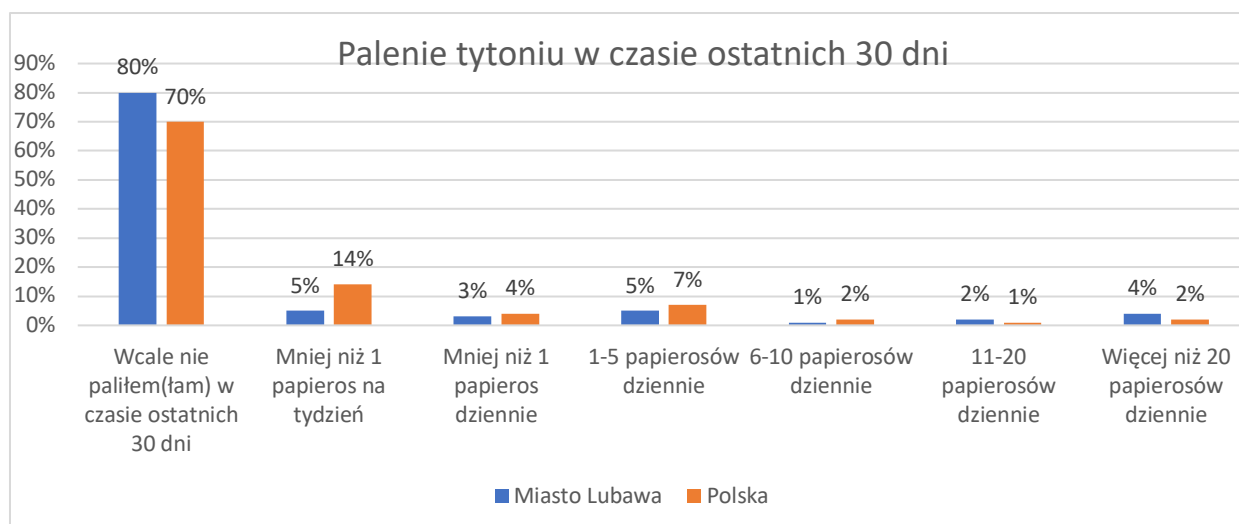
Dane pokazują, że aktualne (do 30 dni przed badaniem) palenie tytoniu było wyraźnie rzadsze wśród młodzieży z Miasta Lubawa niż w populacji ogólnopolskiej, mimo podobnych doświadczeń w całym życiu.

W ciągu ostatnich 30 dni 80% uczniów z Miasta Lubawa nie paliło papierosów, podczas gdy w skali kraju takich uczniów było 70%. Palenie w ograniczonym zakresie (mniej niż 1 papieros na tydzień lub dziennie) deklarowało 8% uczniów z Lubawy i 18% uczniów w Polsce.

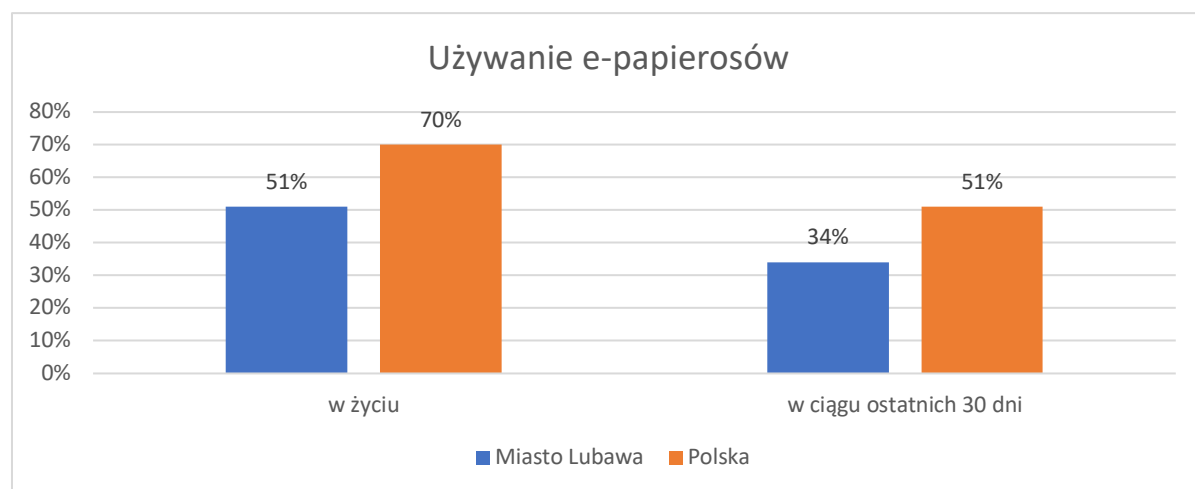
Jeśli chodzi o regularne palenie (1–5 papierosów dziennie), w Lubawie zadeklarowało je 5% badanych, a w Polsce 7%. Palenie w większych ilościach (6 lub więcej papierosów dziennie) było marginalne w obu próbach, ale odsetki w Polsce były nieco wyższe niż w Lubawie.

Dane wskazują, że młodzież z Miasta Lubawa rzadziej paliła tytoń i paliła mniej intensywnie niż uczniowie w całym kraju.

Używanie e-papierosów kiedykolwiek w życiu zadeklarowało 51% uczniów z Miasta Lubawa oraz 70% uczniów w skali kraju. W ciągu ostatnich 30 dni e-papierosów używało 34% uczniów z Lubawy, podczas gdy w Polsce było to 51%.

Dane pokazują, że zarówno eksperymentowanie z e-papierosami, jak i aktualne ich używanie było wyraźnie rzadsze wśród młodzieży z Miasta Lubawa w porównaniu do wyników ogólnopolskich.

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE I DOPALACZE

W przypadku używania substancji psychoaktywnych kiedykolwiek w życiu, uczniowie z Miasta Lubawa w większości kategorii osiągnęli niższe wyniki niż uczniowie z próby ogólnopolskiej.

Najczęściej wskazywaną substancją była marihuana lub haszysz – używało ich 14% uczniów z Lubawy i 33% uczniów w Polsce. Wyraźnie mniej lubawskich uczniów sięgało także po alkohol z marihuaną (11% w Lubawie vs 19% w Polsce) oraz leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza (14% vs 21%).

W pozostałych kategoriach (takich jak amfetamina, ecstasy, grzyby halucynogenne, kokaina, inhalanty i inne narkotyki) różnice między Miastem Lubawa a wynikami ogólnopolskimi były niewielkie lub zbliżone.

Dane wskazują, że młodzież z Lubawy rzadziej eksperymentowała z substancjami psychoaktywnymi niż ich rówieśnicy w całym kraju.

W ciągu ostatnich 12 miesięcy najczęściej używaną substancją psychoaktywną wśród uczniów była marihuana lub haszysz – 10% uczniów z Miasta Lubawa i 24% uczniów w Polsce deklarowało jej użycie.

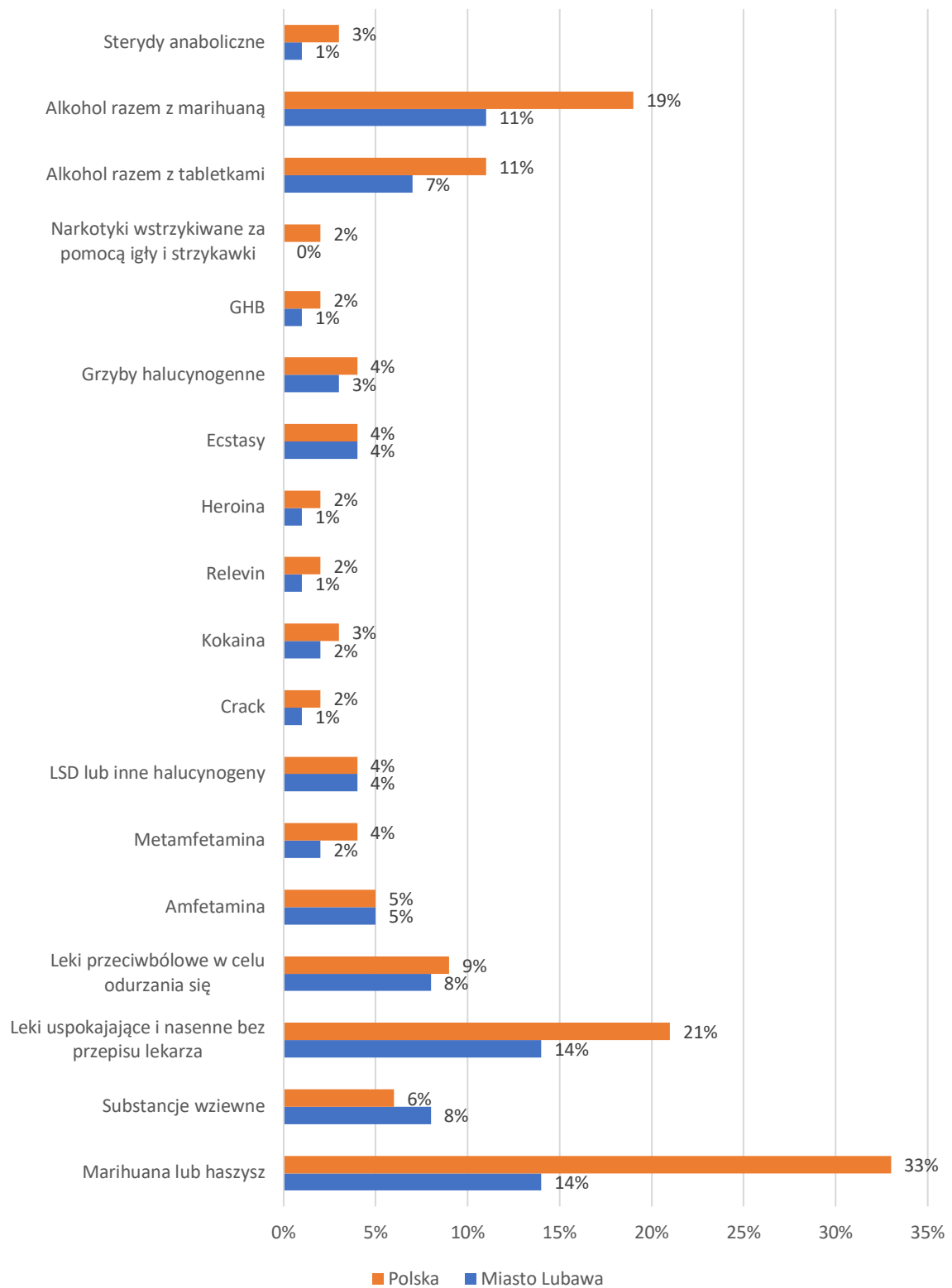
W przypadku innych substancji, takich jak ecstasy, amfetamina, metamfetamina, kokaina, crack czy heroina, odsetki były niskie w obu próbach, lecz w skali kraju były one nieco wyższe niż w Lubawie. Wyjątkiem były substancje wziewne, które częściej wskazywali uczniowie z Lubawy (6% wobec 3% w Polsce).

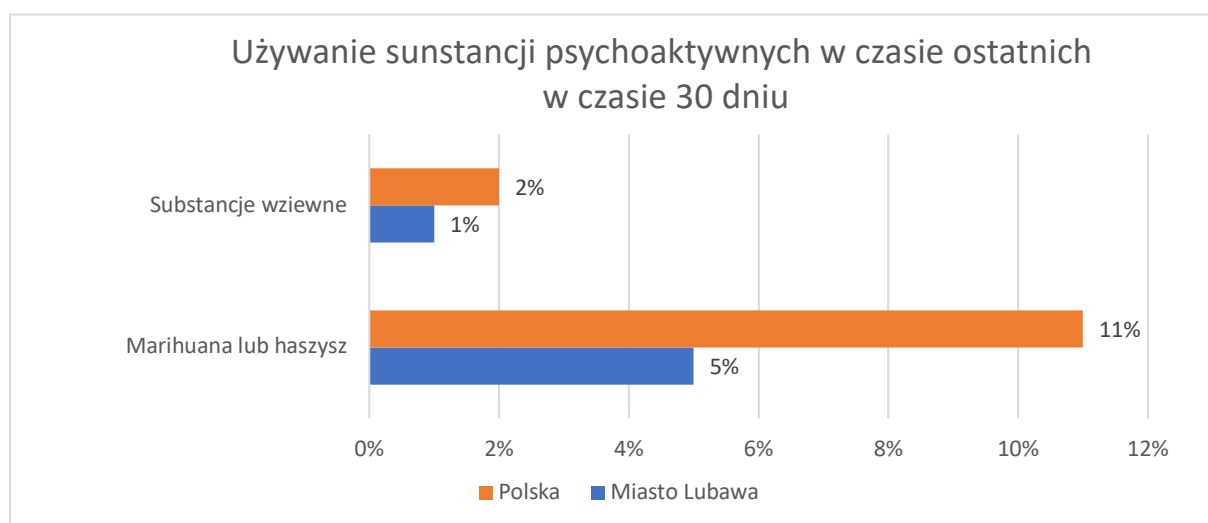
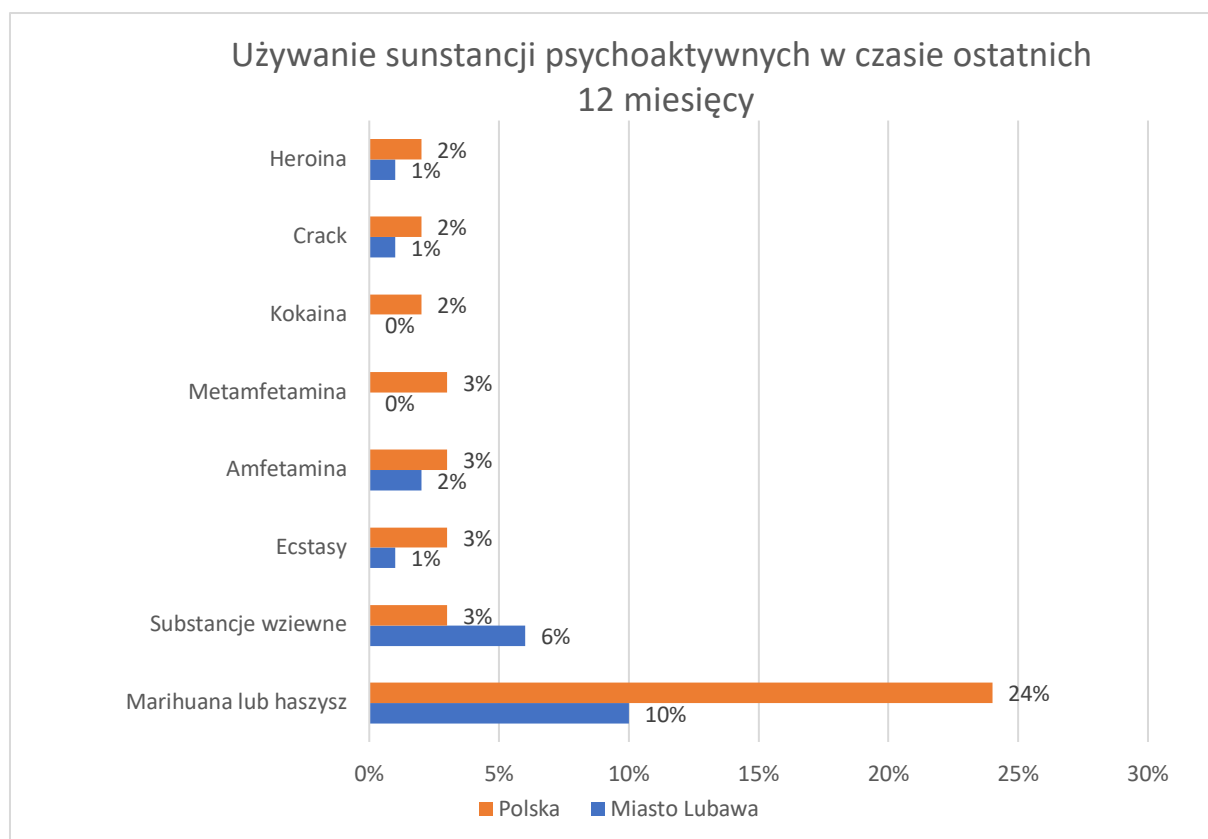
Dane te pokazują, że w ostatnim roku młodzież z Miasta Lubawa rzadziej niż średnia krajowa sięgała po większość substancji psychoaktywnych.

W ciągu ostatnich 30 dni 5% uczniów z Miasta Lubawa zadeklarowało użycie marihuany lub haszyszu, podczas gdy w skali kraju odsetek ten wyniósł 11%. Używanie substancji wziewnych zgłosiło 1% uczniów z Lubawy i 2% uczniów w Polsce.

Dane te pokazują, że w krótkiej perspektywie czasowej (ostatni miesiąc) młodzież z Miasta Lubawa rzadziej sięgała po substancje psychoaktywne niż ich rówieśnicy w całym kraju.

Używanie sunstancji psychoaktywnych kiedykolwiek w życiu

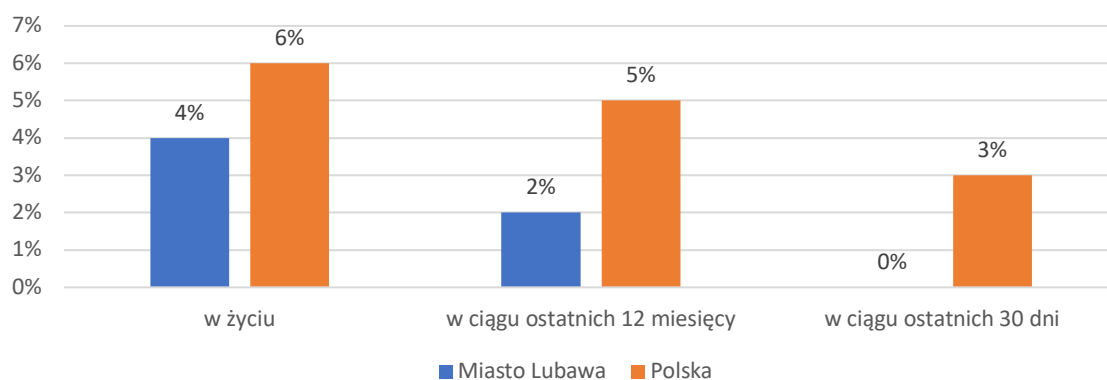

Używanie nowych substancji psychoaktywnych (dopalaczy) kiedykolwiek w życiu zadeklarowało 4% uczniów z Miasta Lubawa i 6% uczniów w Polsce. W ciągu ostatnich 12 miesięcy dopalaczy używało 2% lubawskich uczniów, natomiast w skali ogólnopolskiej 5%. W ciągu ostatnich 30 dni nikt z uczniów w Lubawie nie zgłosił użycia dopalaczy, podczas gdy w Polsce było to 3% badanych.

Dane pokazują, że młodzież z Miasta Lubawa znacznie rzadziej sięgała po nowe substancje psychoaktywne w porównaniu do krajowych wyników.

Używanie nowych substancji psychoaktywnych - dopalaczy

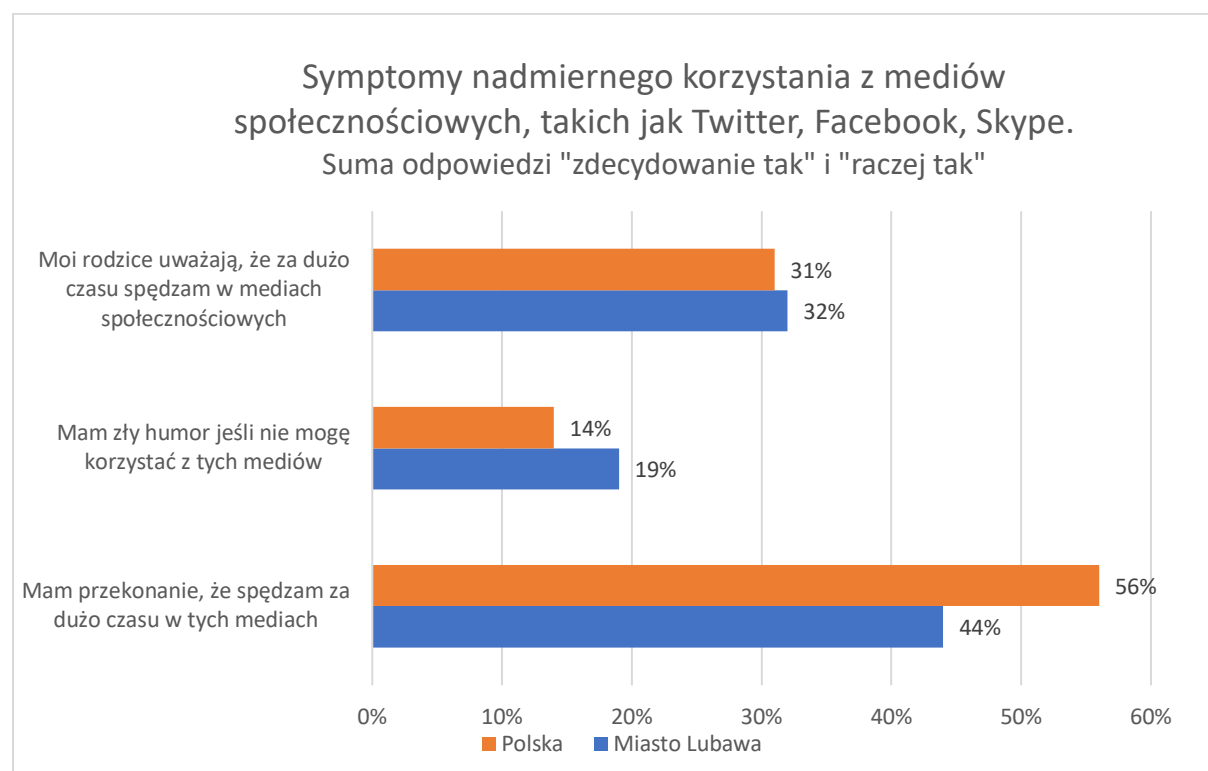
KORZYSTANIE Z MEDIÓW SPOŁECZNOŚCIOWYCH I GIER

W kwestionariuszu zawarto również pytania dotyczące korzystania z mediów społecznościowych takich jak Twitter, Facebook czy Skype oraz grania w gry na urządzeniach elektronicznych, takich jak komputer, smartfon, konsola, czyli gier wideo.

Kolejna badana kwestia dotyczy symptomów nadmiernego korzystania z mediów społecznościowych, takich jak Twitter, Facebook czy Skype.

Wśród uczniów z Miasta Lubawa 32% zadeklarowało, że ich rodzice uważają, iż spędzają za dużo czasu w mediach społecznościowych, co jest wskazaniem niemal identycznym jak w przypadku uczniów w skali kraju (31%). 19% uczniów z Lubawy przyznało, że odczuwa zły humor w sytuacji braku dostępu do mediów społecznościowych, podczas gdy w Polsce było to 14% badanych. Poczucie, że spędzają zbyt dużo czasu w mediach, miało 44% uczniów z Lubawy i 56% uczniów w Polsce.

Dane wskazują, że młodzież z Lubawy nieco rzadziej niż rówieśnicy z kraju odczuwa symptomy nadmiernego korzystania z mediów społecznościowych, choć postrzeganie tego przez rodziców jest podobne w obu grupach.

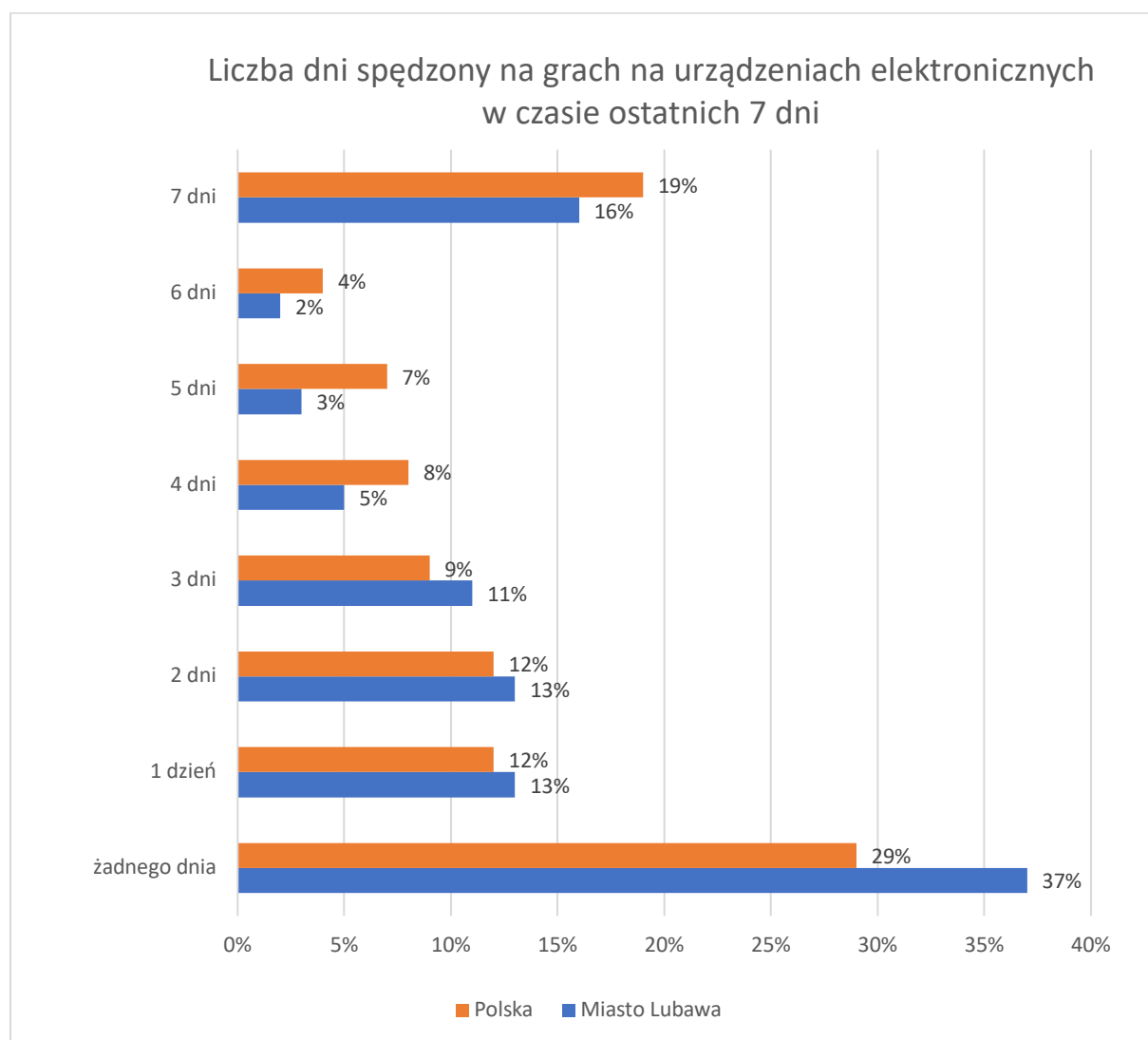

Analiza liczby dni spędzonych na graniu w gry na urządzeniach elektronicznych w ciągu ostatniego tygodnia pokazuje, że 37% uczniów z Miasta Lubawa nie grało wcale, w porównaniu do 29% uczniów w Polsce. Codzienne granie (7 dni w tygodniu) zadeklarowało 16% uczniów z Lubawy i 19% uczniów w skali kraju.

W przypadku grania sporadycznego (1–3 dni w tygodniu) odsetki były zbliżone w obu grupach, przy czym uczniowie z Lubawy nieco częściej wskazywali grę przez 3 dni (11% w Lubawie wobec 9% w Polsce).

Różnice w częstszym graniu (4–6 dni) również wypadały na korzyść Lubawy – uczniowie z tego miasta rzadziej spędzali czas przy grach większość dni tygodnia.

Wyniki sugerują, że młodzież z Miasta Lubawa rzadziej angażowała się w intensywne granie na urządzeniach elektronicznych niż ich rówieśnicy w całym kraju.

GRY HAZARDOWE

Sektor gier i zakładów wzajemnych w Polsce, obejmujący takie formy działalności jak: loterie pieniężne, gry liczbowe, zakłady wzajemne, salony gry bingo, kasyna, salony gry na automatach, punkty gry na automatach o niskich wygranych. Gry hazardowe uprawiać można w Internecie oraz poprzez uczestnictwo w loteriach SMS.

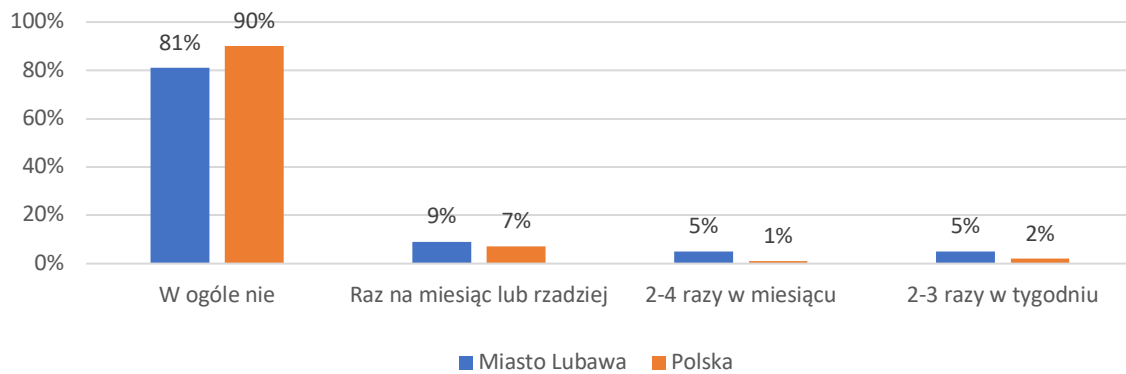
W części badania dotyczącej częstotliwości grania w gry hazardowe w ciągu ostatnich 12 miesięcy większość uczniów **nie uczestniczyła w tego typu aktywnościach**.

- **Automaty: 81% uczniów z Miasta Lubawa i 90% uczniów w Polsce** zadeklarowało, że **w ogóle nie grało**. Sporadyczne granie (raz w miesiącu lub rzadziej) było nieco częstsze w Lubawie (9%) niż w Polsce (7%).
- **Karty lub kości: 86% uczniów z Lubawy i 92% uczniów w Polsce** nie brało udziału w tego rodzaju grach hazardowych. Również tutaj uczniowie z Lubawy częściej zgłaszali pojedyncze przypadki gry.
- **Loterie (Lotto, Bingo): brak udziału** zadeklarowało **86% uczniów z Lubawy i 90% uczniów w Polsce**. Sporadyczne granie było bardzo rzadkie, ale odsetek grających raz w miesiącu lub rzadziej był zbliżony.
- **Zakłady sportowe: 80% uczniów z Lubawy i 87% uczniów w Polsce** nigdy nie uczestniczyło w zakładach. Lubawska młodzież **nieco częściej** niż ogólnopolska deklarowała udział w tej formie hazardu (głównie sporadycznie).

Młodzież z Miasta Lubawa rzadziej niż rówieśnicy próby ogólnopolskiej deklarowała całkowity brak kontaktu z grami hazardowymi, jednak nadal udział w grach hazardowych był marginalny. Sporadyczne granie pojawiało się nieco częściej w Lubawie, ale częstotliwość regularnego hazardu była bardzo niska zarówno lokalnie, jak i w skali kraju.

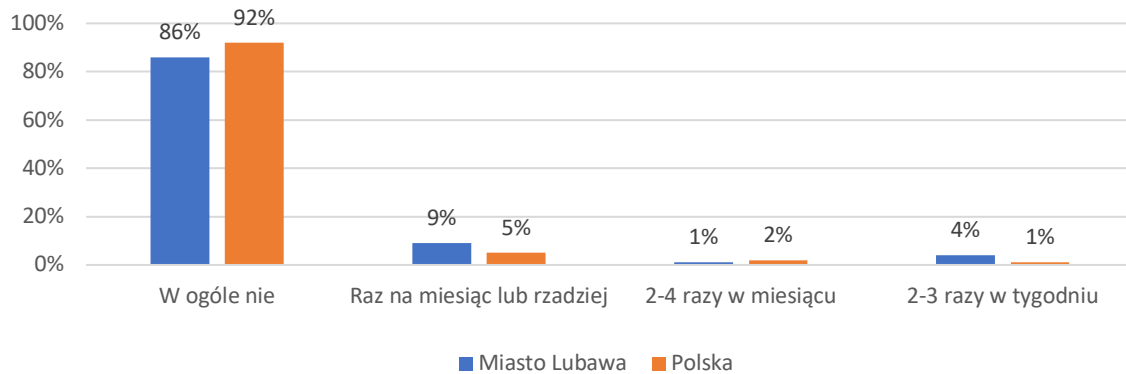
Częstotliwość grania w poszczególne gry hazardowe w czasie ostatnich 12 miesięcy przed badaniem:

AUTOMATY

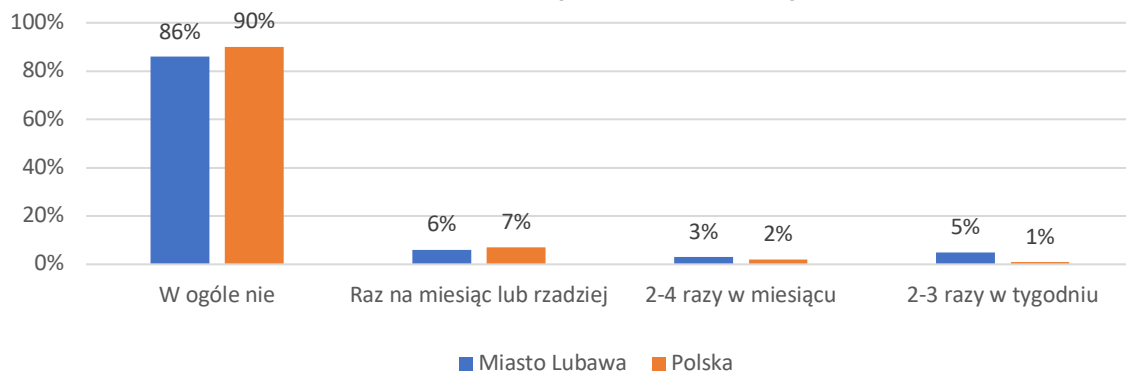
Częstotliwość grania w poszczególne gry hazardowe w czasie ostatnich 12 miesięcy przed badaniem:

KARTY LUB KOŚCI

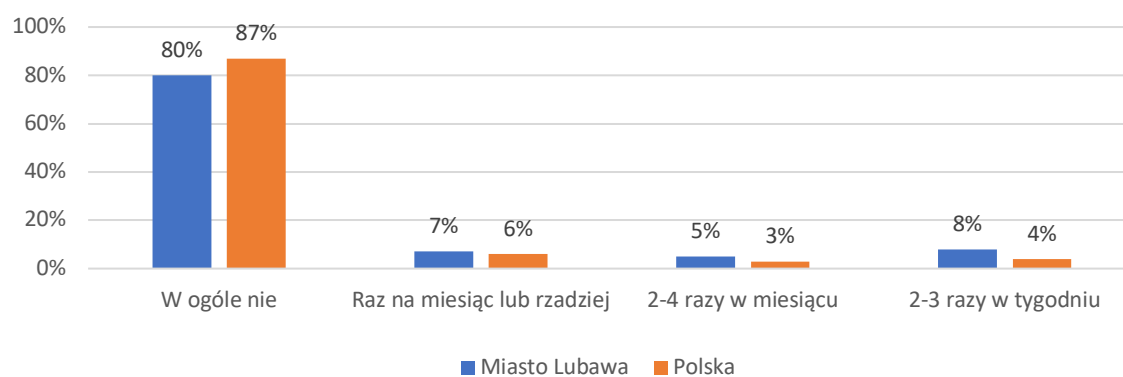
Częstotliwość grania w poszczególne gry hazardowe w czasie ostatnich 12 miesięcy przed badaniem:

LOTERIE (LOTTO, BINGO)

Częstotliwość grania w poszczególne gry hazardowe w czasie
ostatnich 12 miesięcy przed badaniem:

ZAKŁADY SPORTOWE

ESPAD – PODSUMOWANIE

Picie napojów alkoholowych wśród uczniów szkół z terenu Miasta Lubawa jest na wyraźnie niższym poziomie w porównaniu z wynikami młodzieży ogólnopolskiej. Uczniowie z Miasta Lubawa nie tylko rzadziej sięgają po alkohol, ale także częściej ograniczają się do napojów o niższej zawartości alkoholu. Silne upicia oraz nadmierne picie (powyżej 5 drinków przy jednej okazji) występowały rzadziej niż średnio w kraju, co potwierdza pozytywny trend w zakresie kultury spożycia alkoholu.

Podobnie pozytywne zjawisko obserwujemy w zakresie palenia papierosów – młodzież z Lubawy rzadziej paliła zarówno tytoń tradycyjny, jak i używała e-papierosów w porównaniu do średniej ogólnopolskiej. Widać wyraźną tendencję do ograniczania tych ryzykownych zachowań wśród lokalnej młodzieży.

Jednak mimo tych korzystnych wyników dotyczących alkoholu i tytoniu, pojawiają się pewne sygnały niepokojące. Uczniowie z Miasta Lubawa wykazywali problemy związane z używaniem substancji wziewnych oraz leków uspokajających i nasennych bez przepisu lekarza, choć w zakresie innych substancji psychoaktywnych (narkotyków, dopalaczy) wyniki były na ogół niższe niż w skali kraju.

Dodatkowo symptomy nadmiernego korzystania z mediów społecznościowych oraz kontakt z grami hazardowymi były w Lubawie obecne na podobnym lub nieco niższym poziomie niż średnia krajowa. Młodzież częściej niż średnia deklarowała brak grania na urządzeniach elektronicznych oraz bardzo rzadko angażowała się w gry hazardowe.

Dane wskazują na pozytywny obraz stylu życia młodzieży z Miasta Lubawa w kontekście spożycia alkoholu, palenia tytoniu i zaangażowania w hazard. Jednak wymagająca uwagi jest kwestia używania substancji wziewnych oraz leków bez recepty, a także konieczność dalszego monitorowania zachowań w obszarze nowych uzależnień (media społecznościowe, e-papierosy).

Wskazane jest prowadzenie profilaktyki ukierunkowanej szerzej, obejmującej różne formy ryzykownych zachowań, nie tylko alkohol i papierosy.

PODSUMOWANIE

Dorośli mieszkańcy Miasta Lubawa

- W opinii mieszkańców Miasta Lubawa najistotniejszymi problemami społecznymi są uzależnienie od alkoholu (81%), uzależnienia behawioralne (80%) oraz uzależnienie od papierosów (80%).
- Z kolei w kwestii zjawisk uzależnień bardzo powszechnymi w ich środowisku są: sieciologizm (80%), alkoholizm (78%) oraz nikotynizm (77%).
- Jak wskazują wyniki badań przeprowadzonych wśród mieszkańców Miasta Lubawa 21% z respondentów zna osobiście lub ze słyszenia osoby doznające przemocy w rodzinie, a 26% ma podejrzenia, że może do tego dochodzić.
- Według opinii wyrażonych w ankiecie na temat spożywania alkoholu mieszkańcy Miasta Lubawa odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu o umiarkowanym stopniu ryzyka – większość badanych z rozważą spożywa alkohol – najczęściej kilka razy w roku (42%) oraz kilka razy w miesiącu (21%), wypijając przy tym umiarkowane ilości alkoholu (1-2 porcje: 72%, 3-4 porcje: 24%).
- 60% badanych uważa, że w najbliższej okolicy znajdują się zbyt duża liczba punktów, gdzie można nabyć alkohol, a dla 39% jest tych miejsc odpowiednia ilość.
- 78% respondentów uważa osoby pijące alkohol za zagrażające bezpieczeństwu w lokalnym środowisku, a 59% badanych mieszkańców nie zna miejsc do których po pomoc może zgłosić się osoba uzależniona od alkoholu.
- Palenie wyrobów tytoniowych wśród dorosłych mieszkańców Miasta Lubawa nie jest popularnym nałogiem – 77% z badanych deklaruje, że nie pali wyrobów tytoniowych, a łącznie 11% badanych pali regularnie papierosy lub e-papierosy, 12% robi to okazjonalnie.
- 58% z badanych deklaruje, że zna przynajmniej jedną osobę zażywającą substancje psychoaktywne takie jak narkotyki lub dopalacze. 42% wskazało, że nie ma w swoim otoczeniu takich osób przyjmujących substancje odurzające tj. narkotyki i dopalacze.

- Problem uzależnienia od gier hazardowych na terenie Miasta Lubawa, jest nie rozpowszechnionym zjawiskiem - 93% respondentów przyznaje, że nie ma doświadczenia z grami hazardowymi.
- Większość respondentów (59%) nie ma tendencji do "zajadania" stresów i trudnych emocji, podczas gdy 41% przyznaje się do takiego zachowania. Co więcej, aż 79% badanych nie ma problemów z kontrolowaniem swoich zachowań jedzeniowych, co oznacza, że 21% doświadcza trudności w tym obszarze. Wyniki te sugerują, że problemy związane z niekontrolowanym jedzeniem w reakcji na stres dotyczą mniejszości z badanych.
- Jak wynika z przeprowadzonych badań 83% mieszkańców dostrzega potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień. Świadczyć to może o wysokim poziomie wiedzy mieszkańców na temat tego, jak istotne jest ograniczanie rozmiarów używania lub nadużywania substancji psychoaktywnych. Badani wskazali na potrzebę organizacji: warsztatów profilaktycznych dla uczniów (35%), wsparcia psychologicznego dla rodzin (26%), otwartych konsultacji z terapeutą uzależnień (23%), udziału w ogólnopolskich kampaniach profilaktycznych (11%) oraz pomocy w integracji dzieci (5%).

Rekomendowane działania dla dorosłych mieszkańców:

- Kontynuowanie podejmowanych działań informujących o negatywnych skutkach zdrowotnych, społecznych i prawnych wynikających z nadużywania alkoholu, a także mechanizmów uzależnienia. W tym celu skuteczne mogą okazać się rozpowszechniane wśród mieszkańców ulotki, broszury lub rozmieszczone na terenie Gminy plakaty i bilbordy. Aby dotrzeć do jak najszerszego grona odbiorców, warto wykorzystać przy tym nowe media. Warto również wykorzystać tablice informacyjne w miejscach publicznych.
- Organizowanie szkoleń dla lekarzy i pielęgniarek w zakresie rozpoznawania wzorów spożywania alkoholu przez pacjentów i podejmowania interwencji wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie.
- Przeprowadzenie kampanii informacyjnej na temat konsekwencji prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu oraz podejmowanie działań mających na celu zmianę przekonań i postaw uczestników ruchu drogowego poprzez wzmacnianie postawy braku tolerancji dla spożywania alkoholu wśród osób kierujących pojazdami.

- Współpraca z Policją, na przykład w celu rozpowszechniania przez nich ulotek, broszur i materiałów edukacyjnych podczas kontroli drogowych na temat wpływu alkoholu na organizm.
- Rozpowszechnianie ulotek, broszur i plakatów, na których znajdować się będą informacje zachęcające do rzucenia palenia oraz sposoby i metody, które mogą w tym pomóc.
- Podjęcie działań profilaktycznych wykorzystując przy tym strategię informacyjną mającą na celu edukację mieszkańców z zakresu szkodliwości nikotyny na zdrowie palacza i osób w jego najbliższym otoczeniu
- Wskazane jest zwrócenie szczególnej uwagi na dostępność oraz rozpowszechnienie informacji na temat działań podejmowanych przez władze lokalne w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od narkotyków i dopalaczy, a także rozpowszechniania wiedzy o negatywnych skutkach ich zażywania.
- Należałoby mimo wszystko zwrócić większą uwagę na dostępność oraz rozpowszechnianie informacji na temat instytucji, do których może zgłosić się osoba uzależniona od hazardu, a także mechanizmów uzależnienia zarówno w środowisku dorosłych, jak i dzieci oraz młodzieży.

Sprzedawcy napojów alkoholowych

- Rozkład deklaracji sprzedaży alkoholu pozwala sądzić, iż sprzedawcy odpowiedzialnie podchodzą do sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim. W przypadku wątpliwości, co do wieku osoby kupującej alkohol – 100% sprzedawców zawsze sprawdza dowód potwierdzający pełnoletność klienta.
- 50% z badanych uważa, że osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w lokalnym środowisku.
- Respondenci wskazują, że przypadki próby kupna alkoholu przez osobę poniżej 18 roku życia zdarzają się najczęściej kilka razy w roku (50%) a 33% deklaruje, że do takich sytuacji nie dochodzi.
- 100% badanych deklaruje, że nigdy nie sprzedało alkoholu osobie budzącej wątpliwości osobie niepełnoletniej.

- 83% badanych stwierdza, że nie dochodzi do sytuacji spożywania alkoholu w obrębie sklepu.
- Sprzedawcy charakteryzują się **wysoką świadomością konsekwencji picia alkoholu** –100% badanych nie zgadza się na to, aby kobiety w ciąży piły alkohol, 83% nie zgadza się na prowadzenie pojazdów mechanicznych po spożyciu oraz 66% badanych uważa, że alkohol nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.

Rekomendowane działania dla sprzedawców napojów alkoholowych:

- Przeprowadzenie kampanii informacyjnej z zakresu odpowiedzialnej sprzedaży napojów alkoholowych. Kampania informacyjna może obejmować szkolenie dla sprzedawców napojów alkoholowych (szkolenie w punktach sprzedaży alkoholu), działania edukacyjne z wykorzystaniem techniki Mystery Shopping i dystrybucję materiałów typu plakaty i ulotki, naklejki do umieszczenia w punktach.
- Podejmowanie cyklicznych działań kontrolnych, interwencyjnych a także prewencyjno – edukacyjnych, mających na celu ograniczanie dostępności napojów alkoholowych np. wykorzystanie procedur badawczo - profilaktycznych.
- Zakup i kolportaż materiałów edukacyjnych skierowany do sprzedawców napojów alkoholowych występujących do Urzędu Miasta z wnioskiem o wydanie zezwolenia na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych.
- Rekomenduje się także zapoznanie pracowników punktów sprzedaży napojów alkoholowych z procedurą skutecznej odmowy, wzmacnianie umiejętności asertywności oraz ukazanie sposobów wspomagających współpracę sprzedawców z Policją oraz z organem kontrolnym takim jak MKRPA.

Dzieci i młodzież szkolna

- Spożywanie napojów alkoholowych przez dzieci i młodzież szkolną w Mieście Lubawa jest obecne. 3% uczniów klas 4-6 oraz 26% klas 7-8 deklaruje, że ma za sobą inicjację alkoholową. Planując oddziaływania profilaktyczne kierowane do dzieci i młodzieży warto wykorzystywać proces uczenia się rówieśniczego. Jest to sytuacja, w której dorastający człowiek czerpie pozytywne poglądy i postawy nie tylko od nauczyciela czy pedagoga, ale głównie od swoich rówieśników. Jeśli podczas programów profilaktycznych zostaną

przeprowadzone odpowiednio dobrane ćwiczenia oraz zabawy, uczniowie sami wyciągną wnioski dotyczące alkoholu i będą mieli okazję podzielić się nimi z grupą.

- Do palenia papierosów chociaż raz w życiu przyznaje się 8% młodszych i 27% starszych uczniów. Najczęściej wskazywanymi powodami palenia papierosów przez uczniów, którzy mają za sobą inicjację nikotynową była chęć spróbowania czegoś nowego oraz namowa znajomych. Jednocześnie, niepokojący jest względnie bardzo łatwy dostęp dzieci i młodzieży do wyrobów tytoniowych oraz napojów alkoholowych. Jego ograniczenie jest zadaniem leżącym w obowiązku osób dorosłych. Rekomenduje się podejmowanie działań budujących świadomość zagrożenia związanego z poszczególnymi używkami poprzez warsztaty profilaktyczne, szkolenia dla nauczycieli lub pogadanki profilaktyczne dla rodziców.
- Jak wynika z badań problem zażywania substancji psychoaktywnych takich jak narkotyki czy dopalacze jest obecny wśród uczniów szkół Miasta Lubawa. 4% uczniów klas 4-6 oraz 7% klas 7-8 deklaruje, że ma za sobą inicjację narkotykową. Ważne jest prowadzenie regularnych zajęć profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom. Najbardziej sprzyjające okoliczności do kontaktu z substancjami psychoaktywnymi stwarzają wakacje oraz czas wolny, dlatego też dzieci w tym okresie powinny zostać otoczone szczególną uwagą opiekunów i uświadamiane w kwestii niebezpieczeństw, jakie wiążą się z zażywaniem substancji psychoaktywnych. Zaleca się podjęcie obserwacji w placówkach oświatowych, w celu identyfikacji uczniów zażywających środki psychoaktywne.
- Należy zwrócić uwagę na obniżający się wiek osób sięgających po napoje energetyzujące, które stanowią duże obciążenie zdrowotne dla młodego organizmu. 16% uczniów klas SP 4-6 oraz 13% uczniów SP 7-8 jest zdania, że napoje energetyczne są zdrowe. Co więcej, 16% uczniów z młodszej grupy oraz 46% uczniów starszych deklaruje, że pije napoje energetyczne.
- Niepokój budzi ilość czasu spędzanego na korzystaniu z komputera. Uczniowie spędzają dziennie w ten sposób najczęściej – do 2 godzin dziennie (26% SP7-8) oraz do 4 godzin (27% SP 4-6). Oznaczać to może, że po zakończonych lekcjach i wypełnieniu obowiązków są to ich jedyne formy spędzania czasu. Należy mieć na uwadze, iż trzeba wspierać wszelkie inicjatywy rozwijające różnorodne pasje uczniów, tak aby były bardziej atrakcyjną formą spędzania czasu po szkole niż surfowanie po stronach internetowych oferujących niewiele wartościowych treści. Istotne jest, aby włączyć w te działania rodziców, którzy mają

możliwość nadzorowania tego, jak ich dzieci wykorzystują domowe komputery i inne urządzenia z dostępem do Internetu.

- Pozytywnie należy ocenić niską skłonność uczniów do korzystania z gier hazardowych, pomimo tego, iż internetowe gry „na pieniądze” zaczynają być coraz bardziej popularne wśród dzieci i młodzieży. Doświadczenia z taką formą „rozrywki” deklaruje – 16% uczniów SP 4-6 oraz 17% SP 7-8. Warto zaznajomić uczniów z tematyką powstawania uzależnienia od hazardu, na przykład poprzez przeprowadzenie warsztatów profilaktycznych.
- Uczniowie przyznają, że doświadczają w szkole przemocy w różnorodnych formach (fizycznej bądź psychicznej). Otrzymane wyniki mogą posłużyć za zachętę do organizowania szkolnych warsztatów, podczas których dzieci i młodzież będą miały okazję do wspólnego zastanowienia się nad alternatywnymi sposobami rozładowywania negatywnych emocji i skutecznymi sposobami rozwiązywania konfliktów, bez używania przemocy. Należy także ciągle udoskonalać szkolne systemy przeciwdziałania i reagowania na przemoc, w które włączać trzeba rodziców, od których dzieci i młodzież czerpią wzorce w zakresie stosowania przemocy, jako rozwiązywania codziennych problemów.
- Uczniowie w Mieście Lubawa deklarują w zdecydowanej większości bardzo dobre lub dobre relacje z opiekunami. Zaleca się rozwijanie pozytywnego potencjału rodziny i jednocześnie wzmacnianie czynnika chroniącego, jakim jest pozytywna więź dziecka z rodzicami poprzez realizację warsztatów podnoszących kompetencje wychowawcze rodziców.
- Uczniowie przyznają, że doświadczają agresji słownej. Otrzymane wyniki mogą posłużyć za zachętę do organizowania szkolnych warsztatów, podczas których dzieci i młodzież będą miały okazję do wspólnego zastanowienia się nad alternatywnymi sposobami rozładowywania negatywnych emocji i skutecznymi sposobami rozwiązywania konfliktów, bez używania przemocy.

Rekomendowane działania dla środowiska szkolnego:

- **Organizacja spotkań, pogadanek, zajęć i warsztatów dla uczniów, które będą:**
 - wskazywały negatywne skutki picia alkoholu, palenia papierosów i uzależnienia od tych substancji,
 - uświadamiały uczniom jak uzależnienie wpływa na życie,

- rozwijały asertywną postawę – umiejętność odmowy,
 - kształtowały postawy wolne od używek oraz promowały zdrowy styl życia,
- uczenie zasad bezpiecznego korzystania z Internetu,
- oraz będą miały na celu:
- poznanie zasad ochrony danych osobowych w Internecie przez uczniów,
 - uczenie zasady stosowania ograniczonego zaufania do osób poznanych w sieci oraz postawy wzajemnego szacunku w Internecie,
 - kształtowanie w młodych ludziach czujności w stosunku do innych szczególnie nieznajomych,
 - dostarczenie uczniom wiedzy dotyczącej zarówno korzyści, jak i zagrożeń płynących z użytkowania Internetu,
 - kształtowanie postaw uczniów sprzyjających podejmowaniu racjonalnych decyzji związanych z czasem i doborem treści programów komputerowych oraz Internetu,
 - podnoszenie świadomości uczniów dotyczących ograniczeń prawnych wynikających z korzystania z sieci,
 - ukazanie wpływu hazardu na funkcjonowanie młodego człowieka,
 - poznanie alternatywnych form spędzania wolnego czasu,
 - poznanie wpływu jaki ma na życie hazard,
 - pokazanie jak budować pozytywny obraz samego siebie.

○ **Poszerzanie wiedzy i kompetencji nauczycieli oraz rodziców poprzez szkolenia i spotkania otwarte w tematyce:**

- ✓ Przyczyn wchodzenia w uzależnienie, charakterystyki substancji psychoaktywnych.
- ✓ Wskazania miejsca nauczyciela i rodzica w procesie szeroko pojętej profilaktyki uzależnień.
- ✓ Ukazania znaczenia i oczekiwanych skutków programów profilaktycznych.
- ✓ Sposobów wyjścia z uzależnienia.
- ✓ Ukazania roli komunikacji w relacjach z dzieckiem i uczniem.
- ✓ Przedstawienie mechanizmu i konsekwencji uzależnienia.
- ✓ Zwrócenie uwagi na różne formy uzależnienia.
- ✓ Przekazanie rzetelnej i dokładnej wiedzy o specyfice czynności uzależniających oraz ich wpływie na organizm i psychikę młodych ludzi.

- ✓ Omówienie poszczególnych uzależnień behawioralnych tj. pracoholizm, internetoholizm, jedzenioholizm, zakupoholizm i uzależnienie od hazardu, gier, zakładów, seksu.
- ✓ Omówienie: ZUI – Zespół Uzależnienia do Internetu, wpływ komputera i Internetu na młodego człowieka, rodzaje aktywności dzieci i młodzieży w sieci, zalety korzystania z Internetu.
- ✓ Najpopularniejsze zagrożenia Internetu.
- ✓ Jak chronić własne dziecko – poradnik dla wychowawców klas i nauczycieli, sposoby ochrony dzieci przed zagrożeniami w sieci.
- ✓ Nowe zagrożenia m.in: sexting – nastoletnia auto-pornografia w sieci, cyberprzemoc, era informacji i manipulacji medialnej, kampanie społeczne dotyczące zagrożeń związanych z Internetem.
- ✓ Programy pozwalające kontrolować dostęp dzieci do komputera i Internetu.

ANALIZA SWOT SYTUACJI MIASTA LUBAWA NA PODSTAWIE ZAPREZENTOWANYCH W DIAGNOZIE DANYCH

Mocne strony:

1. **Stabilna liczba mieszkańców** — około 10 tys. osób, z przewagą mieszkańców w wieku produkcyjnym.
2. **Aktywna Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych** — regularne posiedzenia i rozmowy motywujące.
3. **Spadek liczby interwencji policyjnych związanych z alkoholem i narkotykami** — poprawa bezpieczeństwa publicznego.
4. **Dobrze rozwinięte wsparcie specjalistyczne** — Punkt Konsultacyjny oferujący dostęp do psychologa, prawnika, terapeuty.
5. **Wysoka świadomość społeczna problemów uzależnień** — 83% mieszkańców widzi potrzebę profilaktyki.
6. **Zaangażowanie sprzedawców w przestrzeganie przepisów** — 100% sprzedawców kontroluje wiek klientów.
7. **Niska skala palenia papierosów wśród dorosłych** — 77% mieszkańców nie pali.
8. **Silne więzi rodzinne i pozytywne relacje w szkołach** — chronią dzieci przed zachowaniami ryzykownymi.
9. **Wysoka gotowość społeczności do ograniczenia dostępności alkoholu** — 60% mieszkańców uważa, że jest zbyt wiele punktów sprzedaży.
10. **Wyraźna poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego** — spadek liczby pijanych kierowców.

Słabe strony:

1. **Wzrost liczby interwencji związanych z przemocą domową w 2024 roku.**
2. **Znaczna liczba dzieci obecnych przy aktach przemocy** — 55 dzieci obecnych przy interwencjach.
3. **Niedostateczna wiedza mieszkańców o miejscach, gdzie można uzyskać pomoc** — 59% dorosłych nie zna takich instytucji.
4. **Relatywnie wysoka deklarowana inicjacja alkoholowa i nikotynowa wśród młodzieży** — częste sięganie po używki przed 18 r.ż..

5. **Zwiększająca się skala uzależnień behawioralnych** — sieciorholizm, zaburzenia odżywiania, hazard.
6. **Spadek liczby dzieci rodzących się rocznie** — naturalny ubytek ludności.
7. **Relatywnie wysoka liczba osób doświadczających stresu** skutkującego negatywnymi zachowaniami (np. objadanie się).

Szanse:

1. **Rosnące poparcie społeczne dla rozwijania programów profilaktyki uzależnień.**
2. **Możliwość rozszerzenia działań edukacyjnych** dla dzieci i młodzieży poprzez szkoły i lokalne inicjatywy.
3. **Rozbudowa programów wsparcia psychologicznego i rodzinnego** — zapotrzebowanie na terapie i warsztaty.
4. **Możliwość zwiększenia liczby programów dla sprawców przemocy** — korekcyjno-edukacyjnych.
5. **Szansa na rozwój kampanii społecznych** ograniczających społeczne przyzwolenie na nadużywanie alkoholu.
6. **Duży rynek pracy lokalnej** — 624 wolne miejsca pracy zgłoszone w 2024 roku.
7. **Rzeczywistość technologii cyfrowych** może zostać wykorzystana do tworzenia programów profilaktyki online.
8. **Wysoka świadomość roli rodziny** jako czynnika ochronnego.
9. **Wysoka gotowość społeczna do działań ograniczających spożycie alkoholu przez młodzież.**

Zagrożenia:

1. **Starzejąca się struktura demograficzna** – wzrastający odsetek mieszkańców w wieku poprodukcyjnym może zwiększyć zapotrzebowanie na opiekę społeczną.
2. **Wzrost uzależnień behawioralnych** – szczególnie od Internetu, gier i jedzenia, co dotyczy coraz młodszych grup wiekowych.
3. **Utrzymujący się problem przemocy domowej**, mimo prowadzenia procedury Niebieskiej Karty i dostępności wsparcia.
2. **Ryzyko niedoszacowania skali problemów uzależnień wśród dzieci i młodzieży** – zwłaszcza w zakresie e-papierosów i środków psychoaktywnych.

3. **Zwiększone obciążenie systemu pomocy społecznej**, związane z problemami zdrowia psychicznego i przemocą w rodzinie.
4. **Brak systemowego podejścia do edukacji o uzależnieniach behawioralnych** – luka w podstawach programowych szkół.
5. **Stygmatyzacja osób korzystających z pomocy** – niska zgłaszalność do programów terapeutycznych z obawy przed oceną społeczną.
6. **Potencjalne trudności w zatrzymaniu młodych mieszkańców w mieście** – migracja do większych ośrodków miejskich.
7. **Rozwój nielegalnych źródeł substancji psychoaktywnych** (np. dopalaczy), do których młodzież może mieć dostęp.

PODSUMOWANIE ANALIZY SWOT – MIASTO LUBAWA

Analiza SWOT dla Miasta Lubawa pokazuje, że gmina dysponuje wieloma atutami w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i problemom społecznym. Na szczególne wyróżnienie zasługują stabilna sytuacja demograficzna, dobrze rozwinięte formy wsparcia specjalistycznego (Punkt Konsultacyjny, Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych) oraz wysoka świadomość mieszkańców dotycząca zagrożeń płynących z uzależnień. Widoczna jest też aktywność instytucji w działaniach kontrolnych i edukacyjnych, a społeczność lokalna wykazuje gotowość do dalszego ograniczania dostępności alkoholu oraz wsparcia działań profilaktycznych.

Jednocześnie mierzy się z poważnymi wyzwaniami. Narastające zjawisko przemocy domowej, rosnąca liczba dzieci doświadczających przemocy oraz problemy z dostępem do pełnej informacji o możliwościach uzyskania pomocy wskazują na potrzebę wzmocnienia systemu wsparcia. Niepokój budzi także zwiększone ryzyko uzależnień behawioralnych (szczególnie od Internetu) oraz wciąż stosunkowo łatwy dostęp młodzieży do substancji psychoaktywnych.

Wśród szans dominują szerokie możliwości rozwoju działań profilaktycznych, edukacyjnych i terapeutycznych, wysoka akceptacja społeczna dla ograniczania spożycia alkoholu oraz rozwój lokalnego rynku pracy. Istnieje także potencjał do intensyfikacji współpracy instytucji lokalnych oraz wprowadzania nowoczesnych programów profilaktyki dostosowanych do współczesnych wyzwań, takich jak uzależnienia cyfrowe.

Wnioskiem z analizy jest konieczność dalszego rozwijania działań profilaktycznych, wzmocnienia wsparcia dla rodzin i dzieci oraz zwiększenia efektywności pracy z osobami stosującymi przemoc i uzależnionymi – przy jednoczesnym wykorzystaniu wysokiej świadomości społecznej i gotowości mieszkańców do aktywnego udziału w działaniach na rzecz zdrowia i bezpieczeństwa lokalnej społeczności.